Αρ 179

3

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΚΟΜΒΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΠΡΩΤΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Δωρεά Κληρονόμων
Ιωάννη Δ. Βουτσά
Τῷ Ανεγνωσμείῳ «Βασιλικῷ»

10

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1913

ΤΥΠΟΙΣ "ΣΑΛΠΙΓΓΟΣ,, ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΚΟΜΒΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΠΡΩΤΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1913

ΤΥΠΟΙΣ "ΣΑΛΠΙΓΓΟΣ", ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Πᾶν ἀντίτυπον δέον νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ πονήσαντος

Τῇ ἀϊδίῳ μνήμῃ

τοῦ ἐμοῦ πατρὸς

Χατζῆ Γεωργίου Π. Κομβοπούλου

ἀποβιώσαντος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 24ην Μαρτίου 1913

εὐλαβὲς μνημόσυνον

εὐγνωμόνως ἀνατίθημι

† ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΠΛΗΡΩΣΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ

Λόγος πανηγυρικὸς ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Μυτιλήνης τὴν 18ην Νοεμβρίου 1912 ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Λέσβου. (1)

«Σώπασε, Κυρὰ, σώπασε· καὶ σεῖς Ἅγιοι μὴν κλαῖτε·
πάλε μὲ χρόνια, μὲ καιρούς, πάλε δικά μας θἄναι».

Τὰ ἀθάνατα ταῦτα ἐλπιδοφόρα ῥήματα ἀπηύθυνέ ποτε σπαραττομένη ἡ ἐθνικὴ καρδία πρὸς τὴν Θείαν Ἁγιότητα, θρηνοῦσαν καὶ κλαίουσαν ἐπὶ τῇ ἁλώσει τῆς Πόλεως τῶν Κωνσταντίνων.

Κατὰ τὴν μαύρην ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν ἐν ὑπερόχως πενθίμῳ μεγαλοπρεπείᾳ ἔπιπτεν ἡ Βασιλὶς τῶν πόλεων καὶ ἐπὶ τοῦ θόλου τῆς Ἁγίας Σοφίας τὸν Ἑλληνικὸν Σταυρὸν ἀντικαθίστα ἡ τουρκικὴ ἡμισέληνος, τὸ δὲ Ἔθνος ἡμῶν ὑπέκυπτεν ὑπὸ ζυγὸν βαρυτάτης δουλείας καὶ τυραννίας ἀπεχθεστάτης, κατὰ τὴν ζοφερὰν ἐκείνην ἡμέραν ἀπὸ τὰ ἔγκατα τοῦ σκυθρωποῦ καὶ τεταραγμένου οὐρανοῦ τῆς

1) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ «Λαϊκῷ Ἀγῶνι» τῆς 20 Νοεμβρίου 1912 ἀρ. 118.

αἱματωμένης ἐθνικῆς ψυχῆς ἀντήχησε βροντωδῶς τὸ ἐθνοπαρήγορον ἐκεῖνο θεολάλητον δίστιχον:

Σώπασε, Κυρά, σώπασε· καὶ σεῖς Ἅγιοι μὴν κλαῖτε.
πάλε μὲ χρόνια, μὲ καιρούς, πάλε δικά μας θἄναι».

Ἀληθὴς οὐρανία προφητικὴ παραμυθία τῆς ὑπερτάτης Θείας Βουλῆς καὶ Ἱστορικῆς Προνοίας, λαλούσης ἀλανθάστως καὶ αὐθεντικῶς διὰ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως.

Ἐκεῖ εἰς τὸ θαυμασιώτατον σημεῖον τοῦ κόσμου, ὅπου ἐν ἐκπάγλῳ γοητείᾳ ἑνοῦνται ἐξαισίως τρεῖς θάλασσαι καὶ χωρίζονται μαγευτικώτατα δύο ἤπειροι, ἐκεῖ θείᾳ πάντως κεκελεύσει μετετέθη ποτὲ τὸ κέντρον τῆς μεγαλουργοῦ καὶ μεγαλεπηβόλου κοσμοσωτηρίσου ἱστορικῆς δράσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Εἰς τὴν περικαλλεστάτην Βασιλεύουσαν τῶν Κωνσταντίνων Ἑπτάλοφον Πόλιν τὸ Θεοσεβέστατον Ἔθνος ἡμῶν προσπεπατταλευμένον ἐπὶ τοῦ ἱστορικωτάτου Βυζαντινοῦ Βράχου ὡς ἄλλος γίγας ἰδεώδης Προμηθεύς, ἁρπάσας ἀπὸ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀκροπόλεως, ἀπὸ τὸ ἄδυτον τοῦ Γολγοθᾶ τὸ οὐράνιον πῦρ πάσης θεογνωσίας καὶ κοσμογνωσίας, πάσης σοφίας καὶ μαθήσεως, περιφρουρεῖ αὐτὸ ἀγρύπνως καὶ ἡρωϊκῶς ἐπὶ χίλια καὶ ἐπέκεινα ἔτη ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ κλεινὸν Βυζάντιον ἀναδεικνύεται τότε ὁ μόνος ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἀπροσμάχητος καὶ ἀκατάβλητος Προμαχών, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ Ἔθνος ἡμῶν διηνεκῶς ἐγρηγοροῦν ἐν τῇ φυλακῇ καὶ τῇ φρουρήσει τοῦ πολυτιμοτάτου πνευματικοῦ θησαυροῦ τῆς ἀνθρωπότητος, διεξάγει ἐκείνην τὴν ὑπερύμνητον καὶ ὑπερένδοξον ὑπερχιλιετῆ καὶ μοναδικὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου γιγαντομαχίαν ὑπὲρ τῶν τιμαλφεστάτων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀγαθῶν, ὑπὲρ τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ὑπὲρ τῆς ἡμερώσεως καὶ τοῦ ἐξευγενισμοῦ, ὑπὲρ τῶν φώτων τῆς παιδείας καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐν γένει.

Ἀλλ' ἐν τῇ μακροχρονίῳ καὶ παγχαλέπῳ διεξαγωγῇ τῆς

ἀπαραμίλλου ἐκείνης τιτανομαχίας καὶ ὑπερόχου κοσμοϊστορικῆς πάλης καὶ συρράξεως τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ κόσμου πρὸς τὸν Ἀσιατικὸν βαρβαρικὸν ὄγκον ἔρχεται ἡμέρα, ἡμέρα λυγρὴ διὰ σύμπαν τὸ ἀνθρώπινον, ἡμέρα φαρμακευμένη, ἡμέρα δακρύων καὶ πόνου πανελληνίου καὶ θλίψεως ἐθνικῆς, ἡμέρα, καθ' ἣν παρὰ τὴν τετιμημένην καὶ δεδοξασμένην Πύλην τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ ἐγείρεται διὰ δευτέραν καὶ τελευταίαν πάντως φορὰν ἄλλος Γολγοθᾶς καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὑστάτου τῶν Αὐτοκρατόρων μας, τοῦ ἡρωϊκωτάτου τῶν ἐστεμμένων ἡρώων καὶ Μαρμαρωμένου Βασιληᾶ μας σταυροῦται χριστομιμήτως τὸ Ἔθνος ἡμῶν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς, ἱστορικῆς καθόλου ζωῆς καὶ σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅταν ἐσταυροῦτο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ πρώτου Χριστιανικοῦ Γολγοθᾶ «τὸ καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη· καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καὶ τὰ μνημεῖα ἠνεῴχθησαν· καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη» (Ματθ. κζ' 51, 51).

Ὅταν ἐσταυροῦτο τὸ Ἔθνος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ δευτέρου Ἑλληνικοῦ Γολγοθᾶ ἐθρήνησεν ἡ ὑπέρμαχος Στρατηγὸς καὶ Πολιοῦχος τῆς κατ' ἐξοχὴν Πόλεως Παναγία Θεοτόκος καὶ ἐδάκρυσαν οἱ Ἅγιοι.

Μάλιστα. Τὴν 29ην Μαΐου τοῦ 1453, ἡμέραν ἀλησμόνητον τῆς ἑβδομάδος Τρίτην, αὐτὴ αὕτη ἡ Θεία Ἁγιότης ἐθρήνησε, διότι τὸ προαιώνιον Προπύργιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐφυλάσσοντο καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου μετεδίδοντο εὐλαβῶς τὰ ἄχραντα Μυστήρια τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ κόσμου ἔπιπτεν. Ἔκλαυσεν ἡ Παναγία καὶ ἐδάκρυσαν οἱ Ἅγιοι, διότι τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, ἐν τόπῳ ἁγίῳ ἑστώς, ἐβεβήλωσεν αὐτόν. Ἐστέναξεν ἡ Παναγία καὶ ἔκλαυσαν οἱ Ἅγιοι ὅταν ἤκουσαν νὰ σκούζουν «Ἀλλὰχ» ἐν τῷ πανσέπτῳ Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. Ἐθρήνησαν θρῆνον μέγαν ἡ Παναγία καὶ

οἱ Ἅγιοι ἐπὶ τῇ ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐρημώσει τῶν ὡραιοτάτων χωρῶν τοῦ Παραδείσου τῆς Ἀνατολῆς.

Τότε ἐν μέσῳ τῶν ἱερῶν θρήνων καὶ ἁγίων τούτων δακρύων καὶ κοπετῶν ἐκούσθη ἡ ἄνωθεν ἱστορικὴ παρηγορία, ἡ ἐμπνεύσασα καὶ ἐνισχύσασα τὸ Ἔθνος ἐν τῇ ἐγκαρτερήσει καὶ τῇ ποθεινῇ προσδοκίᾳ τῆς Ἀναστάσεώς του, λέγουσα :

«Σώπασε, κυρά, σώπασε· καὶ σεῖς Ἅγιοι μὴν κλαῖτε·
πάλε μὲ χρόνια μὲ καιροὺς, πάλε δικά μας θἄναι».

Ἀθῆναι, Ἱεροσόλυμα, Κωνσταντινούπολις· Ἀκρόπολις, Γολγοθᾶς, Ἑπτάλοφος· Παρθενών, Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως, Ἁγία Σοφία· τὰ ἀΐδια ταῦτα καὶ ἀκατάλυτα δημιουργήματα τοῦ εὐσεβόφρονος Ἑλληνικοῦ δαιμονίου καὶ τὰ αἰώνια καὶ ἀθάνατα σεμνώματα καὶ ἐγκαλλωπίσματα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορικῆς μεγαλουργίας καὶ μεγαλοφροσύνης ἦσαν, εἶναι καὶ «πάλε δικά μας θἄναι» εἶπεν ὄχι ἄνθρωπος, ὄχι ἐμπνευσμένος τις τῶν Μουσῶν ὑποφήτης, ἀλλ' εἶπεν αὐτὸς ὁ Θεός, λαλῶν ἀξιωματικῶς διὰ τῆς καθολικῆς τοῦ Ἔθνους συνειδήσεως ἐν τῇ πορείᾳ τῶν αἰώνων.

Καὶ ἰδοὺ εὐθὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς παγκοσμίου Πρωτευούσης Πόλεως τοῦ ἀπεράντου Μεσαιωνικοῦ ἡμῶν Κράτους τὸ Ἔθνος ὑπὸ τὴν ἱερὰν καὶ φιλόστοργον μητρικὴν σκέπην τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀναλαμβάνει μέγαν καὶ ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα καὶ μέχρι σήμερον οὐδέποτ' ἔπαυσεν, οὐδὲ παύει, οὐδὲ θὰ παύσῃ ποτὲ ἀγωνιζόμενον πρὸς πλήρη καὶ μέχρι κεραίας πλήρωσιν τῆς μεγάλης ταύτης θεολαλήλου ἐθνικῆς προφητείας καὶ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς συληθείσης καὶ βεβηλωθείσης ἱερᾶς προγονικῆς του περιουσίας. Ὅλος ὁ ὑπὸ τουρκοκρατίαν βίος τοῦ Ἔθνους δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ μία ἀδιάκοπος ἐνιαία, ἐνδελεχὴς σειρὰ προσπαθειῶν καὶ διηνεκῶν ἀγώνων ὑπὲρ πραγματώσεως τοῦ μεγάλου τούτου ἱστορικοῦ του ἰδεώδους, οὗτινος ἀτρόμητοι καὶ ἀκαταδάμαστοι σημαιοφόροι ἐπὶ αἰῶ-

νας διετέλεσαν οἱ εἰς τὰ βουνὰ καὶ τοὺς βράχους λιμεριάζοντες Ἀρματωλοὶ καὶ Κλέφται καὶ ὁ εἰς τοὺς Νάρθηκας τῶν ἱερῶν Ναῶν ὑπὸ τὸ τρεμοσβύνον φῶς τῆς Κανδήλας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας διδάσκων καὶ διατηρῶν καὶ διαδίδων καὶ διασώζων τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα ὁμογενὴς Κλῆρος· μία δὲ ἀδιάκοπος ἀλληλουχία ἐπαναστάσεων ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ σκοποῦ λαμπρύνει τὰς σελίδας τῆς Ἱστορίας τοῦ δουλεύοντος καὶ τυραννουμένου Ἔθνους

Τὸ ἱερὸν καὶ ἀθάνατον Εἰκοσιένα, τοῦ ὁποίου τὴν πάναγνον σημαίαν ἐπευλογῶν ἀνυψοῖ περικλεὴς Ἱεράρχης, ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ἀνατέλλει περίλαμπρον· καταπλήσσει τὸν κόσμον μὲ τὰ ὑπέρλαμπρα καὶ ὑπερθαύμαστα ἔργα τόλμης ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐταπαρνήσεως τῶν ἐνδόξων ἡμῶν Πατέρων, ἀγωνιζωμένων «γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν Πίστιν τὴν Ἁγίαν, γιὰ τῆς Πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν» καὶ τὸ Ἰοστέφανον Ἄστυ, ἡ Ἀκρόπολις, ὁ Παρθενὼν γίνονται κατὰ τὴν προφητικὴν δίστιχον ῥῆσιν «πάλε δικά μας».

Εἰς τὸν Γολγοθᾶν ἡ Ἑλληνικὴ εὐσέβεια περισυλλέγει καὶ περισώζει τὰ ἀνεκτίμητα τῆς Πίστεως ἡμῶν κειμήλια καὶ περιφρουρεῖ τοὺς θεοβαδίστους τόπους· ἄχρις ὥρας δὲ ὁ μόνος καὶ κυριώτατος τῶν κειμηλίων τούτων θεματοφύλαξ διατελεῖ Ἑλληνικὴ κληρικῶν ἀδελφότης, διὰ τῶν ἀγώνων καὶ τοῦ αἵματος τῆς ὁποίας διατηρεῖται μέχρι σήμερον ἀπαραμείωτος ἡ πνευματικὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ κυριαρχία ἐν τῇ Ἁγίᾳ πόλει Σιὼν καὶ ὑμνολογεῖται τὸ Θεῖον εἰς τὴν θείαν τῶν Πλατώνων γλῶσσαν ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἀλλὰ «δικά μας» δὲν εἶναι μόνον αὐτά. Ὑπολείπονται καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν προφητικὴν ῥῆτραν πρέπει νὰ γείνουν «πάλε δικά μας» Καὶ διὰ τοῦτο ἰδοὺ σήμερον ἡ Θεία Πρόνοια καὶ ἡ πανσθενὴς τοῦ Ὑψίστου δεξιὰ ὀξύνει καὶ φωτίζει τὴν πολιτικὴν διάνοιαν τοῦ ἰθύνοντος νῦν ἀγαθῇ τύχῃ τὰς τύχας τοῦ Ἔθνους Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ κρα-

τύνει τὸν ἰσχυρὸν βραχίονα τοῦ δαφνοστεφοῦς στρατηλάτου Διαδόχου Κωνσταντίνου, ὑπὸ τὰς πεφωτισμένας τῶν ὁποίων ἐμπνεύσεις ὁ μὲν γενναῖος ἡμῶν στρατὸς ἐπανακτᾷ τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης περικαλλεῖς καὶ ἀνθούσας πόλεις τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἠπείρου, τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης· ὁ δὲ τουρκομάχος στόλος ἡμῶν ἀπελευθερόνων τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης τὰς μυροβόλους νήσους, αἵτινες ὡς νύμφαι ἐρατειναὶ κοσμοῦσι τὸ Αἰγαῖον, ναυστολεῖ ὑπερηφάνως παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ καραδοκεῖ ἀνυπόμονος τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν ἵνα συντρίψας τὸν ἐχθρὸν διέλθῃ θριαμβευτικῶς τὰ εἰρημένα στενὰ καὶ προσκομίσας ἀναπετάσῃ ἐπὶ τοῦ θεοφρουρήτου θόλου τῆς Ἁγίας Σοφίας τὴν πάγκαλον σημαίαν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐπὶ τοῖς τελουμένοις τούτοι ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς τοῦ κόσμου καταπλήξεως ἐξαισίοις δυνάμεθα σήμερον λίαν ἐπικαίρως καὶ προσφυῶς νὰ ἀναφωνήσωμεν: «Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου κα οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θυυμασίων σου».

Ἀληθῶς μέγας εἶναι ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ μεγάλη καὶ θαυμαστὴ ἡ εὐμένεια τῆς Θείας Προνοίας ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους, τοῦ ὁποίου ἅπας ὁ ἱστορικὸς βίος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἀγὼν ἱερὸς ὑπὲρ τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ. Οὐδεὶς δέ, ἀπολύτως οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ ἐξαρκέσῃ πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων, ἅτινα τῇ δυνάμει τοῦ Μεγάλου Θεοῦ ἡμῶν τελεσιουργεῖ σήμερον ὁ στόλος καὶ ὁ στρατὸς ἡμῶν ὑπὸ τὴν πεπνυμένην καὶ βαθύφρονα ἡγεσίαν τοῦ ἥρωος Διαδόχου καὶ τῶν λεοντοθύμων ἀξιωματικῶν. Μόνον τὰ ἀκατάσχετα ἱερὰ δάκρυα τῆς ἀγαλλωμένης καὶ σκιρτώσης ἐθνικῆς ψυχῆς μας, μόνον τὰ ἱερὰ ρίγη καὶ αἱ ἅγιαι δονήσεις τῆς ἐθνικῆς συγκινήσεως, μόνον αἱ διὰ γενναίων χρηματικῶν εἰσφορῶν ἐκδηλούμεναι εὐγενεῖς πατριωτικαὶ τῆς καρδίας ἡ-

μῶν διαθέσεις δύνανται νὰ ἀποτελέσωσιν ἀσθενέστατόν τινα ὕμνον ἄφωνον τῶν τελετουργουμένων σήμερον θείων θαυμασίων.

Ποία ποτὲ γλῶσσα καὶ ἡ μᾶλλον εὐδίνητος καὶ ἡ πλέον εὔστροφος δύναται νὰ ἐκφράσῃ καὶ ποία γραφὶς καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ ἐμπειροτέρα καὶ ἀριστοτεχνικωτέρα δύναται νὰ διατυπώσῃ προσηκόντως τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν τελουμένων σήμερον ;

Σήμερον ὁ τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν ἐπέστη καιρὸς καὶ χορὸς ἁγίων ἡρώων καὶ μαρτύρων ἐκκλησιάζει ἡμῖν καὶ Ἄγγελοι μετὰ Ἑλλήνων συνεορτάζουσι.

Σήμερον ἡ χάρις τῆς θείας Ἐλευθερίας ἐν εἴδει Δικεφάλου ἀετοῦ ἡμῖν ἐπεφοίτησε.

Σήμερον ὁ ἄδυτος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ «ἀπὸ κόκκαλα ἑλληνικὰ» βγαλμένης Ἐλευθερίας Ἥλιος ἀνέτειλε καὶ ἡ Λέσβος σύμπασα μετὰ τῶν ἄλλων ἐλευθερωθέντων ἀδελφῶν τῷ φωτὶ τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ καταυγάζεται.

Σήμερον ῥήθροις μυστικοῖς ἐλευθερίας πᾶσαι αἱ τέως δοῦλαι ἑλληνικαὶ χῶραι πλουσίως καταρδεύονται.

Σήμερον ὁ τῆς ἐλευθερίας παράδεισος ἠνέωκται καὶ ὁ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ Ἥλιος καταυγάζει ἡμῖν.

Σήμερον ἡ ἀχλὺς τῆς δουλείας καθαίρεται τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς Κυανολεύκου.

Σήμερον λαμπαδοφεγγεῖ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ἄνωθεν.

Σήμερον ἡ τουρκικὴ τυραννία κατήργηται καὶ ὁδὸν σωτηρίας, εὐημερίας, ἀναπτύξεως καὶ πάσης προόδου ἑλληνικῆς τῇ ἑλληνικῇ Ἀνατολῇ ἐργάζονται αἱ νίκαι καὶ οἱ θρίαμβοι τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατοῦ ἡμῶν.

Σήμερον ἡ τῶν Πανελλήνων ἱερὰ καὶ μεγαλόφωνος τῶν Ἐλευθερίων πανήγυρις ἀγάλλεται.

Σήμερον γῆ καὶ θάλασσα τὴν τοῦ Ἔθνους χαρὰν ἐμερίσαντο καὶ τὸ Πανελλήνιον σύμπαν εὐφροσύνης πεπλήρωται.

Σήμερον τὰ ἄνω τοῖς κάτω συνεορτάζει καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω συνομιλεῖ.

Σήμερον πέμπει οὐράνιον χαιρετισμὸν ὁ Μαραθὼν εἰς τὸ Σαραντάπορον καὶ αἱ Πλαταιαὶ εἰς τὰ Γιαννιτσά.

Σήμερον ὁ Θεμιστοκλῆς ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἱστορικῆς του δόξης ἀτενίζει περιχαρὴς εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ προσμειδιᾷ πρὸς τὸν Κουντουριώτην προσδοκῶν νέας Σαλαμινίους δόξας, νέους Σαλαμινίους θριάμβους, νέα Σαλαμίνια τρόπαια.

Σήμερον ὁ Ἅγιος Μεγαλομάρτυς Δημήτριος χαίρει καὶ ἀγάλλεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει τῆς πόλεώς Του καὶ τῇ ἐπανακτήσει τοῦ Ναοῦ Του καὶ καταστέφει ἄνωθεν μὲ εὐλογίας καὶ μὲ ἀκτῖνας θείας δόξης τὴν σεπτὴν κορυφὴν τοῦ ἐνδόξου Στρατηλάτου Διαδόχου Κωνσταντίνου.

Σήμερον ἡ μαρτυρικὴ ψυχὴ τοῦ μεγάλου ἐθνομάρτυρος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου σκιρτᾷ καὶ εὐφραίνεται ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας ἀναμένουσα νὰ προϋπαντήσῃ χαρμοσύνως καὶ ἀσπασθῇ τὴν ἱλαρὰν μορφὴν τοῦ ὁμωνύμου καὶ ὁμοτρόπου του τροπαιοφόρου Διαδόχου, εἰσελαύνοντος θριαμβικῶς εἰς τὴν Βασιλεύουσαν Πόλιν καὶ ἐκδιώκοντος διὰ τῆς σπάθης του τοὺς ἅρπαγας τοῦ μοναδικοῦ τούτου ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἱεροῦ Ναοῦ μας.

Σήμερον πέμπει αἰθέριον ἀσπασμὸν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς πρὸς τὸν Ἀθηνῶν Θεόκλητον· ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος πρὸς τὸν Σπῦρον Ματσούκαν· ὁ Κανάρης πρὸς τὸν Βότσην· ὁ Μιαούλης πρὸς τὸν Δαμιανόν· ὁ Τομπάζης πρὸς τὸν Ἀργυρόπουλον· ὁ Κολοκοτρώνης πρὸς τὸν Δαγκλῆν καὶ ὁ Καραϊσκάκης πρὸς τὸν Σαπουντσάκην.

Σήμερον τὰ τετιμημένα λείψανα τῶν ἡρώων τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος χαμογελοῦν ἐπὶ τῇ ἀπολυτρώσει τῆς Μακεδονίας.

Σήμερον τὰ ἱερὰ ὀστᾶ τοῦ ἀνεκτιμήτου παλληκαριοῦ τῆς

Μακεδονίας Παύλου Μελᾶ φρίσσουν μέσα εἰς τὸ ἅγιον καὶ μυρωμένον χῶμά των καὶ ἡ ἁγία αὐτοῦ ψυχὴ ἀνακουφίζεται καὶ τέρπεται ἐπὶ τῇ νικηφόρῳ καὶ ἐνδόξῳ ἐνταῦθα παρουσίᾳ τοῦ γενναίου ἀδελφοῦ του, ἀξιωματικοῦ τοῦ Β. Ναυτικοῦ καὶ πρώτου Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Μυτιλήνης Κωνσταντίνου Μελᾶ.

Σήμερον ἀπολαμβάνομεν καὶ ἡμεῖς τῆς ἀφαντάστου καὶ παμποθήτου εὐτυχίας νὰ ἠμποροῦμεν ἐλευθέρως πλέον καὶ δημοσίᾳ αἴροντες χεῖρας ἱκέτιδας νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Ἰησοῦν καὶ Θεόν μας:

Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος.

Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος.

Νὰ μᾶς ζήσῃ ἐν εὐημερίᾳ πᾶσα ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια.

Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ Βενιζέλος.

Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ ἀνδρεῖος στρατός μας.

Νὰ μᾶς ζήσῃ τὸ ἡρωϊκὸν Ναυτικόν μας.

Νὰ μᾶς ζήσουν οἱ γενναῖοι ἀξιωματικοί μας.

Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ πρῶτος Πολιτικὸς Διοικητὴς τῆς Νήσου μας Ξ. Στελλάκης.

Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ πρῶτος Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Μυτιλήνης Κ. Μελᾶς.

Νὰ μᾶς ζήσῃ ὁ ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων τῆς κατοχῆς τῆς νήσου μας Α. Μανουσάκης.

Κύριος ὁ Θεὸς ἂς σκέπῃ φρουρῇ, κρατύνῃ καὶ μεγαλύνῃ τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα καὶ τὸ εὐλογημένον Αὐτοῦ Ἑλληνικὸν Ἔθνος εἰς αἰῶνας αἰώνων.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ [1]

Γενομένη πρὸς τὸν ἐπανακάμψαντα ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νήσου ἐλευθερωτὴν στρατὸν τὴν 11ην Δεκεμβρίου 1912.

«Ἐλευθέρα μὲν ἡ κτίσις γνωρίζεται.
υἱοὶ δὲ φωτὸς οἱ πρὶν ἐσκοτισμένοι».

Δεδοξασμένοι ἐλευθερωταί,

Ἡ περικαλλεστάτη κατὰ Αἰγαῖον κτίσις, κτίσις ἐκπάγλως προικισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ μὲ καλλονὰς ἐξαισίας καὶ ὑπέροχα θέλγητρα, ἡ μυροβόλος καὶ εὔανδρος Λέσβος «ἐλευθέρα σήμερον γνωριζομένη» διὰ τῶν ἀγώνων καὶ τοῦ τιμίου σας αἵματος, πλέκει ἀπὸ μυρίσμια τῆς καρδίας ἄνθη τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης σας στέφανον. «Οἱ δὲ πρὶν ἐσκοτισμένοι» ἡμεῖς, οἱ χθὲς καὶ πρῴην ὑπὸ ζυγὸν σκοτίας τυραννίας στένοντες, ἐλεύθεροι νῦν γενόμενοι, «υἱοὶ φωτὸς» καὶ τέκνα ἐλεύθερα τῆς Φωτοδότιδος Μητρὸς Ἑλλάδος διὰ τῆς τόλμης, τῆς στρατηγικῆς ἱκανότητος, τῆς γενναιότητος καὶ τῆς ἀνδρείας σας ἀναδεικνύμενοι ῥαίνομεν μὲ δάκρυα ἐνδομύχου χαρᾶς καὶ ἀϊδίου εὐγνωμοσύνης τὴν τροπαιοῦχον ταύτην καὶ θριαμβευτικήν σας ἐπάνοδον εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ὡραίας μας νήσου πόλιν καὶ ἀναπέμπομεν ὁλόθερμον καὶ ὁλόψυχον ἀδελφικὴν εὐχήν : τὴν πάναγνον ταύτην σημαίαν τοῦ φωτὸς καὶ τῆς ἐλευθερίας, μὲ τὴν ὁποίαν ἐξηγνίσατε τὴν Νῆσόν μας, νὰ ἀνυψώσητε νικηφόρως καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς καὶ νὰ καθαγιάσητε μὲ αὐτὴν καὶ ἄλλα ἀλύτρωτα πολλὰ τμήματα τῆς μιᾶς, μεγάλης, ἐνιαίας καὶ ἀδιαιτέρου Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Καλῶς μᾶς ἤλθετε γενναῖοι λυτρωταί μας.
Νὰ μᾶς ζήσετε.

---

(1) Ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ Μυτιληναϊκὰ φύλλα «Λέσβος» καὶ «Λαϊκὸς Ἀγών».

ΔΥΟ ΕΤΗ 1912—1913 (1)

Δύο ἀλησμόνητα ἔτη, δύο ἔτη παγκοσμίου ἱστορικῆς σημασίας καὶ ἐξαιρέτου ἱστορικοῦ ἐνδιαφέροντος διαδέχονται ἄλληλα ἐν μέσῳ τῆς ἀγωνιώδους προσδοκίας τοῦ κόσμου.

Τὸ πρῶτον, ἐκπνέον, κληροδοτεῖ εἰς τὸ ἐπανατέλλον ὑψίστην κοσμοϊστορικὴν ἐντολήν. Τὸ δεύτερον ἐπιτέλλει μὲ τὴν βαρυτάτην ἄνωθεν ὑποχρέωσιν νὰ ἀγάγῃ εἰς αἴσιον πέρας τὴν ἐκτάκτως ὑπέροχον ταύτην ἐντολήν.

Καὶ τῶν δύο τούτων ἱστορικωτάτων ἐνιαυτῶν εὐοίωνον οἰονεὶ μεταίχμιον ἀποτελοῦσα ἡ πρώτη αὕτη τοῦ νέου ἔτους ἡμέρα ἐγκαινίζει νέαν ἐποχὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου καὶ σημειοῖ αἰσίως τὴν ἀπαρχὴν παγγενοῦς ἐν Ἀνατολῇ παλιγγενεσίας.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης μετὰ τοῦ νέου σωτηρίου ἔτους ἀνατέλλει καὶ νέος ἱστορικὸς βίος ἐν τῇ γεραρᾷ Ἀνατολῇ.

Τὸ λῆγον ἔτος διὰ λογχῶν καὶ τηλεβόλων διανοίγει εἰς τὰ Ἔθνη τῆς Ἀνατολῆς τὰς χρυσᾶς πύλας τοῦ Παραδείσου, ἐξ οὗ ξένοι πρὸ αἰώνων ἐπιδρομεῖς ἐξέβαλον αὐτά. Τὸ ἀρχόμενον ἔτος διὰ πνευματικῶν ὅπλων κέκληται νὰ ὁδηγήσῃ καὶ εἰσαγάγῃ τὰ εἰρημένα Ἔθνη ἐν τῷ Παραδείσῳ τούτῳ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀληθοῦς προόδου καὶ ἀναπτύξεως.

Τὸ ἀπερχόμενον ἔτος διὰ ῥομφαίας καὶ αἵματος ἡρώων καὶ ἡμιθέων χαράσσει εἰς τὰς φυλὰς τῆς αἰωνοβίου Ἀνατολῆς, πλατεῖαν τὴν κέλευθον πρὸς ὁρίζοντας ἱστορικοῦ μέλλοντος, ἰσαξίου πρὸς τὸ ἀθάνατον παρελθὸν τῆς ἀθανάτου χώρας. Τὸ ἐπερχόμενον ἔτος προώρισται

(1) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ «Λαϊκῷ Ἀγῶνι» 1 Ἰανουαρίου 1913, ἀρ. 153.

νὰ ἐξασφαλίσῃ δι' εἰρηνικῶν μέσων καὶ ἐκπολιτιστικῶν μεθόδων τὸ εὔελπι τοῦτο μέλλον τῆς Ἀνατολῆς.

Τὰ πολεμικὰ κατορθώματα τοῦ ἀποιχομένου ἔτους δημιουργοῦσι στάδια πάσης δράσεως εἰς τοὺς ὀργῶντας πρὸς γενναῖα ἔργα λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς, ἀποκαλύπτουσιν ἀνεξαντλήτους πηγὰς πάσης εὐημερίας καὶ χορηγοῦσι δαψιλῶς παντοῖα τὰ μέσα πάσης ἐν παντὶ μεγαλουργίας. Ἡ προσδοκωμένη πολιτικὴ σύνεσις, διπλωματικὴ περίνοια καὶ διοικητικὴ δεξιότης τοῦ ἐπιόντος ἔτους ὀφείλουν νὰ συμπληρώσουν τὸ δι' ἀξιαγάστων πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ποταμῶν αἱμάτων ἀρξάμενον καὶ ἐγκαινισθὲν μέγα ἐκπολιτιστικὸν ἔργον ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Ἡ Ἀνατολὴ ἀποτινάσσει τὴν νάρκην της.

Ἀναγεννᾶται.

Καὶ ἦτο καιρός.

Χώρα, ἐπὶ αἰῶνας διατελέσασα ὁ μόνος ἐν τῷ κόσμῳ φεγγοβόλος φάρος, αὐγάζων τὴν ἐν τῇ σκοτίᾳ πνευματικῇ καὶ ἠθικῇ τυφλώσσει παραπαίουσαν ἀνθρωπότητα· χώρα χρηματίσασα ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας τὸ κέντρον καὶ ἡ κοιτὶς πάσης σοφίας καὶ μαθήσεως καὶ ἐπιστήμης, πάσης μεγαλουργίας καὶ μεγαλοφροσύνης· χώρα ἐν ᾗ καὶ μόνῃ συνέβη νὰ ἐκπηδήσῃ πάνοπλος ἡ Ἀθηνᾶ ἐκ τῆς κεφαλῆς Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, ἐν ᾗ καὶ μόνῃ ἐκυοφορήθησαν καὶ παρήχθησαν τὰ θεῖα ἰδεώδη καὶ αἱ ἀνέφικτοι τελειότητες τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ· χώρα, ἧς τὰ ἀθάνατα καὶ αἰώνια διανοητικὰ καὶ ἠθικὰ θησαυρίσματα ἀποτελοῦσι—καὶ θὰ ἀποτελῶσιν ἐφόσον ὑφίσταται ἐν ἱστορικῇ ζωῇ συναισθανομένη καὶ διανοουμένη ἀνθρωπότης—τὴν μόνην ἀδαμαντίνην βάσιν τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ καὶ χρησιμεύουσιν ἄχρις ὥρας ἐν πάσῃ πεπολιτισμένῃ χώρᾳ ὡς τὰ μόνα ἀδιάσειστα θεμέλια πάσης ὑγιοῦς ἀγωγῆς καὶ μορφώσεως καὶ παιδεύσεως

ἀνθρώπων· χώρα, εἰς ἣν καὶ μόνην ὀφείλει ὁ πεπολιτισμένος σύμπας κόσμος ἅπαν τὸ ἱστορικὸν σήμερον **Εἶναί** του· χώρα, ἐν ᾗ καὶ μόνῃ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα μεταρσιωθὲν ἀπὸ τῆς ἰοστεφάνου Ἀκροπόλεως εἰς τὰ αἰθεροδίνητα ὕψη θείων ἀληθειῶν κατεβίβασεν ἐκεῖθεν τὸν Θεὸν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸν προσεκύνησεν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ· χώρα ἐν ᾗ καὶ μόνῃ τὸ εὐσεβόφρον δαιμόνιον τοῦ ἀνθρώπου ἀνεστήλωσε τὰ δύο ἐκεῖνα τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τῆς Ἀκροπόλεως μοναδικὰ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἀϊδια καὶ ἀκατάλυτα τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας Προσκυνήματα, πρὸ τῶν ὁποίων μετὰ θάμβους καὶ εὐλαβείας κλίνει καὶ θὰ κλίνῃ αἰωνίως γόνυ ψυχῆς ἡ Οἰκουμένη· χώρα τοιούτου ἀφθίτου ἱστορικοῦ μεγαλείου καὶ δόξης ἦτο ἀσύγγνωστον ἱστορικὸν ἔγκλημα μαύρης ἀχαριστίας νὰ διατελῇ ἐπὶ τόσους αἰῶνας τῇ ἐνόχῳ ἰδιοτελεῖ ἀνοχῇ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς ἕρμαιον κατακτητῶν καὶ ἐπηλύδων, ἱκανῶν μόνων νὰ παρακρατῶσι τὴν προσφυεστάτην πρὸς πᾶσαν πρόοδον καὶ μεγαλωσύνην χώραν ταύτην ἐν διηνεκεῖ ἱστορικῇ παρακμῇ, οἰκτρᾷ πνευματικῇ στασιμότητι καὶ θλιβερᾷ ἠθικῇ ἀπονεκρώσει

Τοιαῦτα ἱστορικὰ ἐγκλήματα θᾶττον ἢ βράδιον ἐκδικεῖται ἀμειλίκτως ἡ Ἱστορικὴ Νέμεσις διὰ τῶν καταλλήλων αὐτῆς ὀργάνων.

Καὶ ἰδού, ἐπιστάντος τοῦ καιροῦ, τὸ προαιώνιον ὄργανον καὶ σκεῦος ἐκλογῆς τῶν μεγάλων ἱστορικῶν βουλῶν τῆς ὑπερτάτης Προνοίας, τὸ θεοφρούρητον καὶ θεοσεβὲς ἡμῶν Γένος, πρωταγωνιστοῦν καὶ ἐν τῷ διεξαγομένῳ σήμερον κοσμοϊστορικῷ ἀγῶνι τῆς Ἀνατολικῆς Ἀναγεννήσεως, ἐξυπηρετεῖ θαυμασίως τὰ κεδνὰ βουλεύματα τῆς Ἱστορικῆς Ἐκδικήσεως διὰ τῶν τροπαίων τοῦ στρατοῦ του καὶ διὰ τῶν θριάμβων τοῦ θαλασσοκράτορος στόλου του.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀνέδειξε πάλαι ποτὲ τὴν Ἀνατολὴν φωτοβόλον ἑστίαν, ἐξ ἧς ὁ κόσμος ἐδανείσθη τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως.

Τὸ Ἔθνος ἡμῶν πάλιν ἐκλήθη ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς Δικαιοσύνης νὰ ἀναπλάσῃ, ἀναμορφώσῃ καὶ ἀναγεννήσῃ τὴν γηραιὰν Ἀνατολὴν καὶ καταστήσῃ αὐτὴν ἀνταξίαν τοῦ ἀπαραμίλλου παρελθόντος της.

Κλῆσις αὕτη μεγάλη. Ἀλλὰ καὶ ἐξαιρέτως εὐγενής. Ἔργον δυσχερέστατον. Ἀλλὰ καὶ ἐξοχώτατον. Ἤρξατο εὐοιώνως λήγοντος τοῦ παρελθόντος ἔτους. Συνεχίζεται ἐπ' αἰσίοις ἀρχομένου τοῦ νέου ἔτους. Θὰ περατωθῇ τελείως ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου;

Τὸ 1912 ἐκπνέει μὲ τὸν τιμητικὸν τίτλον, ὅτι κατήρξατο ἐπιτυχῶς τοῦ μεγάλου ἐκπολιτιστικοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἀγῶνος. Θὰ δυνηθῇ τὸ 1913 νὰ ἐπιστέψῃ τὸν ὑπέροχον τοῦτον ἀγῶνα μὲ τὴν ἄφθαρτον δόξαν τοῦ τελικοῦ θριάμβου; Θὰ δυνηθῇ νὰ παραδώσῃ εἰς τὸ μέλλον ἐντελῶς ἐξησφαλισμένον τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀρξαμένης ἀναμορφώσεως;

Τὸ εὐχόμεθα ὁλοψύχως καὶ τὸ ἐλπίζομεν.

ΜΕΘ' ΗΜΩΝ Ο ΘΕΟΣ

Λόγος πανηγυρικὸς ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν ψαλεῖσαν δοξολογίαν ἐν τῷ ἱερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Μυτιλήνης τὴν 22αν Φεβρουαρίου 1913 ἐπὶ τῇ πτώσει τοῦ Μπιζανίου καὶ τῇ ἀπελευθερώσει τῶν Ἰωαννίνων (1)

«Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός· γνῶτε ἔθνη καὶ ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ἰσχυκότες ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Σεβασμιώτοτε Δέσποτα,
Ἐξοχώτατοι Διοικηταί,
Γενναῖοι ἀξιωματικοὶ καὶ λοιποὶ πάντες;
προσφιλέστατοι ἀδελφοί,

Ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου καλεῖται πάλιν νὰ ἐπιτελέσῃ ἔργον αὐτῆς ὑψηλὸν καὶ διακονίαν ὑπέροχον, καλεῖται νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὰς νέας θαμβούσας φεγγοβόλους ἐκλάμψεις τοῦ ὑπερφυοῦς Δαιμονίου τῆς ἀείποτε ἀφθίτου καὶ ἀειθαλοῦς Ἑλληνικῆς μεγαλουργίας καὶ μεγαλοφροσύνης· ἡ ἀδέκαστος ἱστορικὴ Δικαιοσύνη ὑποχρεοῦται αὖθις ἐν τῇ μελέτῃ

1) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Μυτιληναϊκῇ ἐφημερίδι «Λέσβος» 27 Φεβρουαρίου 1913 ἀρ. 284.

τῶν συγχρόνων ἐκπληκτικῶν κοσμοϊστορικῶν γεγονότων τῆς Ἑλληνικῆς σπάθης καὶ πυρίτιδος νὰ διαλαλήσῃ διὰ μυριοστὴν ἴσως ἔτι φορὰν δι' ἀνεκκλήτου αὐθεντικῆς ἐτυμογορίας τὴν ἀκαταγώνιστον διὰ μέσου τῶν αἰώνων θαυματοποιὸν ἠθικὴν δύναμιν καὶ ζωὴν καὶ ἀλκὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους· καὶ ὁ ὀρθοτομῶν τὴν ἀλήθειαν κάλαμος τοῦ φιλοσοφοῦντος ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ κρίνοντος ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀναλαμβάνει πάλιν νὰ διατρανώσῃ τὸ ἀναμφήριστον ἱστορικὸν πόρισμα καὶ ἀξίωμα, ὅτι ἡ ἀδάμαστος αὕτη καὶ ἀτέραμνος ζωτικότης καὶ ἀντοχὴ τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ἱστορικῆς ἐμφανίσεως καὶ καταβολῆς ἄχρι σήμερον ἀπαραμείωτος καὶ ἀπαράθραυστος θείᾳ πάντως βουλῇ καὶ προνοίᾳ διατηρηθεῖσα, ἔχει τὴν ὑψίστην ἀπὸ Θεοῦ ἐντολὴν καὶ ἀποστολὴν καὶ προορισμὸν νὰ ἀναπλάσῃ καὶ ἀναμορφώσῃ καὶ ἀναγεννήσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Ἀνατολήν, νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὴν εἰς μέλλον ἀντάξιον τοῦ ἀθανάτου καὶ ὑπερενδόξου αὐτῆς παρελθόντος καί, ὡς πάλαι ποτέ, νὰ ἀνορθώσῃ πάλιν αὐτὴν βράχον ἀσύντριπτον κατὰ πάσης βαρβαρότητος καὶ ἄγρυπνον γιγαντώδη φρουρὸν καὶ βλοσυρὸν Κέρβερον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἡμερώσεως, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ πάσης ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς, ἱστορικῆς καθόλου ζωῆς καὶ εὐημερίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὰ δὲ ὑπέρλαμπρα καὶ ὑπερθαύμαστα πολεμικὰ μεγαλουργήματα, διὰ τῶν ὁποίων σήμερον ὁ τροπαιοῦχος ἡμῶν στρατὸς καὶ στόλος καταπλήσσει τὸν κόσμον καὶ λαμπρύνει τὰς σελίδας τῆς πατρίου Ἱστορίας καὶ πληροῖ αὐτὰς μὲ νέαν αἴγλην καὶ λαμπηδόνα ἀνέσπερον, τὰ ἡρωϊκὰ ταῦτα ἡμιθέων κατορθώματα δίδουν αὖθις ἀφορμὴν ἐν πλήρει καὶ τελείᾳ ἀδιασείστῳ θρησκευτικῇ καὶ ἐθνικῇ πίστει καὶ πεποιθήσει κάθε Ἕλλην νὰ ἀναφωνήσῃ! «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός· γνῶτε ἔθνη καὶ ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Μάλιστα. «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Ἀπὸ χρόνων ἀμνημονεύτων, ἐξ ὅτου τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος πρῶτον ἐπὶ γῆς ἐδημιούργει ἀληθῆ ἱστορικὸν βίον καὶ ἔθετε τοὺς ἀδαμαντίνους βάσεις τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ, ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον ἦν καί ἐστι καὶ ἔσται «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός». Ὁ Θεός, ὅ ἐστι πᾶν ὅ,τι θεῖον, εἶνε συγγενὲς καὶ ἐγγενὲς τῇ Ἑλληνικῇ φύσει καὶ ὑποστάσει· πᾶν ὅ,τι μέγα καὶ ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς καὶ ἔξοχον εἶνε συμφυὲς μὲ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ μὲ τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν.

«Μεθ' ἡμῶν» καὶ δι' ἡμῶν καὶ μόνων ἀπεκαλύφθη εἰς τὸν κόσμον ὁ ἀληθὴς Θεὸς καὶ πᾶν θεῖον καὶ θεοειδές, πᾶσα θεία ἰδέα, πᾶσα οὐρανία ἀλήθεια καὶ ὅ,τι καλόν.

«Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός», μεθ' ἡμῶν πᾶσα θεία ἰδιότης, πᾶσα θεία ἱκανότης, πᾶσα θεία ἐνεργότης, πᾶσα θεία ἔμπνευσις· μεθ' ἡμῶν πᾶσα θεία ἀρετή, πᾶς θεῖος ἡρωϊσμὸς καὶ ἀνδρεία καὶ γενναιότης θεία· «μεθ' ἡμῶν» πᾶσα θεία αὐταπάρνησις καὶ αὐτοθυσία ὑπερκόσμιος.

Δὲν ἔχομεν καμμίαν ἀνάγκην νὰ ἀναδράμωμεν μακρὰν ἡμῶν εἰς ἀναζήτησιν ἀποδείξεων· δὲν θὰ ὑπομνήσωμεν Κόδρον καὶ Λεωνίδαν καὶ Θερμοπύλας καὶ Μαραθῶνα κα Σαλαμῖνα καὶ Πλαταιὰς καὶ Πύλην Ρωμανοῦ καὶ Κωνσταν-ὶ τῖνον τὸν Παλαιολόγον καὶ Γρηγόριον Ε' καὶ Ἀθανάσιον Διάκον καὶ Σοῦλι καὶ Ζαλόγγον καὶ Σουλιώτισσες καὶ καλόγηρον Σαμουὴλ μὲ τὸ Κοῦγκί του καὶ Μάρκον Βότσαρην καὶ Μάρκον Κάσσιον. Δὲν θὰ κάμωμεν ἀποδεικτικὴν τούτων μνείαν παλαιοντολογικήν, διότι ἔχομεν ἄφθονα καὶ πλούσια τὰ σημερινά, ζωντανά, κτυπητά, μεγαλοφωνότατα, ἔκτακτα γεγονότα· ἔχομεν τὰς μυριονέκτους ἡρωϊκωτάτας μάχας τοῦ Σαρανταπόρου, τῶν Γιαννιτσῶν, τοῦ Καϊλάρι, τοῦ Σόροβιτς καὶ Φλωρίνης καὶ Κορυτσᾶς· ἔχομεν τὴν φεγγοβολοῦσαν καὶ ἀπαστράπτουσαν ἀνανέωσιν τῆς Σαλαμινίου δόξης καὶ τῶν Καναρείων τροπαίων· ἔχομεν τὸ μοναδικὸν ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ καὶ πρωτοφανὲς εἰς τὰ χρονικὰ τῶν ναυμαχιῶν

τοῦ κόσμου συμβεβηκὸς καθ' ὃ μία καὶ μόνη μονὰς ἐκ τοῦ τουρκομάχου στόλου μας, ὁ τρομεοὺς «Ἀβέρωφ», μάχεται μόνος καθ' ὁλοκλήρου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ καταναυμαχεῖ καὶ κατατροπώνει καὶ καταδιώκων ἐμβάλλει καὶ καρφώνει αὐτὸν εἰς τὴν κλασσικὴν του κρύπτην τῶν στενῶν τοῦ Ἑλλησπόντου κακὸν κάκιστα συγκεχυμένον καὶ ξεχαρβαλωμένον, καίτοι — τὸ καὶ σπουδαιότατον καὶ σχεδὸν ἀπίστευτον — μεταξὺ τῶν πολλῶν θωρηκτῶν τοῦ τουρκικοῦ ἐκείνου στόλου ὑπῆρχε καὶ πλοῖον, ὅπερ καὶ μόνον αὐτὸ ἄνευ τῶν ἄλλων κατεῖχε τὴν ὑπεροπλίαν ἀπέναντι τοῦ «Ἀβέρωφ»· ἔχομεν τὴν ἀπαράμιλλον τιτανομαχίαν τοῦ Μπιζανίου· ἔχομεν τὰ ἀλησμόνητα «Πεστά», «Αὐγό», «Ἀετορράχην», «Μανωλιάσαν», «Δρίσκον», «Ἅγιον Νικόλαον» καὶ τὸ πέριξ αὐτῶν καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀφθόνως ῥεῦσαν καὶ χυθὲν τίμιον Γιγαντομάχων αἷμα καὶ τὰς ὑπερφυεῖς θυσίας τοσούτων πολυτίμων νεαρῶν καὶ θαλερῶν ὑπάρξεων καὶ ἡρώων ὑπὲρ τῆς περιωνύμου πρωτευούσης τοῦ Ἠπειρωτικοῦ Ἑλληνισμοῦ· ταῦτα δὲ πάντα μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντα, βοῶντα, κεκραγότα διακηρύττουσιν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Οἰκουμένης τὴν νέαν καταπλήσσουσαν ἔκφανσιν τοῦ ἀνεφίκτου Ἑλληνικοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς ὑπερανθρώπου Ἑλληνικῆς ἀνδρείας καὶ γενναιότητος, καρτερίας καὶ ἐθελοθυσίας καὶ διαγγέλλουσι τὴν ἀδιαμφισβήτητον ἀλήθειαν, ὅτι μόνος ὁ Ἕλλην κατέχει τὴν ἀληθῆ καὶ τελείαν ἰδέαν τοῦ θείου καθήκοντος, τοῦ κελεύοντος γενναίως θνήσκειν καὶ ἡρωϊκῶς πίπτειν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος καὶ βροντοφωνοῦσι «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός· γνῶτε ἔθνη καὶ ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ἰσχυκότες ἡττᾶσθε ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Ὅταν ἐκηρύσσετο ὁ ἔτι καὶ νῦν ὑφιστάμενος πόλεμος πολλοὶ μικρομεγάλοι κομπορρήμονες ξένοι καλοθεληταί, πολέμιοι παντὸς ἑλληνικοῦ, ἔσκωπτον καὶ Ἔθνος καὶ στρατὸν

Ἑλληνικὸν διὰ τὸ θράσος δὴθεν, μεθ' οὗ ἐτόλμησε νὰ ἀποδυθῇ εἰς πόλεμον κατὰ κραταιᾶς αὐτοκρατορίας καὶ ἰσχυρίζοντο ὅτι μόλις θὰ δυνηθῶμεν νὰ τηρήσωμεν παθητικὴν ἄμυναν εἰς τὰ σύνορά μας, χωρὶς νὰ κατορθώσωμέν ποτε νὰ προελάσωμεν πέραν τῆς Ἐλασσῶνος! Πλὴν ἀλλ' ὅμως ὁλόκληρον ἐκεῖνο τὸ ἀπὸ συνόρων μέχρι Θεσσαλονίκης διάστημα διέδραμεν ὁ μεγαλοφυέστατος καὶ στρατηγικώτατος τῶν στρατιωτικῶν ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνος, ὁ δεδοξασμένος Στρατηλάτης Διάδοχος Κωνσταντῖνος τροπαιοφόρος καὶ μετὰ θριαμβευτικῆς ὁρμῆς καὶ ταχύτητος τοιαύτης, πρὸ τῆς ὁποίας ἔστη ἐννεὸς καὶ ἔκθαμβος ὁ κόσμος, διότι «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός· γνῶτε ἔθνη καὶ ἡττᾶσθε· ἰσχυρότες ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου μέχρι σήμερον, ὡς γνωστόν, πολιορκοῦνται στενῶς τρία ὀχυρώτατα φρούρια· τῆς Σκόδρας, τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τὸ τῶν Ἰωαννίνων, ἢ μᾶλλον τοῦ Μπιζανίου, οὗ ἡ καθαυτὸ πολιορκία ἄρχεται κυρίως ἀπὸ τῆς ἀφίξεως ἐκεῖ τοῦ Διαδόχου. Ἐκ τούτων τὰ μὲν δύο πρῶτα ἀνθίστανται ἔτι καὶ νῦν κρατερῶς, οὐδ' ὑπάρχει ἐλπὶς, ἔν γε τῷ παρόντι, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἐπαϊόντων, νὰ ἐνδώσωσιν οἱ πολιορκούμενοι εἰς τὰς λυσσώδεις τῶν συμμάχων ἐπιθέσεις, καίτοι ἐπὶ τέσσαρας συνεχεῖς μῆνας πολιορκοῦνται στενότατα ὑπὸ Μαυροβουνίων, Σέρβων καὶ Βουλγάρων. Τοῦ δὲ διαβοήτου Μπιζανίου, καίπερ κατὰ τὴν γνώμην καὶ βαθυγνώμονα πεποίθησιν μεγαλοσχήμων εὐρωπαϊκῶν στρατιωτικῶν προσωπικοτήτων ἀπορθήτου καὶ τοῦ πάντων ἰσχυροτάτου θεωρουμένου καὶ κηρυττομένου φρουρίου, πέριξ τοῦ ὁποίου ματαίως θὰ ἐφθείρετο πολυάριθμος Ἑλληνικὸς στρατός, χωρὶς νὰ δυνηθῇ ποτὲ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του!, ἐν τούτοις ἡ ἔκτακτος καρτερικότης καὶ ἀκάθεκτος τῶν τιτάνων τοῦ Διαδόχου ὁρμητικότης καὶ ἀνδρεία συνέτριψαν ὡς σκεύη κεραμέως καὶ ἐσάρωσαν ὡς ἀθύρματα τὰ ἀπρόσιτα

καὶ ἀπροσπέλαστα νομιζόμενα ὀχυρωματικὰ ἔργα τοῦ Μπιζανίου τούτου, διότι «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός», μεθ' ἡμῶν, ὁ θεῖος ἡρωϊσμὸς καὶ ἡ ὑπερφυὴς ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος αὐτοθυσία· «γνῶτε ἔθνη καὶ ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ἰσχυκότες ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

«Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός», βροντοφωνεῖ ὁ Ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων Διάδοχος Κωνσταντῖνος πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, «μεθ' ἡμῶν» ἡ θεία ἱερότης καὶ ἁγιότης καὶ ὁσιότης τοῦ μεγάλου τούτου ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος, «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός», μεθ' ἡμῶν τὸ θεῖον ἱστορικὸν καὶ πραγματικόν, θετικὸν δίκαιον ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ ἀγῶνι μας, «μεθ' ἡμῶν» δὲ πλὴν τούτου καὶ ἡ πολεμικὴ ὑπεροχὴ καὶ ἡ ἐξαίρετος ἀνδρεία καὶ δαιμονία στρατηγικὴ δεξιότης, ναί, «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός», βροντᾷ ὁ Διάδοχος «γνῶτε Τοῦρκοι καὶ ἡττᾶσθε· ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς» καὶ τὸ Μπιζάνιον ὑποκύπτει καὶ ὑποχωρεῖ εἰς τὴν κεραυνοβόλον πανταχόθεν ἐπελθοῦσαν ἀκράτητον ὁρμὴν καὶ δρᾶσιν τῶν στρατιωτῶν μας, ἡ πρὸς τὰ περιπόθητα Ἰωάννινα ὁδὸς ἀνοίγεται διάπλατα καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς εἰσορμᾷ θριαμβικῶς εἰς τὴν θρυλλικὴν πόλιν ἐν μέσῳ τοῦ ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ, τῆς φρενίτιδος καὶ ἀλλοφροσύνης τῶν κατοίκων τῆς περιμαχήτου ἠπειρωτικῆς Πρωτευούσης.

Τὰ Ἰωάννινα ἐλευθεροῦνται καὶ «λαμπαδοφεγγεῖ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ἄνωθεν». Ἡ Ἤπειρος ἀποκαθαίρεται ἀπὸ τὸ ἀπαίσιον μουσουλμαναλβανικὸν βδέλυγμα καὶ μίασμα καὶ τὸ Πανελλήνιον σύμπαν πληροῦται ἀπεριγράπτου εὐφροσύνης. Αὐτὴ αὕτη ἡ φύσις συμμερίζεται τὴν χαρὰν ταύτην τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ ἀφ' ἧς ἡ εὔανδρος χώρα ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, ὡς βλέπετε, μειδιᾷ καὶ λάμπει ἀπὸ διαύγειαν καὶ αἰθρίαν ὁ οὐρανός, σκιρτᾷ ἡ γῆ, γελᾷ ἡ θάλασσα, χαμογελοῦν λόγγοι καὶ βρυσοῦλες, κάμποι, βουνά, ραχοῦλες. Καὶ δὲν ὑπάρχει σήμερον ψυχὴ καὶ καρδία Ἑλ-

ληνική, ἡ ὁποία νὰ μὴ συγκινῆται, νὰ μὴ πάλλῃ, νὰ μὴ τέρπηται καὶ ἀγάλληται, νὰ μὴ εὐφραίνηται, νὰ μὴ συνδονῆται καὶ συγκλονῆται ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, νὰ μὴ ἀλλοφρονῇ ἐκ χαρᾶς, νὰ μὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ πλήμμυραν δακρύων ἀγαλλιάσεως ἐπὶ τῷ γηθοσύνῳ ἀγγέλματι τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων. Ἀπόδειξις ἔστωσαν τὰ ἀκατάσχετα δάκρυα ἀνερμηνεύτου χαρᾶς καὶ ἀνακουφίσεως, ἅτινα τὴν στιγμὴν ταύτην διαυλακώνουν τὰς παρειὰς ὅλων μας.

Καὶ ἐν μέσῳ τῆς ραγδαίας ταύτης καὶ χειμαρρώδους ἐκδηλώσεως καὶ ἐκσπάσεως τῶν κατακλυζόντων τὰς Ἑλληνικὰς καρδίας μας χαρμοσύνων αἰσθημάτων ἰδοὺ ὅτι δὲν ἐλησμονήσαμεν, ὡς ἀληθῶς εὐσεβεῖς Ἕλληνες, τὸν μέγαν Θεὸν τῶν πατέρων μας. Καὶ συνήλθομεν εἰς τὸν πάνσεπτον τοῦτον Μητροπολιτικὸν Ναὸν σήμερον, πρῶτον μὲν ἵνα ἀναπέμψωμεν, δόξαν καὶ αἶνον τῷ Ὑψίστῳ καὶ ὑμνήσωμεν, εὐλογήσωμεν, προσκυνήσωμεν, δοξολογήσωμεν καὶ εὐχαριστήσωμεν Αὐτῷ, ἀνθ' ὧν παρέσχε καὶ ἐπεδαψίλευσε τοῖς ἀγωνιζομένοις ἀδελφοῖς μας κρατίστης ἄνωθεν ἐνισχύσεως ἠθικῆς καὶ κράτους καὶ νίκης καὶ τροπαίων καὶ θριάμβων. Ἔπειτα δὲ νὰ διακηρύξωμεν εἰς τὸν ἅπαντα κόσμον, ὅτι ἔχοντες βαθυτάτην συναίσθησιν τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ θεία Πρόνοια ἀνέστησε τὸ Ἔθνος ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, μεθ' ὅλα ὅσα βυσσοδομοῦν ἐναντίον τῆς πλήρους ἐθνικῆς μας ἀποκαταστάσεως ἰσχυροί τινες τῆς γῆς, μεθ' ὅλα ὅσα μελετοῦν κενὰ πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῶν θριάμβων μας καὶ ματαίωσιν τῶν ἐξαισίων πολεμικῶν ἐπιτυχιῶν μας, μεθ' ὅλα ταῦτα καὶ ὅσα ἄλλα, ἡμεῖς στερρῷ τῷ ποδὶ θὰ χωρήσωμεν πρόσω ἀπτόητοι καὶ ἀτρόμητοι ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ὑψηλοῦ τούτου προορισμοῦ καὶ τῇ πλήρει πραγματώσει τοῦ μεγάλου Ἱστορικοῦ Ἰδεώδους τοῦ Ἔθνους μας, διότι «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, γνῶτε μισέλληνα καὶ μισόκαλα καὶ μισόφωτα καὶ μισοπρόοδα ἔθνη καὶ αἰ-

σχύνεσθε καὶ ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ἰσχυκότες ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Ναί, «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός». Τούτου ἔχει καὶ δέον πάντοτε καὶ ἐν ἀκραδάντῳ θρησκευτικῇ πεποιθήσει νὰ ἔχῃ πληρεστάτην καὶ πεφωτισμένην συνείδησιν σύμπαν τὸ ἁπανταχοῦ γῆς Ἑλληνικόν, ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς σύμπας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐκπροσωπῶν σήμερον εἴ πέρ ποτε ἄλλοτε καὶ ἐνσαρκώνων ἐν ἑαυτῷ ὅλην τὴν ἑλληνικὴν λαϊκὴν Ὑψηλότητα καὶ Μεγαλειότητα λαολάτρευτος Διάδοχος Κωνσταντῖνος, ὁ τῶν Πανελλήνων Ἰδεώδης Αὐτοκράτωρ καὶ Ἀναστημένος Μαρμαρωμένος Βασιληᾶς μας, μυχιαιτάτην τούτου ἔχων συναίσθησιν παρασκευάζεται μετὰ πόθου διὰ τὴν ἱερὰν καὶ ἁγίαν ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν ἡγούμενος τοῦ τρισενδόξου καὶ ὑπερευλογημένου ἐκείνου Στρατοῦ του θὰ εἰσελάσῃ ἐν θριάμβοις καὶ ἀλαλαγμοῖς εἰς τὴν Βασιλεύουσαν Πόλιν, θὰ συμπληρώσῃ τὴν διακοπεῖσάν ποτε θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ περικαλλεστάτῳ τῆς Ὑφηλίου ἱερῷ Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ ἀποκαθιστῶν τὸν Τίμιον Σταυρὸν ἐπὶ τοῦ θεοφρουρήτου θόλου τοῦ ἱεροῦ τούτου Ναοῦ μας θὰ ἀναφωνήσῃ ἐν ἀστραπαῖς καὶ βρονταῖς: Ἀναστηλώνω τὸ αἰώνιον καὶ ἀκατάλυτον τοῦτο ἔμβλημα τοῦ φωτὸς καὶ τῆς προόδου ἐπὶ τοῦ σεπτοῦ τούτου θόλου, διότι «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς γνῶτε ἔθνη καὶ ἡττᾶσθε ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ἰσχυκότες ἡττᾶσθε, ὅτι ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν» καὶ ἡμῶν καὶ μόνον ἡμῶν ἦν καί ἐστι καὶ ἔσται ἡ Πόλις τῶν Κωνσταντίνων καὶ ἰδική μας καὶ μόνον ἰδική μας ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἡ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ.

ΚΟΔΡΟΣ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ

Λόγος ἐπιμνημόσυνος, ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν γενομένην ἐπιμνημόσυνον δέησιν ἐν τῷ Ἱερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τὴν 6 Μαρτίου 1913 ἐπὶ τῇ τραγικῇ δολοφονίᾳ τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α΄. (1)

Σεβασμιώτατε Δέσποτα,
Ἐξοχώτατοι Διοικηταί,
Ἐκλαμπρότατοι Ὑποπρόξενοι,
Γενναῖοι ἀξιωματικοὶ καὶ λοιπὴ τῶν πενθούντων ὁμήγυρις,

Παθῶν καὶ σκότους σφαδασμοὶ ἀπαίσιοι, καταχθόνιοι πάντως ὑπολογισμοὶ καὶ σκοτία σκέψις ἐγείρουν στυγερὰν δολοφόνον χεῖρα καὶ πλήττουν τὴν σεπτὴν κορυφὴν τοῦ ἀναγεννωμένου καὶ μεγαλυνομένου Ἔθνους ἡμῶν.

Τὴν μαύρην ἀγγελίαν μεταδίδει μὲ λακωνικὴν βραχυλογίαν ὑπουργικὸν τηλεγράφημα.

Ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν ἐδολοφονήθη.

Γεώργιος ὁ Α΄ ἔπεσε θῦμα ἱερὸν καὶ ἅγιον ἐπὶ τοῦ

(1) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ «Λαϊκῷ Ἀγῶνι» 8 Μαρτίου 1913, ἀρ. 208.

πανσέπτου βωμοῦ τῆς ἀνισταμένης μεγάλης Ἑλληνικῆς πατρίδος.

Ἡ εἴδησις ἐνσκήπτει ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον ὡς κεραυνὸς ἐν εὐδίᾳ.

Ἀνθρωπίνη γλῶσσα καὶ διάνοια ἀσθενής, ὡς ἡ ἐμή, εἶναι παντελῶς ἀνίκανος νὰ συλλάβῃ καὶ περιγράψῃ ὡς δεῖ τὸ ὕψος καὶ τὸ μέγεθος τῆς δακεθύμου ὀδύνης τοῦ Ἔθνους ἐπὶ τῇ στυγνῇ δολοφονίᾳ. Ἰλιγγιᾷ καὶ νοῦς ὁ ὑπερκόσμιος, ἅπαν δὲ εὐδίνητον εὔλαλον στόμα ἀτονεῖ καὶ ἀδυνατεῖ νὰ παραστήσῃ προσηκόντως καὶ διαζωγραφίσῃ μὲ τὰ ἁρμόζοντα χρώματα τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀπειρίαν τῶν θλιβερῶν καὶ πενθίμων αἰσθημάτων, ἅτινα τὴν στιγμὴν ταύτην κατακλύζουν τὴν σπαραττομένην ἐθνικὴν ψυχὴν ἐπὶ τῷ φρικτῷ ἀκούσματι.

Κατάπληξις κεραυνοβόλος, φρίκη, ἀγανάκτησις, θλῖψις, ὀδύνη, λύπη, δάκρυα, λυγμοί, στόνοι, πένθος ἀπερίγραπτον καὶ συγκίνησις μυχιαιτάτη συνταράσσει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ συγκλονεῖ σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἐπὶ τῷ θλιβερῷ λαλήματι.

Συμφορὰ φρικαλέα πλήττει τὸ Ἔθνος ἀκριβῶς ἐν στιγμαῖς ἐκτάκτως σοβαραῖς καὶ ἐξαιρετικῶς κρισίμοις περιστάσεσι.

Δοκιμασία πάλιν νέα αὕτη σκληρά, συνδονοῦσα μὲ τὴν πρώτην ἐντύπωσιν ἐκ τῶν ἐγκάτων τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν καὶ σπαράττουσα πᾶσαν Ἑλληνικὴν καρδίαν ἔρχεται μετὰ τὴν πάροδον τῶν πρώτων ἐντυπώσεων θεία πάντως βουλῇ καὶ κελεύσει νὰ τονώσῃ ἠθικῶς καὶ γιγαντώσῃ τὸ Πανελλήνιον σύσσωμον καὶ σύμψυχον καὶ νὰ ἐξεγείρῃ συμπάσας τὰς θαυματουργοὺς δυνάμεις τοῦ Ἔθνους ὑπὲρ τῶν ἀπαραγράπτων δικαίων του, ὑπὲρ τῶν μεγάλων ἰδεωδῶν του, ὑπὲρ τοῦ θείου ἱστορικοῦ προορισμοῦ του.

Μάλιστα. Μὲ τὴν νέαν ταύτην ὑπέροχον βασιλικὴν θυσίαν ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ καὶ διὰ τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ὑπὲρ τῆς Θεσσαλονίκης νέα μὲν ἄφθιτος δόξα ἔρχεται νὰ ἐπιστέψῃ καὶ κατακοσμήσῃ τὴν ἀνορθουμένην σήμερον νέαν Μεγάλην Ἑλλάδα· νέα δὲ ἀναπηδᾷ πηγὴ ἀνεξαντλήτων ἠθικῶν ἐμπνεύσεων καὶ ἐξάρσεων διὰ τὸ Ἔθνος καὶ νέον δημιουργεῖται ἔξοχον ἠθικὸν ἐλατήριον ἡρωϊσμῶν καὶ μεγαλουργημάτων διὰ τοὺς Πανέλληνας.

Διὰ τοῦτο, πλανᾶσθε μυσαροὶ δολοφόνοι ὁποιοιδήποτε καὶ ἂν ἦσθε ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκεσθε, ἀπατᾶσθε πλάνην οἰκτρὰν ἂν νομίζητε ὅτι μὲ τὰς νέας ταύτας βδελυρὰς μιαιφονίας σας θὰ πτοήσητε τὸ Ἔθνος μας καὶ θὰ ἀνακόψητε ἢ θὰ ἀναχαιτίσητε τὴν ἀκάθεκτον αὐτοῦ πρὸς τὰ πρόσω ἐκπολιτιστικὴν πορείαν καὶ ὁρμήν.

Ἐδολοφονήσατε πρὸ ὀλίγου τὸν Βασιλέα ἡμῶν. Ἀλλ' ἀνεστηλώσατε Γεώργιον τὸν Α΄. μέγαν μεγαλωστὶ νέον ἰδεώδη Κόδρον, ἐμπνέοντα ἀπὸ τοῦ ἀκτινοβολοῦντος ἠθικοῦ ὕψους τῆς ὑπὲρ Πατρίδος θυσίας Του καὶ ἐμψυχοῦντα καὶ φρονιματίζοντα καὶ θεριώνοντα κάθε Ἕλληνα ἐν τῷ ἀρχομένῳ νέῳ μεγάλῳ ἐθνικῷ ἀγῶνι.

Εἶχεν, ὡς φαίνεται, ἔτι ἀνάγκην τὸ Ἔθνος ἡμῶν νέων ἠθικῶν δυνάμεων, νέας ψυχικῆς ρώμης καὶ ἀλκῆς καὶ νέων ἐμπνεύσεων ἵνα ἱκανωθῇ καὶ δυνηθῇ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸν ὑπὸ τῆς Ἱστορικῆς Προνοίας ἀνατεθειμένον αὐτῷ νέον ἡράκλειον ἱστορικὸν ἆθλον τοῦ ἐξανθρωπισμοῦ καὶ ἐξευγενισμοῦ καὶ ἐκπολιτισμοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς. Καὶ ἦτο πεπρωμένον τὰς νέας ταύτας ψυχικὰς τονώσεις καὶ τὸ ἠθικὸν σθένος νὰ εὕρῃ καὶ ἀρυσθῇ ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου βασιλικοῦ σφαγιασμοῦ ἐν τῷ βωμῷ τῆς περικλεοῦς Μακεδονικῆς πατρίδος. Ἦτο ἀπαίτησις ὑπερτάτης βουλῆς ἵνα ἡ ἀπελευθέρωσις καὶ μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἕνωσις τῆς πε-

ριμαχήτου Μακεδονίας καθαγιασθῇ καὶ καθιερωθῇ μὲ τίμιον Βασιλικὸν αἷμα καὶ κατοχυρωθῇ οὕτω ἐναντίον πάσης μοχθηρᾶς ἐποφθαλμιάσεως καὶ βουλιμίας διὰ τῆς ὑπὲρ αὐτῆς ὑψηλῆς θυσίας τοῦ Ἄνακτος ἡμῶν.

Ὑψηλῇ τῆς Πατρίδος ἐντολῇ εὐθὺς μετὰ τὴν νικηφόρον τοῦ στρατοῦ μας εἰς Θεσσαλονίκην εἴσοδον ἔσπευσεν ἐκεῖ Ἐστεμμένος Φύλαξ τῆς περιωνύμου Μακεδονικῆς μεγαλουπόλεως. Ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι ἐν Θεσσαλονίκῃ διαμένων εὑρίσκεται ἐν πόλει βριθούσῃ μιαιφόνων κακούργων καὶ μυσαρῶν δολοφόνων. Οὐχ ἧττον ἐνεκαρτέρει ἐκεῖ πιστὸς καὶ ἄγρυπνος φρουρὸς τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀπτόητος ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ὑψηλοῦ Του καθήκοντος.

Οὕτω δὲ καθ ὃν τρόπον ὁ πάλαι ποτὲ Βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν Κόδρος ἐγίνωσκε μὲν ὅτι διασκελίζων τὰ τείχη τῆς πολιορκουμένης πόλεώς του θὰ ἀπέθνησκεν, οὐχ ἧττον ἐνδυθεὶς χωρικοῦ φορέματα καὶ ἐξελθὼν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ἐσφαγιάσθη ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἰοστεφάνου Ἄστεως καὶ τοῦ δαιμονίου Πτολιέθρου τοῦ κλασσικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁμοίως καὶ ὁ Γεώργιος Α΄. ὡς ἄλλος Κόδρος τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ προσάγεται θῦμα καθαγιαστήριον τῆς ἀποκαθισταμένης Μακεδονίας.

Καὶ ἡ μὲν Ἱστορία προπέμπει σήμερον μὲ τὰς προσηκούσας τιμὰς καὶ μὲ τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον εἰς τὸ Πάνθεον τῶν ἡρώων τὸν Ἐστεμμένον Μάρτυρα.

Τὸ δὲ Ἔθνος θρηνεῖ μὲν ἐν συντριβῇ καρδίας ἐπὶ τῷ μαρτυρικῷ θανάτῳ τοῦ Βασιλέως του καὶ ῥαίνει μὲ θερμότατα θαλερὰ δάκρυα υἱϊκῆς στοργῆς, ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως τὴν δεδοξασμένην μνήμην Του, ἀλλ ὑπερήφανον καὶ καυχώμενον, ὅτι ὁ Βασιλεύς του Κόδρος ὁ Νεώτερος πίπτων παραχωρεῖ τὸν Θρόνον Του ἡλιοστάλα-

κτον εἰς τὸν ἰδεώδη τῶν Πανελλήνων Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν ΙΓ΄. χαιρετᾷ πανευφροσύνως τὴν ἀνάστασιν τοῦ «Μαρμαρωμένου Βασιληᾶ του» καὶ ἀναπέμπει ὁλόψυχον δέησιν ὅπως ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς ἀναπαύσῃ μὲν ἐν σκηναῖς Ἡρώων καὶ Μαρτύρων Γεώργιον τὸν Α΄. σκέπῃ δὲ φρουρῇ, φυλάττῃ, κρατύνῃ καὶ μεγαλύνῃ Κωνσταντῖνον τὸν ΙΓ΄.

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

Λόγος ἐκφωνηθεὶς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Παρασκευὴν τὴν 12 Ἀπριλίου 1913 ἐν τῷ Ἱερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Μυτιλήνης.

«Προσκηνοῦμεν Σου τὰ πάθη, Χριστέ. Δεῖξον ἡμῖν καὶ τὴν ἔνδοξόν Σου Ἀνάστασιν».

Ἡ μεγάλη καὶ θεοτευχὴς ... ἐπέτειος μνήμη τοῦ Θείου αἱματηροῦ Δράματος ἀνέτειλε καὶ πάλιν.

Καὶ εὑρίσκει μὲν ἡμᾶς ἐφέτος ἡ ἐπέτειος αὕτη ἐν μέσῳ ἀπεριγράπτου χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει καὶ ἐθνικῇ ἀποκαταστάσει καὶ τῇ μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἑνώσει μας, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀνατέλλει πάλιν ἡ σεπτὴ ἡμέρα μὲ ὅλην αὐτῆς τὴν ἄφθιτον καὶ ἀΐδιον καὶ ἀναλλοίωτον πένθιμον μεγαλοπρέπειαν καὶ ὑπερόχως κατανυκτικὴν ἐπιβολήν.

Εἴκοσι καὶ πλέον παρῆλθον ὁλόκληροι αἰῶνες ἀφ' ὅτου τὸ Θεῖον ἐξ οὐρανοῦ αἷμα ζωοπάροχον ρεῦσαν ἐπὶ γῆς ἐπότισε καὶ καθηγίασε τὸ τίμιον τοῦ Γολγοθᾶ χῶμα ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ τοῦ μαρτυρίου. Καὶ μετὰ τοσούτων ἐνιαυτῶν παρέλευσιν παριστάμενος καὶ σήμερον ὁ πιστὸς πρὸ τῆς εἰκόνος ταύτης τοῦ Ἐσταυρωμένου ἐπὶ τῇ ἱερᾷ καὶ ἁγίᾳ μνήμῃ τῆς φρικτῆς τοῦ Γολγοθᾶ Τραγωδίας καὶ τὸ ὄμμα τῆς πίστεως αἴρων πρὸς τὸ καθαγιασθὲν καὶ καθαγιάζον ἐκεῖνο Ὕψωμα ὁ Χριστιανός, αἰσθάνεται τοιαύτην ἐν ἑαυτῷ ἀνερμήνευτον μυστηριώδη κατάνυξιν καὶ συντριβὴν καρδίας, καταλαμβάνεται ὑπὸ τοιαύτης ἐσωτερικῆς πενθίμου διαθέσεως, θλίψεως καὶ ὀδύνης τοιαύτης, ὡσεὶ σήμερον, ὡσανεὶ τὴν στιγμὴν ταύτην πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του διεδραματίζετο ἡ ὑπερφυὴς ἐκείνη ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ τραγικὴ κοσμοσωτήριος Μυσταγωγία.

Καὶ δὲν ὑπάρχει σήμερον Ἕλλην, ἀληθὴς Ἕλλην οὐδείς, τοῦ ὁποίου τὴν ὅλην ὕπαρξιν καὶ ὑπόστασιν νὰ μὴ διαπερᾷ κατανυκτικώτατα ἡ ἔξοχος ἱερότης καὶ ἁγιότης τῆς ἡμέρας ταύτης. Δὲν ὑπάρχει, δὲν εἰμπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπάρξῃ Ἕλλην, ὅστις ἀναπολῶν σήμερον «τὰ ἅγια καὶ σωτήρια καὶ φρικτὰ πάθη τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοὺς ἐμπτυσμούς, τὰ ῥαπίσματα, τὰ κολαφίσματα, τὰς ὕβρεις, τοὺς γέλωτας, τὴν πορφυρᾶν χλαῖναν, τὸν κάλαμον, τὸν σπόγγον, τὸ ὄξος, τοὺς ἥλους, τὴν λόγχην καὶ πρὸ πάντων τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, ἃ δι' ἡμᾶς ἑκὼν κατεδέξατο», νὰ μὴ αἰσθανθῇ πλήμμυραν ἱερῶν καὶ ἁγίων συγκινήσεων κατακλύζουσαν τὴν ψυχήν του καὶ χείμαρρον δακρύων καταβρέχοντα τὰς παρειάς του.

Ναί. Θλίβεται σήμερον καὶ συγκινεῖται, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, ὁ Ἕλλην καὶ κατανύγεται καὶ συντρίβεται ἡ καρδία του τὴν ἡμέραν ταύτην. Οὐδεμία ἄλλη ἡμέρα τοῦ ἔτους εἰμπορεῖ νὰ εἶναι διὰ τὸν Ἕλληνα μᾶλλον κατανυκτική, μᾶλλον πέν-

θιμος. Ἡ ἁγία αὕτη καὶ μεγάλη Παρασκευὴ εἶναι ἡ ἱερωτέρα, ἡ ἁγιωτέρα, ἡ ὁσιωτέρα, ἡ θειοτέρα καὶ τιμιωτέρα καὶ ὑψηλοτέρα διὰ τὸν Ἕλληνα ἡμέρα. Διότι σήμερον σταυροῦται καὶ πάσχει ὁ καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ἵνα μεταβάλῃ τὴν Οἰκουμένην εἰς Ἀθήνας καὶ Ἑλλάδα. Πάσχει σήμερον καὶ κρέμαται ἐπὶ Σταυροῦ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀνασχινδυλεύεται σήμερον ὁ Δίκαιος τῶν Ἑλλήνων· ὁ ὑπὸ τῆς προγονικῆς μας σοφίας διὰ στόματος τοῦ δαιμονίου Σωκράτους προρρηθεὶς καὶ προφητευθεὶς καὶ προσδοκηθεὶς Θεῖος Λόγος θανάτῳ παραδίδοται σήμερον, σαρκωθεὶς καὶ ἀνανθρωπήσας ἵνα ἀποθεώσῃ καὶ καθαγιάσῃ καὶ καθιερώσῃ καὶ κατοχυρώσῃ αἰωνίως μὲ τὸ ἀσάλευτον καὶ ἀΐδιον θρησκευτικὸν κῦρος καὶ ἀξίωμα καὶ αὐθεντίαν πάσας τὰς ὑπερκοσμίους ἐκείνας ἀληθείας, ἃς πρῶτον τὸ Ἑλληνικὸν Δαιμόνιον ἀπεκάλυψε καὶ ἐκήρυξεν εἰς τὸν κόσμον. Σταυροῦται σήμερον καὶ κατέρχεται εἰς τὰ δώματα τοῦ Πλούτωνος ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς ἵνα πύλας Ἅδου συντρίψας χαλκᾶς, ἀπελευθερώσας καὶ ἐξαγαγὼν ἐκεῖθεν, ἀναβιβάσῃ εἰς τὸ οὐράνιον ὕψος τῆς θείας ἀθανασίας καὶ αἰωνίου δόξης καὶ ζωῆς τοὺς ἐμπνευσμένους διδασκάλους τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ Ἡσιόδου καὶ Ὁμήρου καὶ Θεόγνιδος καὶ Πιττακοῦ καὶ Σόλωνος μέχρι Σοφοκλέους καὶ Αἰσχύλου καὶ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Πλουτάρχου. Σταυροῦται σήμερον Ἐκεῖνος, Ὅστις ἀπεστάλη ἀπὸ Θεοῦ ἵνα διαπιστώσῃ μὲ τὸ θεῖον κῦρός Του, ὅτι ἡ τῶν Ἑλλήνων σοφία εἶναι ἡ ζύμη ἡ ζυμοῦσα ὅλον τὸ φύραμα, ἡ δύναμις ἡ ἀναμορφοῦσα καὶ ἐξανθρωπίζουσα καὶ ἐξημεροῦσα καὶ ἐξευγενίζουσα τὸν κόσμον ὅλον καὶ θεοποιοῦσα τὸν ἄνθρωπον. Σταυροῦται σήμερον Ἐκεῖνος, Ὅστις ἦλθε νὰ καταβιβάσῃ ἀπὸ τὰ ἀπροσπέλαστα ὕψη τῆς Ἀκροπόλεως εἰς τὰ χώματα τοῦ Γολγοθᾶ, ἀπὸ τὰς διανοίας ὀλίγων προνομιούχων μυσταγωγῶν τῆς γνώσεως εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς καὶ

τῆς καρδίας τῶν λαῶν τῆς Οἰκουμένης τὰς αἰωνίους ἀληθείας, τὰς ῥυθμιζούσας τὸν καθόλου ἀνθρώπινον βίον ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἐκφάνσεσι.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐπεχείρησαν τὸ πρῶτον νὰ ἐπιτελέσουν οἱ σοφοί μας πρόγονοι, οἱ ἀθάνατοι μύσται καὶ ἰχνηλάται τῆς Γνώσεως. Καὶ ἠγωνίσθησαν μὲν πρὸς τοῦτο ἐπὶ αἰῶνας, μοχθήσαντες νὰ ἀνελκύσωσιν εἰς τὸ ὕψος τῶν ἰδεῶν των τοὺς λαούς. Ἀλλὰ τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ εὐγενεστάτου τούτου τῶν ἀγώνων ἦτο νὰ κατανοήσῃ καὶ βεβαιωθῇ καὶ διακηρύξῃ αὐθεντικῶς ἡ ἀνέφικτος σοφία τῶν προγόνων μας, ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς Ἀναστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἦτο ἔργον οὐχὶ ἀνθρώπου, ἀλλὰ θεανθρώπου τινός, **Θείου τινὸς Λόγου**, ἐπιφοιτῶντος ἄνωθεν καὶ πεμπομένου ἐκ Θεοῦ ἵνα συμπληρώσῃ τὸ ἔργον καὶ τὸν ἀγῶνα τῆς προγονικῆς μας σοφίας.

Ἰδοὺ οἱ λόγοι, δι' οὓς ὑπὲρ πάντας συγκινεῖ τὸν Ἕλληνα καὶ θίγει μυχιαίτατα τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν ἡ ἡμέρα αὕτη. Ἰδοὺ οἱ λόγοι, δι' οὓς ἡ ἱερότης καὶ ἁγιότης τῆς ἡμέρας ταύτης εἶναι ὑπερτέρα πάσης ἄλλης διὰ τὸν Ἕλληνα. Ἰδοὺ οἱ λόγοι δι' οὓς κυρίως ἡμεῖς πάντοτε προσκυνοῦμεν εὐλαβῶς καὶ θὰ προσκυνῶμεν ἐν πίστει καὶ πεποιθήσει τὰ πάθη τοῦ Ἐσταυρωμένου, μεθ' ὅλα ὅσα μόρφωσις ἀνισόρροπος, παίδευσις ἀνάπηρος, θρασεῖα ἡμιμάθεια καὶ δοκησισοφία διὰ στόματος καπήλων τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ἠδολέσχησαν καὶ ἀδολεσχοῦν ἐναντίον τῆς θεότητος Αὐτοῦ καὶ τῆς θειότητος τοῦ ἔργου Του.

Ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσι πολλοί, ἰδίως ξένοι, ἀλλὰ καὶ ἡμέτεροι, οἵτινες ἐτόλμησαν ἐν τῇ θρασύτητι, ἣν περιποιεῖ εὐπαίδευτος ἀμάθεια, νὰ ἐγείρουν βέβηλον γλῶσσαν κατὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ νὰ ἐπιχειρήσουν ἱερόσυλον ἀπόπειραν καταδαφίσεως τοῦ ἀνεφίκτου ἠθικοῦ ὕψους τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἰσο-

πεδώσεως αὐτοῦ πρὸς ἀνθρώπινα συνήθη διδάγματα καὶ ἐντάλματα.

Ἐλάκτισαν ὅμως καὶ λακτίζουν πρὸς κέντρα πάντες οὗτοι. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι, καθὸ ξένοι, ἴσως λησμονοῦν ὅτι τὸν Γολγοθᾶν ἀνήγειρεν αἰωνίως ἡ μεγαλόφρων Ἑλληνικὴ εὐσεβοφροσύνη καὶ θεοσέβεια καὶ ἀγνοοῦν, ὅτι πᾶν ὅ,τι ἀνήγειρε καὶ ἀνεγείρει ἡ Ἑλληνικὴ εὐσεβόφρων μεγαλουργία εἶναι ἀσάλευτον καὶ ἀκατάλυτον εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Ἀλλ' εἶναι λυπηρὸν, ὅτι ὑπάρχουν καί τινες ἐξ ἡμῶν, εὐτυχῶς ὀλίγιστοι, ἐπιλαθόμενοι τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς των, ἀπαρνούμενοι τὰ ὑψηλὰ ἰδεώδη τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς των καὶ συντασσόμενοι τοῖς ὑβρισταῖς καὶ χλευασταῖς τοῦ ἐπὶ Γολγοθᾶ ἀνασχινδυλευθέντος Δικαίου τῶν Ἑλλήνων.

Πρὸς πάντας ὅμως ἡ Ἱστορία εἴκοσι μετὰ Χριστὸν αἰώνων βροντοφωνεῖ, ὅτι ἐφόσον ὑπάρχουν ἄνθρωποι μὲ νοῦν καὶ μὲ συναισθήματα ὁ Γολγοθᾶς καθὸ δημιούργημα τῆς πεφωτισμένης Ἑλληνικῆς εὐσεβείας θὰ διατελῇ τὸ αἰώνιον σέβασμα καὶ προσκύνημα τοῦ συναισθανομένου καὶ ἰδεολογοῦντος ἀνθρώπου ὅπως ἡ Ἀκρόπολις θὰ διατελῇ τὸ ἀθάνατον προσκύνημα τοῦ διανοουμένου καὶ θρησκευομένου κόσμου.

Διὰ ταῦτα πάντα ἡμεῖς προσκυνοῦμέν Σου τὰ πάθη, γλυκύτατε Ἰησοῦ καὶ παρακαλοῦμέν Σε λέγοντες: «δεῖξον ἡμῖν καὶ τὴν ἔνδοξόν Σου Ἀνάστασιν».

Ἔδειξας ἤδη ἡμῖν τὴν παμπόθητον ἐθνικὴν ἡμῶν ἐνταῦθα Ἀνάστασιν. Θέλομεν τώρα καὶ ἐπιθυμοῦμεν καὶ παρακαλοῦμέν Σε νὰ μᾶς ἀξιώσῃς νὰ ἴδωμεν καὶ τὴν ἔνδοξον Ἀνάστασιν τῆς μιᾶς, μεγάλης, ἐνιαίας καὶ ἀδιαιρέτου ἐκείνης πατρίδος ἀπὸ Τραπεζοῦντος μέχρις Ἀδρίου καὶ ἀπὸ Αἵμου μέχρι Γολγοθᾶ καὶ Ἴδης, τὴν Ἀνάστασιν τῆς Πατρίδος ἐκείνης, Χριστέ, ἡ ὁποία ἐπὶ χίλια καὶ πλέον ἔτη ἠγωνίζετο καὶ ἔχυνε τὸ αἷμά της καὶ τέλος ἐσταυρώθη διὰ Σὲ καὶ μόνον διὰ Σέ, τὸν Ἅγιον καὶ Δίκαιόν του.

Ἀλλά, ἀκούω φωνήν. Φωνὴν προερχομένην ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἐνδόξου ἱστορικοῦ μας παρελθόντος. Εἶναι φωνὴ Θεοῦ. Ἀπευθύνεται πρὸς πάντας ἡμᾶς. Λέγει:

Θέλετε Ἀνάστασιν Μεγάλης Πατρίδος; Ἰδοὺ ὁ μόνος δρόμος, ὁ ἄγων ἀσφαλῶς καὶ θριαμβευτικῶς εἰς τὴν Ἀνάστασιν ταύτην, ὁ δρόμος τοῦ Γολγοθᾶ, τοῦ Σταυροῦ, τοῦ μαρτυρίου, τοῦ αἵματος, τῶν θυσιῶν, τῶν ἀγώνων, τῆς ἐργασίας.

Ἡ θεία αὕτη φωνὴ ἂς διεισδύσῃ εἰς τὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς παντὸς Ἕλληνος. Ἐργασθῶμεν πάντες, πατέρες, μητέρες, διδάσκαλοι, κληρικοί, δημοσιογράφοι, ἠθοποιοί, πολιτειολόγοι, κοινωνιολόγοι, ἐπιστήμονες καὶ ὅσοι πιστοί, ὅσοι ἔχομεν ἀληθῶς πίστιν καὶ πεποίθησιν εἰς τὸ μέγα καὶ ἔνδοξον μέλλον τοῦ Ἔθνους μας, ἐργασθῶμεν πάντες ἵνα ποδηγετήσωμεν καὶ κατευθύνωμεν τὰ πρῶτα βήματα τῶν τέκνων μας εἰς τὸν δρόμον τοῦτον. Ἐργασθῶμεν κυρίως καὶ πρὸ παντὸς πρὸς συγκρότησιν χαρακτήρων χριστιανικῆς καρτερίας καὶ αὐταπαρνήσεως καὶ ἀκραιφνοῦς Ἑλληνικῆς φιλοπατρίας, ὁδηγοῦντες πάντοτε τὰ τέκνα μας εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ πεφωτισμένην προσκύνησιν καὶ λατρείαν τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς φωτισμὸν τοῦ νοῦ καὶ μόρφωσιν τῆς καρδίας ἐν τῇ προγονικῇ καὶ εὐαγγελικῇ Σοφίᾳ καὶ Ἠθικῇ. Διδάξωμεν τὴν νέαν γενεὰν ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν τῷ Σχολείῳ, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, διὰ τοῦ θεάτρου, διὰ τῆς Δημοσιογραφίας καὶ δημοσιολογίας καὶ τῶν πολιτειακῶν νόμων, ὅτι μετὰ Θεὸν ἓν καὶ μόνον ὑπάρχει **ἰδεῶδες** διὰ τὸν Ἕλληνα εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, ὅτι τὸ **ἰδεῶδες** τοῦτο εἶναι ἡ προσδοκωμένη ἀνάστασις τῆς Μεγάλης Πατρίδος του, ὅτι διὰ τὸ ἰδεῶδες αὐτὸ καὶ μόνον γεννᾶται καὶ ζῇ ἔν γε τῷ παρόντι ὁ Ἕλλην, ὅτι ὁ μόνος σκοπὸς τοῦ βίου τοῦ Ἕλληνος εἶναι ἡ πραγμάτωσις τοῦ ἰδεώδους τούτου καὶ ὅτι διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἰδεώδους τούτου ὀφείλει πάντοτε ὁ Ἕλλην νὰ ζῇ χριστῶς καὶ νὰ ἦ ἕτοιμος νὰ θνήσκῃ γενναίως καὶ πᾶσαν ἄλλην νὰ ὑφίσταται

προφρόνως θυσίαν. Ὅταν ἕκαστος Ἕλλην ἁπανταχοῦ γῆς οὕτω μορφωθῇ καὶ διδαχθῇ καὶ ἐμπνευσθῇ, τότε ἀναμφιβόλως καὶ δικαιότατα θὰ μᾶς βοηθήσῃ ὁ Θεὸς καὶ θὰ μᾶς ἀναστήσῃ τὸν Μαρμαρωμένον Βασιληᾶ μας ἵνα μὲ τὸ ξίφος του οὗτος χαράξῃ τὰ ὅρια τῆς Μεγάλης μας Πατρίδος.

Ἀδελφοί. Ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔστειλεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα σταυρωθῇ ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως καὶ σωτηρίας τοῦ κόσμου.

Ὅταν καὶ ἡμεῖς τοὺς υἱούς μας ἔστω καὶ μονογενεῖς παρασκευάζωμεν διὰ καλῆς καὶ ἐπιμεμελημένης ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως καὶ ἔχωμεν πάντοτε ἑτοίμους καὶ προθύμους καὶ ἱκανοὺς νὰ ἄρωσι τὸν Σταυρὸν τοῦ πατριωτικοῦ καθήκοντος καὶ μὲ τὸ Μάνλιχερ ἐπ᾽ ὤμου καὶ τὸ ξῖφος περὶ τὴν ἐσφὺν νὰ σπεύσωσιν εἰς τὸν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος θάνατον, ὅταν καὶ ἡμεῖς πάντες, ἀναλογιζόμενοι, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, Θεὸς ὤν, κατεδέχθη νὰ σταυρωθῇ ὑπὲρ ἡμῶν, μάθωμεν ὅσον ὑψηλῆς περιωπῆς καὶ ἂν εἶναι ἡ κοινωνική μας θέσις νὰ σταυρούμεθα προθύμως ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος, τότε ἀλλὰ καὶ μόνον τότε θὰ ἀξιωθῶμεν νὰ ἴδωμεν καὶ ἀπολαύσωμεν τὴν μεγάλην καὶ ἔνδοξον πλήρη πολιτικὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, οὗ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων

ΗΜΕΡΑ ΚΥΡΙΟΥ

Προσφώνησις γενομένη τὴν ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Πάσχα ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης τὴν 14 Ἀπριλίου 1913 ἐν Μυτιλήνῃ [1]

«Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ».

Γενεαὶ γενεῶν ἀπ' αἰώνων μὲ παλμοὺς τῆς καρδίας ἱερούς, μὲ πόθους τῆς ψυχῆς ἁγίους, μὲ ἐλπίδας ἐθνικὰς ἁγνὰς καὶ εὐγενεῖς, μὲ ὄνειρα ὑψηλὰ καὶ οὐράνια προσεδόκων ἐν πεποιθήσει νὰ ποιήσῃ Κύριος τὴν ἡμέραν Του, νὰ ποιήσῃ τὴν ἡμέραν τῆς πολιτικῆς ἀναστάσεως ἡμῶν, τοῦ περιουσίου λαοῦ Του.

---

1) Κατὰ πανάρχαιον ἔθος, εὐθὺς μετὰ τὸν Μ. Ἑσπερινὸν τῆς Ἀναστάσεως ὁ ἑκάστοτε Μητροπολίτης Μυτιλήνης ἢ ὁ Ἐπίτροπος αὐτοῦ, περιστοιχιζόμενος ὑφ' ἅπαντος τοῦ Κλήρου τῆς πόλεως Μυτιλήνης ἐν στολῇ καὶ ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων Ὑποπροξένων ἐν ἐπισήμῳ περιβολῇ, ἐξέρχεται εἰς τὸν περίβολον τοῦ ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, ἔνθα, ἀκολουθοῦν, συγκεντροῦται μέγα πλῆθος λαοῦ καὶ ἀπὸ ἀρχαίας προχριστιανικῆς μαρμαρίνης ἕδρας, φυλαττομένης ὡς ἀρχαιολογικοῦ κειμηλίου ἐπιμελῶς ἐκεῖ, εὐχόμενος τὰ εἰκότα ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ τοῖς Χριστιανοῖς πίνει ἐν τέλει ἀπὸ ὑελίνου ποτηρίου οἶνον εἰς ὑγίειαν καὶ εὐημερίαν τῶν Χριστιανῶν. Τὸ κενωθὲν οὕτω ποτήριον ῥίπτει μεθ' ὁρμῆς πρὸς τὸ ἐνώπιον αὐτοῦ συγκεντρωμένον πλῆθος. Ὁ ἁρπάσας καὶ κομίσας σῶον τὸ ποτήριον λαμβάνει ὡς φιλοδώρημα μίαν λίραν.

Ἀπ' αἰώνων ὁ ἀείποτε μαρμαίρων καὶ χαμογελῶν Λεσβιακὸς οὐρανὸς ἀνέμενε τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, ἵνα καταυγασθῇ καὶ λαμπρυνθῇ μὲ τὸν ζείδωρον τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας πρῶτον ἀναστάσιμον Ἥλιον.

Ἡ Λεσβιακὴ μυροβόλος γῆ ἀπ' αἰώνων ἐπόθει νὰ ποιήσῃ Κύριος τὴν ἡμέραν Του, ἵνα ἡ τυραννουμένη καὶ βεβηλουμένη πολυθέλγητρος αὕτη πατρὶς τοῦ Πιττακοῦ καὶ τῆς Σαπφοῦς κροτήσῃ καὶ χορεύσῃ καὶ σκιρτήσῃ ὑπὸ τὰς τυραννοκτόνους βροντὰς τῶν τηλεβόλων τῆς ἐθνικῆς Ἀναστάσεως καὶ Ἀπολυτρώσεως.

Τὰ γαλανὰ καὶ ἤρεμα τῆς Λεσβιακῆς θαλάσσης ὕδατα ἀπ' αἰώνων ἀνέμενον νὰ ποιήσῃ Κύριος τὴν ἡμέραν Του, ἵνα λάμψουν καὶ ἀστράψουν ἀπὸ τὴν ἀστραπηβόλον αἴγλην τῶν ὅπλων τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Τὰ βουνὰ καὶ τὰ λαγκάδια τῆς περικαλλεστάτης τοῦ Αἰγαίου νύμφης ἀπ' αἰώνων ἀνέμενον νὰ ποιήσῃ Κύριος τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν νὰ ἀντηχήσουν ἀπὸ τὸ χαρμόσυνον κήρυγμα καὶ λάλημα «Πατρὶς ἀνέστη».

Αἰώνων πόνοι μαύρης δουλείας, στεναγμοὶ τυραννίας ἀπαισίας, δάκρυα καταδυναστεύσεων καὶ ἐλπίδες καὶ πόθοι χριστιανικῆς καὶ πατριωτικῆς ὑπομονῆς καὶ ἐγκαρτερήσεως λαχταροῦσαν νὰ ἴδουν τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, τὴν ἡμέραν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἡμέραν τῆς θείας Ἐθνικῆς Ἀναστάσεως.

Καὶ ἰδοὺ «αὕτη ἡ ἡμέρα Κυρίου».

«Αὕτη ἡ πρώτη ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος» ἵνα μὲ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Υἱοῦ Του συνεορτάσωμεν καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἔθνους Του.

«Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος» ἵνα μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» συμβοήσωμεν σήμερον πάντες τὸ πρῶτον καὶ «Πατρὶς ἀνέστη».

Καὶ εἶναι σήμερον τᾶ πάντα πλήρη χαρᾶς, διότι παντα-

χοῦ σήμερον τῆς Λέσβου ἀντιλαλεῖ τὸ πρῶτον τῆς Ἐλευθερίας «Χριστὸς ἀνέστη».

Καὶ τὰς ψυχὰς ὅλων μας συγκλονοῦν σήμερον καὶ συγκυκοῦν τὰ ἁγιώτερα αἰσθήματα τῆς ἱερωτέρας ἀγαλλιάσεως καὶ συνδονοῦν αἱ μυχιαίταται συγκινήσεις, διότι τὸ πρῶτον ἀνταλλάσσομεν σήμερον τῆς Ἐλευθερίας «Χριστὸς ἀνέστη».

Πλήρης καὶ ἐγὼ τῆς ἀρρήτου ταύτης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ ὑπὸ ἀνερμηνεύτου συγκινήσεως δονούμενος ἐγείρω τὸ πρῶτον τοῦτο τῆς ἐλευθερίας ποτήριον εἰς ὑγίειάν σας.

«Καὶ τοῦ χρόνου».

«Ἔτη πολλὰ καὶ εὐτυχῆ».

Ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ ἀγάπη τῆς ἀναστάσης Πατρίδος εὔχομαι ὁλοψύχως νὰ κατευθύνῃ πάντοτε τοὺς λογισμοὺς τῆς διανοίας σας, τὰς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας σας καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας ἐπ' ἀγαθῷ ὑμῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν σας καὶ πρὸς δόξαν, κλέος καὶ Ἀνάστασιν τῆς Μεγάλης ἡμῶν Πατρίδος ἐκείνης τῶν χρόνων τῶν Ἰσαύρων καὶ Μακεδόνων καὶ Κομνηνῶν καὶ διαβεβαιῶ, ὅτι οὐδέποτε θὰ δυνηθῶ νὰ ζηλεύσω εὐτυχίαν ὑψηλοτέραν ταύτης, ἧς ἀπολαύω κατὰ τὴν ἐξόχως ἱερὰν ταύτην στιγμήν, ἀλλ' οὔτε θὰ δοκιμάσω ποτὲ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν μεγαλειτέραν ταύτης, ἣν μεγάλη τῆς Θείας Προνοίας εὐμένεια μὲ ἠξίωσε νὰ αἰσθάνωμαι τώρα, ὁπότε πρῶτος ἐγὼ Λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ὑπὸ τοὺς αἰθερίους κυματισμοὺς τῆς ἐθνικῆς μας Σημαίας καὶ ὑπὸ ἐλεύθερον φωταυγῆ οὐρανὸν σᾶς προσαγορεύω μὲ τὸ νικητήριον «Χριστὸς ἀνέστη».

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

Γενομένη τὴν ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Πάσχα ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μιτυλήνης τὴν 25ην Μαρτίου 1912 ἐν Μιτυλήνῃ.

«Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην».
«Χριστὸς ἀνέστη».

Ὕμνον εὐχαριστίας ἀναπέμπω πρώτιστα πάντων πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεόν, διότι ἰδοὺ καὶ πάλιν ἠξίωσέ με τῆς ἄκρας εὐτυχίας νὰ ἐμφανισθῶ σήμερον ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἕδρας ἐνώπιόν σας καὶ νὰ σᾶς προσαγορεύσω χαρμοσύνως μὲ τὸ αἰώνιον θανατοκτόνον ἔμβλημα τῆς Πίστεως ἡμῶν: «Χριστὸς ἀνέστη».

Τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἐξόχως ἱερὰν ταύτην στιγμὴν πλημμυροῦν τὴν καρδίαν ἐμοῦ καὶ ὅλων ὑμῶν τὰ στήθη βεβαίως καὶ τὰ ὁποῖα φέρουν ἀνεπαισθήτως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἱερὰ δάκρυα παντοίας χαρᾶς καὶ ἁγίας συγκινήσεως, ἡ ἀσθενής μου γλῶσσα ἀδυνατεῖ νὰ περιγράψῃ.

Καὶ ὄντως, ἀδελφοί, ποῖος ἀπὸ ὑμᾶς ἠμπορεῖ τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ μὴ συγκινηθῇ, νὰ μὴ αἰσθανθῇ βαθύτατα τὴν ὑψίστην καὶ σπανιώτατα συμπίπτουσαν σημασίαν τοῦ ἐναρμονίου συνδυασμοῦ τῶν δύο σήμερον ἀγομένων πανσέπτων καὶ πανορθοδόξων ἐθνικοεκκλησιαστικῶν ἑορτῶν μας; Ποῖος ἀπὸ ὑμᾶς ἠμπορεῖ νὰ μὴ ἠλεκτρισθῇ, νὰ μὴ συγκλονισθῇ σύσσωμος καὶ σύμψυχος ἀναμιμνησκόμενος, ὅτι σήμερον κυοφορεῖται ἅμα καὶ τελεσιουργεῖται ἐν ταὐτῷ ὑπερφυῶς ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀνάστασις ἡμῶν; Ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς ἠμπορεῖ

σήμερον νὰ μὴ χαίρῃ, νὰ μὴ ἀγάλληται, νὰ μὴ εὐφραίνηται, νὰ μὴ σκιρτᾷ ἀκούων τὴν Ἁγίαν του Ἐκκλησίαν ψάλλουσαν γηθοσύνως ἐν ἁρμονικῇ συναυλίᾳ : «εὐαγγελίζου γῇ χαρὰν μεγάλην», «Χριστὸς ἀνέστη»; Πάντες χαίρομεν σήμερον καὶ ἀγαλλόμεθα, χαρὰν μεγάλην χαίρει σύμπαν τὸ Ὀρθόδοξον ὁμογενὲς πλήρωμα.

Πλήρης καὶ ἐγὼ τῆς ἱερᾶς ταύτης πανορθοδόξου καὶ πανελληνίου χαρᾶς συγχαίρω πρῶτον ὅλους σας ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ἐπὶ ταῖς σήμερον ἀγομέναις ἐν οὐρανίῳ συνδυασμῷ μεγάλαις ἑορταῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν καὶ ἐπὶ τῇ εὐσεβεῖ προθυμίᾳ, μεθ' ἧς ἐσπεύσατε ἀθρόοι νὰ παραστῆτε εἰς τὴν τελετὴν ταύτην τῶν τελετῶν καὶ πανήγυριν τῶν πανηγύρεων ἡμῶν.

Προκειμένου δὲ, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν παρ' ἡμῖν συνήθειαν, νὰ σᾶς εὐχηθῶ ἐπὶ τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ τὰ εἰκότα ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης, δὲν θὰ περιορισθῶ εἰς ἁπλῆν διατύπωσιν εὐχῆς ὑπὲρ ὑγιείας καὶ εὐημερίας καὶ εὐοδώσεως ἐν παντὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν σας. Διότι ταῦτα πάντα εἶναι μάταια καὶ κενά, ὅταν λείπῃ ἀπὸ τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας μας ὁ κατευθύνων αὐτὰ ἐπ' ἀγαθῷ. Θὰ εὐχηθῶ λοιπὸν ὁλοψύχως νὰ ἀναστῇ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν καρδίαν, ψυχὴν καὶ διάνοιαν τοῦ καθενὸς Χριστιανοῦ· θὰ εὐχηθῶ ἐγκαρδίως ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀληθὴς Χριστιανικὴ εὐσέβεια ἡ διδάσκουσα τὸ Χρηστῶς ζῆν καὶ γενναίως σταυροῦσθαι καὶ θνήσκειν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θριάμβου πάσης θείας ἰδέας καὶ ἀληθείας, τὸ θεῖον τοῦτο πῦρ τοῦ εὐαγγελίου θὰ εὐχηθῶ νὰ διαφλέγῃ πάντοτε τὰς ψυχὰς ὅλων μας, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς θείου εὐγενοῦς καθήκοντος νὰ διαθερμαίνῃ πάντοτε τὰ στήθη μας καὶ ἡ ἀφοσίωσις εἰς θεῖα καὶ ὑψηλὰ θρησκευτικὰ καὶ πατριωτικὰ ἰδεώδη νὰ ὑπεκκαίῃ πάντοτε τὰς καρδίας μας, διότι οὕτω καὶ μόνον οὕτω θὰ ἀξιωθῶμεν νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ ἑορτάσωμεν καὶ πανη-

γυρίσωμεν τὴν ἀληθῆ ἠθικὴν, κοινωνικὴν καὶ λοιπὴν πᾶσαν Ἀνάστασιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν.

Μὲ τὴν ὁλόθερμον ταύτην εὐχὴν ἐγείρω τὸ ποτήριον τοῦτο εἰς ὑγείάν σας. «Καὶ τοῦ χρόνου». «Ἔτη πολλά». «Χριστὸς ἀνέστη».

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Προσφώνησις, γενομένη τὴν ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Πάσχα ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μιτυλήνης τὴν 10ην Ἀπριλίου 1911 ἐν Μιτυλήνῃ.

Δύο ἀθάνατοι καὶ αἰώνιοι λέξεις ἀντηχοῦσι σήμερον θριαμβευτικῶς καὶ χαρμοσύνως ἀνὰ σύμπαντα τὸν Ὀρθόδοξον Χριστιανικὸν κόσμον πανταχοῦ, ὅπου ὑφίσταται καὶ πάλλει ὀρθόδοξος ὁμογενὴς ψυχὴ καὶ καρδία καὶ ὑμνολογεῖται τὸ θεῖον εἰς τὴν θείαν τῶν Πλατώνων γλῶσσαν:

«**Χριστὸς ἀνέστη**».

Μὲ τὰς δύο θανατοκτόνους ταύτας λέξεις ἡ ἁγία καὶ ἀμώμητος πίστις ἡμῶν καὶ εὐσέβεια τελοῦσα τὴν ἑορτῶν ἑορτὴν καὶ πανήγυριν τῶν πανηγύρεων αὐτῆς, εὐαγγελίζεται πανευφροσύνως τῷ κόσμῳ τὴν ὑπερφυᾶ νίκην τῆς ζωῆς κατὰ τοῦ θανάτου τὸν τελικὸν θρίαμβον τῆς Ἰδέας κατὰ τῆς ὕλης, τοῦ φωτὸς τῆς ἀληθείας κατὰ τοῦ σκότους, τοῦ δικαίου κατὰ τῆς βίας, τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς τυραννίας.

Χριστὸς ἀνεστη, διότι τὸ βασίλειον τοῦ Ἅδου εἶναι ἀνίσχυρον νὰ συγκρατήσῃ τοὺς θεανθρώπους ἥρωας τῆς Ἰδέας καὶ τοῦ θείου καθήκοντος.

Χριστὸς ἀνέστη, διότι ἡ θεία ἀλήθεια διαστρέφεται μὲν πρὸς καιρὸν ὑπὸ τοῦ ἑκάστοτε φαρισαϊσμοῦ καὶ τῆς

ἀνθρωπίνης πονηρίας, ἀλλ' ἀνίσταται μετὰ ταῦτα πάνοπλος καὶ ἐπιβάλλει τὸ ἀκαταμάχητον κῦρός της.

Χριστὸς ἀνέστη, διότι ἡ θεία δικαιοσύνη πιέζεται μὲν πρὸς στιγμὴν ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης πλάνης καὶ σκοτίων παθῶν καὶ γηΐνων συμφερόντων ἀλλὰ τριήμερος ἀνορθοῦται πάλιν θεοπρεπῶς καὶ ἐπιβάλλει τὸ πανίσχυρον κράτος της.

Χριστὸς ἀνέστη, διότι ἡ κτηνώδης βία καὶ τυραννία ἠμπορεῖ μὲν ἐπί τινα καιρὸν νὰ συνθλίψῃ πᾶσαν ἐλευθερίαν σκέψεως καὶ συνειδήσεως καὶ λόγου, ἀλλ' ἡ θεὰ ἐλευθερία γιγαντοῦται ἐν τέλει ἀδυσώπητος, καθαιρεῖ δυνάστας ἀπὸ θρόνων, ὑψοῖ ταπεινοὺς δούλους καὶ συντρίβει κάρας τυραννικῶν δρακόντων.

Χριστὸς ἀνέστη, διότι οὐδεμία δύναμις τῶν παθῶν καὶ τοῦ σκότους εἶναι ἱκανὴ νὰ βεβηλώσῃ τὴν πάναγνον ἁγιότητα.

Χριστὸς ἀνέστη, διότι κατελθὼν μὲ στρατιὰς θείων ἰδεῶν καὶ δυνάμεων εἰς τὰ δώματα τοῦ Ἅδου, ἐσύλησε τὸ βασίλειον αὐτοῦ, πύλας αὐτοῦ χαλκᾶς συνέτριψε, κατήργησε κράτος καὶ ἰσχὺν θανάτου καὶ ἀναστὰς εἰς τὰ οὐράνια ὕψη τῆς θεότητος, συνανύψωσε πρὸς τὸν Πατέρα του πάντας τοὺς πρὸ Αὐτοῦ ὑπὲρ θείων ἰδεῶν λαλήσαντας καὶ ἀθλήσαντας.

Χριστὸς ἀνέστη καὶ συνανέστησε τὸν Ἀδὰμ καὶ πάντα, ὅστις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀγωνίζεται καὶ πάσχει καὶ σταυροῦται χριστομιμήτως ὑπὲρ Θεοῦ καὶ θείων ἐνταλμάτων καὶ οὐρανίων ἰδεωδῶν καὶ ἀληθειῶν.

Ἄρα καὶ ἡμᾶς πάντας θὰ ἀναστήσῃ ὁ Χριστὸς εἰς ἀληθῆ μακαριότητα καὶ εὐημερίαν καὶ θὰ ἱκανώσῃ εἰς πραγμάτωσιν τοῦ ἱστορικοῦ ἐθνικοῦ ἰδεώδους μας, ὅταν ὄντως, ἀφωσιωμένοι ὄντες τῷ Θεῷ καὶ ζῶντες κατὰ τὰ παραγγέλματα τῆς Ἠθικῆς, εἴμεθα πρόθυμοι καὶ ἕτοιμοι νὰ θυσιάσωμεν ἂν ὄχι τὴν ζωήν μας, ἀλλὰ τοὐλάχιστον συμφέροντα εὐτελῆ ἀτομικὰ καὶ χαμερπῆ πάθη μας ὑπὲρ ἠθικῶν ἀρχῶν, ὑπὲρ

εὐγενῶν ἰδεῶν, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ, ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς καὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμφερόντων τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Πίνων ἐκ τοῦ ποτηρίου τούτου εἰς ὑγίειαν καὶ πᾶσαν εὐδαιμονίαν ὑμῶν, εὔχομαι ἐκ βάθους ψυχῆς ὁ ὑπὲρ ἡμῶν παθὼν καὶ σταυρωθεὶς καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν Ἰησους νὰ ἐμπνέῃ εἰς ὅλους σας πᾶσαν χριστιανικὴν αὐταπάρνησιν ὑπὲρ πάσης εὐγενοῦς ἰδέας καὶ ἱερᾶς ἀληθείας καὶ ἁγίων πόθων καὶ ὑψηλῶν πνευματικῶν σκοπῶν.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ

Εἰς τὸν Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τὸν Γ' ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Μυτιλήνης τὴν 25 Νοεμβρίου 1912.

Καὶ πάλιν, Σεβασμιώτατε Ἱεράρχα, Ἐξοχώτατοι διοικηταὶ καὶ λοιπὸν εὐσεβὲς καὶ φιλόχριστον Ἐκκλησίασμα, καὶ πάλιν ἰδοὺ μᾶς παρέχεται εὐκαιρία, πλὴν εὐκαιρία θλιβερὰ καὶ πένθιμος, νὰ δοκιμάσωμεν διὰ μυριοστὴν ἔτι φορὰν τὴν ἀναμφήριστον ἀλήθειαν, ὅτι τελεία εὐτυχία καὶ ἀπόλυτος χαρὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δὲν ὑπάρχει. Τὸ τέλειον καὶ ἀπόλυτον εἶναι ἀνύπαρκτα, εἶναι φευγαλέα ὄνειρα ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ. Τὰ πάντα ἐνταῦθα εἶναι σχετικὰ καὶ περιωρισμένα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐνῷ μέχρι χθὲς καὶ πρῴην κυριολεκτικῶς ἐπλέομεν εἰς ἀληθὲς πέλαγος χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπὶ τοῖς ἐκπληκτικοῖς ὄντως θριάμβοις καὶ ταῖς νίκαις τοῦ στόλου καὶ

τοῦ στρατοῦ ἡμῶν· ἐνῷ πρὸ μικροῦ ἔτι ἐκολυμβούσαμεν τοῦτ' αὐτὸ εἰς ὠκεανὸν εὐτυχίας καὶ ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ ἐπὶ τῇ ἀπολυτρώσει ἡμῶν καὶ τοσούτων ἄλλων ὁμαιμόνων καὶ ὁμοδόξων ἀδελφῶν μας, αἴφνης ἄγγελμα θλιβερὸν πλήττει καὶ πικραίνει τὴν χαρὰν καὶ εὐτυχίαν τῶν ἡμερῶν τούτων καὶ σκορπίζει εἰς ὅλων τὰς καρδίας ἀλγεινοτάτην θλῖψιν καὶ ὀδύνην ἀπερίγραπτον. Τὰ χθεσινὰ δάκρυα τῆς χαρμοσύνου συγκινήσεως διαδέχονται σήμερον δάκρυα συγκινήσεως πενθίμου καὶ θλιβερᾶς.

Ὁ κλεινὸς ἡμῶν Πρωθιεράρχης, ὁ ἀπὸ ἐνδεκαετίας καὶ πλέον σθεναρῶς ἰθύνων τὰς τύχας τοῦ ἀλυτρώτου Γένους, ὁ δημοφιλέστατος Πατριάρχης μας Ἰωακεὶμ ὁ Γ'. ἀπέθανεν. Ἀπέθανεν ἐν μέσῳ τῆς πανορθοδόξου καὶ πανελληνίου ἀγαλλιάσεως τῶν ἐνδόξων καὶ ἀλησμονήτων τούτων ἡμερῶν. Ἀπέθανεν ἀκριβῶς τότε, ὅτε ἔπρεπε νὰ ζῇ ἀκόμη, ἔστω καὶ ἐπὶ μικρόν, ἵνα ἀπολαύσῃ καὶ χαρῇ μεθ' ἡμῶν καὶ εὐφρανθῇ καὶ ἀνακουφισθῇ ἡ μεγάλη καὶ ὑπὲρ τῶν μεγάλων ἰδεωδῶν τοῦ Ἔθνους διηνεκῶς πάλλουσα εὐγενὴς ψυχή του. Ἀπέθανε πρὶν ἤ ἴδῃ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τοῦ διεξαγομένου σήμερον μεγάλου ἐθνικοῦ ἀγῶνος, πρὶν ἤ εὐτυχήσῃ νὰ χαιρετήσῃ πλῆρες τὸ σωτήριον τοῦ λαοῦ του καὶ ἀναφωνήσῃ ἐν εὐαρέστῳ ἀνακουφίσει: «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου Δέσποτα».

Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἔτι μᾶλλον ἐπιτείνει τὴν ἀθυμίαν καὶ δυσφορίαν ἡμῶν καὶ καθιστᾷ πικρότερον ἔτι τὸν θάνατον τοῦ γηραιοῦ Πατριάρχου μας καὶ τιτρώσκει βαθύτερον ἔτι τὰ σπλάγχνα τοῦ βαρυπενθοῦντος λαοῦ του. Τὸ πανελλήνιον σύμπαν συνεκινήθη βαθύτατα καὶ ἠσθάνθη μυχιαίτατα τὴν ἐν ταῖς παρούσαις ἰδίως ἐξαιρετικαῖς ὅλως ἡμέραις μετάστασιν τοῦ γεραροῦ Πατριάρχου.

Ὅπως δὲ ἀλλαχοῦ τῆς Ὀρθοδόξου ὁμογενείας, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐκρίθη ἐπιβεβλημένη ἡ ἐπιμνημόσυνος αὕτη δέησις καὶ κατανυκτικὴ τελετὴ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας ψυχῆς τοῦ ἐν Κυρίῳ ἤδη ἀναπαυομένου πολυφιλήτου καὶ πολυσεβάστου Ἐθνάρχου μας.

Σπανίως ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ ὑπὸ Τουρκοκρατίαν Ἔθνους ἀπαντᾶται πατριαρχικὴ φυσιογνωμία, ἀπολαύουσα γενικῶς τοσούτων συμπαθειῶν, τοσαύτης ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης καὶ δημοτικότητος τοιαύτης, οἵας καὶ ὅσης ἀπήλαυεν ἡ ἐξαιρετικὴ ὄντως προσωπικότης Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄. παρὰ τῷ Ὀρθοδόξῳ λαῷ, ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ὁποίου Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄. ἦτο πάντοτε ὁ ἰδεώδης Πατριάρχης. Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄. ἠγαπᾶτο τολμᾷ νὰ εἴπῃ τις μέχρι λατρείας σχεδὸν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων· ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν ξένων· ἰδίως δὲ ἐνεποίει βαθυτάτην αἴσθησιν καὶ ἐκπλήσσουσαν ἐντύπωσιν τοῖς ἐρχομένοις τὸ πρῶτον εἰς γνωριμίαν μὲ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Χάρις εἰς τὰς σπανίας ἀρετὰς, δι' ὧν ἐξόχως ἦτο πεπροικισμένος Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄. ἐπεβλήθη μετὰ κύρους ἀδιαμφισβητήτου εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἔθνους καὶ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Ὀρθόδοξον λαὸν ἀδιάπτωτον σεβασμὸν καὶ ἀμέριστον ἀφοσίωσιν πρὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

Ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ πατριαρχείας Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄. κατέκτησεν, οὕτως εἰπεῖν, τὰς καρδίας τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ του. Δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄. ἀνῆκεν εἰς τὰς καρδίας τῶν Χριστιανῶν του. Καὶ ἐπειδὴ ὡς γνωστὸν, δυσκόλως ἀποσπᾶται ἀπὸ τῆς καρδίας ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὴν καρδίαν, διὰ τοῦτο μετὰ τὴν μοιραίαν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπομάκρυνσίν του δὲν ἦτο δυνατὸν παρά, ὑποκύπτων εἰς τὴν ὁμόφωνον καὶ ὁμόθυμον ψῆφον καὶ γνώμην Κλήρου καὶ Λαοῦ, νὰ ἐπανέλθῃ καὶ κλεῖσῃ αὖθις τὸν θρόνον τῶν Φωτίων καὶ Γρηγορίων.

Γνωρίζομεν ὅλοι ὑπὸ ποίας δυσμενεῖς καὶ παγχαλέπους περιστάσεις ἀνῆλθε τὸ δεύτερον τὸν σεπτὸν Πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως. Γνωρίζομεν πρὸς ποίας καὶ πόσας εἶχε νὰ ἀντιπαλαίσῃ δυσχερείας. Γνωρίζομεν ποίους καὶ πόσους εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐπιβούλους ἐχθροὺς καὶ πολεμίους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, πατριαρχεύων τὸ δεύτερον Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄. Καὶ ὅμως ὡσεὶ ἀντλῶν ἀκαταγώνιστον ἠθικὴν δύναμιν καὶ ἀλκὴν ἀπὸ τὴν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφοσίωσιν τοῦ ὑπερφιλοῦντος αὐτὸν λαοῦ, διετέλεσε μέχρι τελευταίας πνοῆς ἀκλόνητος καὶ ἀτρόμητος πηδαλιοῦχος τῆς σεπτῆς Ἐκκλησιαστικῆς ὁλκάδος, ἀντεμετώπισε γενναιοφρόνως παντοίας θυέλλας καὶ τρικυμίας τοῦ δευτέρου τούτου πατριαρχικοῦ του βίου καὶ προήσπισε μετὰ θάρρους καὶ γενναιότητος καὶ περιεφρούρησε συνετῶς καὶ ἐπιδεξίως τὰ προαιώνια δίκαια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἐναντίον τῆς καινοφανοῦς ἰδίως τελευταίας μανιώδους χιμαιρικῆς οὐτοπίας τῶν ὑπερφιάλων καὶ παραπαιόντων Νεοτούρκων, συνεχίζων οὕτω τὸ μέγα ἐθνοσωτήριον ἔργον τῶν ἀοιδίμων αὐτοῦ προκατόχων, ὧν πολλοὶ καὶ μέχρις ἀγχόνης ἦλθον ἡρωϊκῶς ἐξιλαστήρια θύματα ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους.

Δικαίως ἄρα θρηνεῖ σήμερον τὸ Ἔθνος τὸν θάνατον Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄. ὡς μεγάλην Ἐθνικὴν ἀπώλειαν. Δικαίως πενθεῖ ἡ Μυτιλήνη καὶ θλιβόμεθα σήμερον ὅλοι ἐπὶ τῷ ἀπορφανισμῷ τούτῳ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ θαλερὰ λείβομεν δάκρυα τελοῦντες τὴν ἐπιμνημόσυνον ταύτην δέησιν. Καὶ ὁμολογουμένως καθῆκον ἦτο ἱερὸν καὶ ἀπαράβατον, καθῆκον ἐθνικῆς πρὸς τὸν ἱερὸν ἄνδρα εὐγνωμοσύνης ἡ τέλεσις ἐνταῦθά τε καὶ ἀνὰ σύμπασαν τὴν Ὀρθόδοξον Ὁμογένειαν πανδήμων μνημοσύνων, καθ' ἃ μυρίοι μὲν σήμερον συναρμολογοῦνται ἐκ τῶν μεγάλων ἀρετῶν τοῦ μετα-

στάντος Ἐθνάρχου οἱ ἀμάραντοι τῆς δόξης αὐτοῦ στέφανοι, μία δέ, ἀλλὰ μυριόστομος, ἐκ πάσης ψυχῆς Χριστιανῶν ὀρθοδόξων ἀναπέμπεται πρὸς τὸν Ὕψιστον ἱκετήριος φωνή : τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυροῦ Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄., τοῦ πανοσιωτάτου ἡμῖν πατρὸς καὶ προσκυνητοῦ Δεσπότου, αἰωνία ἡ μνήμη.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

Εἰς Δημήτριον Φιλιππίδην, Δεκανέα, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγ. Θεράποντος, ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 13 10)βρίου 1912.

Ἰδοὺ καὶ πάλιν, Σεβασμιώτατε Ἱεράρχα, γενναῖοι ἀξιωματικοὶ καὶ λοιπὴ τῶν πενθούντων ὁμήγυρις, ἰδοὺ καὶ πάλιν ἄλλο εὐγενὲς θῦμα τοῦ θείου στρατιωτικοῦ καθήκοντος θρηνεῖ σήμερον ἡ Λέσβος βαρυαλγοῦσα. Καὶ ἄλλον τετιμημένον ἥρωα τῆς ἁγίας πατριωτικῆς ἰδέας προπέμπει σήμερον εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κατοικίαν ἡ Μυτιλήνη βαρυπενθοῦσα καὶ πλέουσα εἰς δάκρυα ἀρρήτου θλιβερᾶς συγκινήσεως καὶ ὀδύνης.

Ὁ Δημήτριος Φιλιππίδης ἀπὸ τὰ ὑπερβόρεια τμήματα τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τὰς κυματοπλήκτους ἀκτὰς τοῦ πολυταράκτου Εὐξείνου, ἀπὸ τὴν ἡρωϊκὴν καὶ ἐθνομάρτυρα Ἀγχίαλον τῆς βαθυκυμάντου Μαύρης Θαλάσσης, εὐθὺς ὡς ἠκούσθη ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος καλοῦσα τὰ τέκνα της ὑπὸ τὰ ὅπλα, ἔσπευσε πάραυτα νὰ ταχθῇ προ-

φρόνως ὑπὸ τὴν σεπτὴν αὐτῆς σημαίαν ὡς δεκανεὺς τοῦ 1ου λόχου τοῦ ἑβδόμου ἐμπέδου πεζικοῦ τάγματος. Μετὰ πάσης χαρᾶς καὶ προθυμίας περιβληθεὶς τὴν ἱερὰν τοῦ στρατιώτου πανοπλίαν καὶ περιζωσθεὶς μετὰ πόθου καὶ ὑπερηφανείας τὴν τιμίαν ξιφολόγχην τοῦ ἐθνικοῦ ἐκδικητοῦ, ὡρκίσθη νὰ μὴ καταισχύνῃ ὅπλα τὰ ἱερά, νὰ τιμήσῃ τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, νὰ δοξάσῃ τὴν Πατρίδα καὶ νὰ δωρήσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς δούλους ἀδελφούς του.

Καὶ κατῆλθεν ἐνταῦθα ἀπὸ τὰ ἀπώτερα τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου ἄκρα ἵνα χύσῃ τὸ αἷμά του ὑπὲρ τοῦ πολυτιμοτάτου ἀγαθοῦ μας· καὶ ἠγωνίσθη ὡς ἀληθὴς ἥρως ἐν τῷ πεδίῳ τῆς τιμῆς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας μας· καὶ ἐπολέμησεν ἐν σειραῖς μαχῶν ὡς ἡμίθεος ὑπὲρ ἀποκαθάρσεως τοῦ ἱεροῦ καὶ μυροβόλου ἐδάφους τῆς ἐρατεινῆς μας Νήσου ἀπὸ τὸ τυραννικὸν μίασμα.

Ἀλλ' ἐν τῷ βρασμῷ τῆς τελευταίας καὶ κρισίμου ἐν τῇ νήσῳ μας μάχης ἀπαισία ἐχθρικὴ σφαῖρα πλήττει θανασίμως τὸν ἥρωα πολεμιστήν. Ὅλαι αἱ μετὰ ταῦτα ἀδελφικαὶ τοῦτ' αὐτὸ περιποιήσεις καὶ θερμόταται περιθάλψεις τῶν ἰατρῶν καὶ νοσοκόμων τῆς πόλεώς μας δὲν ἴσχυσαν νὰ σώσουν τὸν γενναῖον τραυματίαν. Ὁ ἀτρόμητος Δεκανεὺς ὑπέκυψεν εἰς τὸ τραῦμά του καὶ ἰδοὺ κεῖται πρὸ ἡμῶν νεκρὸς καὶ ἄπνους ὁ μέχρι πρὸ μικροῦ ἐνσπείρων τὸν τρόμον καὶ τὸν ὄλερον εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ ἀνερμήνευτος συγκίνησις, ἡ ὁποία τὴν στιγμὴν ταύτην μὲ διακατέχει καὶ μὲ συγκλονεῖ σύσσωμον καὶ σύμψυχον καὶ τὸ ὅλως πρόχειρον καὶ ἀπαράσκευον τοῦ λόγου μὲ καθιστῶσι παντελῶς ἀνίκανον πρὸς ἔργον, οἷον εἶναι ὁ προσήκων καὶ ἐπάξιος ἐγκωμιασμὸς τοῦ ἡρωϊκῶς θανόντος Δεκανέως. Ἀλλ' εὐτυχῶς ὅταν λαλοῦν τὰ πράγματα, ὅταν πράξεις ἡρωϊκαὶ καὶ ἔργα αὐτοθυσίας

ὁμιλοῦν παντὸς λόγου εὐγλωττότερον, οὐδεμία ὑπάρχει ἀνάγκη ῥητορικῶν αἴνων καὶ ὕμνων.

Ὁ μάρτυς τοῦ καθήκοντος Δεκανεὺς ἔπεσε γενναίως ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος καὶ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς μας. Τοῦτο ἀρκεῖ νὰ συγκροτήσῃ τὸ ἄριστον τῶν ἐγκωμίων του καὶ τὸν κάλλιστον τῶν ἐπαίνων του· ἀρκεῖ νὰ ἀποτελέσῃ τὸν ὑπέρλαμπρον φωτοστέφανον τῆς αἰωνίου του δόξης.

Μάλιστα· τῶν πενιχρῶν μας ἐγκωμίων ἀνάγκην καμμίαν δὲν ἔχει ὁ προκείμενος ἔνδοξος νεκρός. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶς οἰκτείρει ἴσως αὐτὴν τὴν στιγμήν, διότι ἀπὸ ὑπερβάλλουσαν συγκίνησιν καὶ ὑπερεκχειλίζουσαν θλῖψιν καὶ ἄλλην ἀνικανότητα ἀδυνατοῦμεν νὰ εἴπωμεν τὰ ἴσα καὶ ἄξια τῆς ἀνδρείας καὶ γενναιότητος καὶ αὐταπαρνήσεως, μεθ' ἧς ἀφήσας συγγενεῖς, σύζυγον, τέκνα, γονεῖς, ἀδελφούς, ἀδελφάς, οἰκίας, κτήματα ἦλθεν ἐδῶ νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωήν του ὑπὲρ ἡμῶν. Ἴσως, λέγω, μᾶς οἰκτείρει, διότι ἀκατάσχετα λύπης δάκρυα διαυλακόνουν τὰς παρειάς μας καθ' ἣν στιγμὴν νὰ σεμνυνώμεθα μόνον ἔδει ἐπὶ τοιούτῳ ἀξιαγάστῳ καὶ ἀξιοζήλῳ ἡρωϊκῷ θανάτῳ, ὅστις τὴν ἀγήρατον πάντοτε περιποιεῖ εὔκλειαν.

Ἀλλ' ὦ λεοντόθυμε στρατιῶτα τῆς Πατρίδος καὶ ἀξιομακάριστε ἀδελφέ· ἂν ὡς ἄνθρωποι θλιβώμεθα καὶ δακρύωμεν ἕνεκα τῆς φυσικῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας μας, ὡς Λέσβιοι ὅμως καὶ ὡς Ἕλληνες δὲν λυπούμεθα. δὲν κλαίομεν. Δὲν κλαίομεν ὡς Λέσβιοι, διότι δ' ἡμᾶς δὲν ἀπέθανες. ἀλλὰ ζῇς καὶ θὰ ζῇς αἰωνίως εἰς τὰ βάθη τῶν καρδιῶν παντὸς Λεσβίου ὡς Ἐλευθερωτής· καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης εἰς τὰ μυχιαίτατα τῶν στέρνων μας ἀνηγείραμεν ἀκατάλυτον τὸν ἀνδριάντα σου μὲ τὴν ἀνε-

ξίτηλον ἐπιγραφήν : τῷ Δημητρίῳ Φιλιππίδῃ, ἡ Λέσβος εὐγνωμονοῦσα.

Δὲν λυπούμεθα καὶ ὡς Ἕλληνες καὶ δὲν θρηνοῦμεν, ἀλλὰ σὲ μακαρίζομεν καὶ σὲ ζηλεύομεν καὶ ὑπερηφανευόμεθα μάλιστα καὶ καυχώμεθα, διότι ἐφόσον ἔχομεν τέτοια λεοντόκαρδα παλληκάρια ποὺ ἀψηφοῦν καὶ περιφρονοῦν γενναιοφρόνως ἐχθρικὰς λόγχας καὶ σφαῖρας καὶ ὀβίδας· ἐφόσον ἔχομεν τοιούτοις ἀνδρειωμένους λεβέντες ποὺ γνωρίζουν νὰ πίπτουν ἡρωϊκῶς ὑπὲρ Πατρίδος, ἐφόσον τοιούτους, ὡς σύ, ἔχομεν ἥρωας, ἡ Πατρὶς ἡμῶν ζῇ καὶ θὰ ζῇ καὶ θὰ μεγαλουργῇ καὶ θὰ χωρῇ ἀπροσκόπτως ἐν τῇ μεγάλῃ κοσμοϊστορικῇ ἐκπολιτιστικῇ σταδιοδρομίᾳ της ἐπιτελοῦσα μέχρι κεραίας τὸν ὑψηλὸν προορισμόν, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Θεία Πρόνοια ἀνέστησεν αὐτὴν ἐκ νεκρῶν.

Ὡς Ἕλλην λοιπὸν καὶ ὡς Λέσβιος μακαρίζων ἅμα καὶ ζηλεύων σε, ἀνδρεῖε μαχητά, ἀναφωνῶ μετὰ τῶν παρισταμένων ὑπερηφάνως: τοῦ ἀειμνήστου Δημητρίου Φιλιππίδου, τοῦ γενναίως καὶ ἡρωϊκῶς ἀγωνισαμένου ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς Πατρίδος καὶ ἐνδόξως πεσόντος ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως ἡμῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Η ΠΡΟΜΑΧΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑ (1)

«*Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί*».
(Ματθ. Ζ' 6.)

Ἡ τελευταίως ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥαγδαίως ἐκραγεῖσα σοβαρὰ διαφωνία ἐπὶ ζητήματος οὐσιωδεστάτου μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Γ'. καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς σφοδρότατα ἀνθιεραρχικὰ ἄρθρα, ἐν οἷς ἀπὸ στηλῶν Ἑλληνικῶν ἐφημε-

(1) Ἐδημοσιεύθη ἀπὸ τὸ ψευδώνυμον «Μύτιλος» ἐν τῷ «Ἐθνικῷ Βήματι» Ἀθηνῶν (27 Φεβρουαρίου 1910 ἀρ. 317) μὲ τὸν ἑξῆς πρόλογον τῆς Διευθύνσεως τῆς ἐφημερίδος ταύτης:

«Μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Ἐθνικοῦ Βήματος» δημοσιεύει ἀμέσως κατωτέρω τὸ περισπούδαστον ἄρθρον τοῦ ἐν Αἐσβῳ τακτικοῦ αὐτῆς συνεργάτου, διὰ μέσου τῶν γραμμῶν τοῦ ὁποίου χρωματίζεται ἱστορικώτατα, ἀλλὰ καὶ πολιτικώτατα τὸ Ἐθνικὸν Διάγραμμα, πρὸς ὃ δέον νὰ προσαρμόζηται μετ' εὐλαβείας καὶ φανατισμοῦ ἡ πολιτεία τῶν τε ἰθυνόντων τὸ Κέντρον τὸ Ἐθνικόν, ὡς καὶ ἐκείνη τοῦ δουλεύοντος Ἑλληνισμοῦ.

Τὶς ὁ συνκάκτης τῆς περιεχομένης ἐν τῷδε τῷ ἄρθρῳ Ἐθνικῆς Ὑποθήκης, μεθ' οὗ κοινὰ μᾶς ἐνοῦσιν ὄνειρα καὶ ἰδανικά. κοινὰ φρονήματα καὶ αἰσθήματα πατριωτικά, κοιναὶ ἀρχαὶ καὶ σκέψεις καὶ γνῶμαι διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας; Εἷς ἐκ τῶν πολλῶν μαχητῶν τῶν ἀγωνιζομένων ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων Ἐπάλξεων τῶν κινδυνευουσῶν ἐθνικῶν Ἀκροπόλεων μετὰ σθένους καὶ φανατισμοῦ, ἀλλὰ ψυχρῶς καὶ λελογισμένως. Εἷς μεταξὺ ἐκείνων ἐκ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ δουλεύοντος Ἑλληνισμοῦ, μεθ' ὧν τὸ «Ἐθνικὸν Βῆμα» δι' ἀδόλου ἀγάπης καὶ ἀπεριορίστου ἐκτιμήσεως συνδέεται, καὶ εἰς τὴν πολύτιμον τῶν ὁποίων συνεργασίαν ἐν πολλοῖς ὀφείλει ἡ σεμνὴ αὕτη ἐφημερὶς τὴν νικηφόρον σταδιοδρομίαν της.

Ἀλλ' ἰδοὺ τὸ ἄρθρον, περὶ οὗ ἂς κρίνωσι καὶ οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν.»

Τὸ ἄρθρον τοῦτο παραληφθὲν ἐκ τοῦ «Ἐθνικοῦ Βήματος» ἀνεδημοσι-

ρίδων δημοσίᾳ προπηλακίζεται· δεινῶς ἡ Ἱεραρχία τοῦ Ἔθνους καὶ μεταξὺ ἄλλων διατυποῦνται καὶ κηρύσσονται ἰδέαι, ἐφελκύουσαι πολλὴν τὴν προσοχὴν παντὸς ἔχοντος καὶ τὴν ἐλαχίστην γνῶσιν καὶ πεῖραν τῶν καθ' ἡμᾶς.

Ἡ ἐφημερὶς «Πρόοδος» ἐν Κωνσταντινουπόλει πρωτοστατεῖ ἐν τῇ ἀρειμανίῳ ταύτῃ ἀνθιεραρχικῇ ἀρθρογραφίᾳ καὶ τῇ ζωηρᾷ καὶ παρενθύρσῳ ἐκδηλώσει καὶ διατυπώσει τῶν ἰδεῶν τούτων· εἴδομεν δὲ καὶ ἐνταῦθα παρελαύνοντα ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς ἡμετέρας «Σάλπιγγος» ψευδωνυμούμενόν τινα «Κυδωνιέα» εἰσηγητὴν καὶ τοῦτον καὶ ὑπέρμαχον τῶν αὐτῶν ἰδεῶν, οὐχὶ δυσαρέστως ἠχούσῶν ἴσως καὶ παρά τισιν ἐξ ἡμῶν ἐπιπολαίως ἐξεταζόντων τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν γένει καὶ ἰδίως τὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς διαβιοῖ ὁ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμός.

Καθῆκον ἐθνικὸν ἐπιβάλλει νὰ ἐξελεγχθῶσιν αἱ ἰδέαι αὗται καὶ διαφωτισθῇ τὸ Ἑλληνικὸν σύμπαν ἐπὶ τῶν βυσσοδομουμένων καὶ τεκταινομένων κατ' αὐτῆς ταύτης τῆς ἐν Τουρκίᾳ ἐθνικῆς αὐθυπαρξίας του.

Οἱ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς εἰρημένης μεταξὺ Πατριάρχου καὶ Συνοδικῶν διαφωνίας ἀπὸ τῆς δημοσιογραφικῆς κονίστρας τοὺς κεραυνοὺς αὐτῶν ἐλαφρῷ τῷ συνειδότι κατὰ τῶν κορυφῶν τῆς Ἐθνικῆς Ἱεραρχίας ἐξακοντίζοντες ἀρθρογράφοι, κατηγοροῦσιν αὐτῆς ὡς ἐπισωρευσάσης δῆθεν καὶ ἐπισωρευούσης διὰ τοῦ συντηρητικοῦ δεσποτισμοῦ της ἐθνικὰς συμφο-

---

εὐθη κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς λογοκρισίας ἐπιτρεπόμενα σημεῖα καὶ ἐν τῷ «Νεολόγῳ» Κων)πόλεως, ἐν ᾧ χαρακτηρίζων αὐτὸ ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἐφημερίδος ταύτης κ. Σ. Ι. Βουτυρᾶς ὡς «σπουδαιότατον ἱστορικὸν δίδαγμα» προτάσσει τῆς ἀναδημοσιεύσεως αὐτοῦ τὰ ἑξῆς: «Σπουδαιότατον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἄρθρον ἐπιστέλλει ἐκ Λέσβου πρὸ τὸ «Ἐθνικὸν Βῆμα» τῶν Ἀθηνῶν ἀνὴρ λόγιος (ἀγνοεῖ ὁ κ. Βουτυρᾶς τὸν ἐπιστέλλοντα) ἐξ ἀγνοτάτων ἐμπνεόμενος αἰσθημάτων. Τοῦ ἄρθρου τούτου τὸ ὁποῖον ὄντως τυγχάνει ἄξιον μελέτης ἀμ· καὶ προσοχῆς, δημοσιεύομεν τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα σημεῖα. Ἀλλ' ἰδοὺ ταῦτα, περὶ ὧν ἂς κρίνωσιν οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν».

(Νεολόγος 7 Μαρτίου 1910 ἔτος Β. Ἀρ. 70)

ρὰς καὶ ἐρείπια! καὶ καλοῦσι καὶ κατηχοῦσι τὸν λαὸν νὰ ἐξεγερθῇ καὶ πατάξῃ καὶ καταλύσῃ τὸν δεσποτισμὸν τοῦτον τῶν Ἀρχιερέων του καὶ ἀναθέσῃ καὶ ἐμπιστευθῇ εἰς χεῖρας κοσμικῶν ἢ λαϊκῶν ἀρχόντων τὴν ὅλην διακυβέρνησιν τῶν τυχῶν τοῦ δούλου Ἔθνους. Οἱ Ἱεράρχαι, λέγουσιν οἱ κατ' αὐτῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσι ἐκστρατεύσαντες, ἐκπροσωποῦσι σήμερον ἐν πλήρει συνταγματικῷ (;!) πολιτεύματι τὸν ἀρχαῖον καταλυθέντα ἤδη συντηρητικὸν δεσποτισμόν, ὃν καὶ αὐτὸ τὸ ἀκραιφνῶς δημοκρατικὸν πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας ἀποκρούει· ἀπέναντι δὲ τοῦ συντηρητικοῦ τούτου δεσποτισμοῦ τῶν Ἱεραρχῶν ἵσταται ἀντιμέτωπον τὸ φιλελεύθερον προοδευτικὸν κόμμα τῶν λαϊκῶν, ὅπερ συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν (;!) ὀφείλει νὰ ὁράσῃ καὶ συμβαδίζον μετὰ τῆς πανταχοῦ παρατηρουμένης προόδου τῆς ἐποχῆς νὰ προβῇ τοὐντεῦθεν καὶ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν τῆς σταδιοδρομίας τοῦ Ἔθνους ἐν τῇ νέᾳ πολιτειακῇ καταστάσει τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους μακρὰν καὶ ὑπεράνω πάσης δεσποτικῆς ἐπηρείας καὶ ἐπεμβάσεως καὶ ἀναμίξεως τῆς Ἱεραρχίας.

Καὶ πρῶτον ἐξεταστέον τὶς οὗτος ὁ δεσποτισμὸς τῶν Ἀρχιερέων ἡμῶν, πόθεν ἀπορρέει καὶ ἂν ὄντως ἐπεσώρευσεν ἐθνικὰς συμφοράς.

Γνωστὸν ὅτι μικρὸν πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν ἅπαντες οἱ κοσμικοί, οἱ λαϊκοὶ λογάδες τοῦ Ἔθνους ἐφρόντισαν πρώτιστα πάντων νὰ περισώσωσι τὸ σαρκίον αὐτῶν φεύγοντες τὰ κατακτηθέντα πάτρια ἐδάφη καὶ σωζόμενοι μακρὰν εἰς Ἑσπερίαν. Ἀφέντες δὲ τὸ δύσμοιρον Ἔθνος ἄνευ πνευματικῶν ἡγετῶν εἰς βαθὺ σκότος πάσης ἀγνωσίας καὶ ἀμαθείας καὶ ἀπαιδευσίας, τὰ φῶτα τῆς γνώσεως καὶ σοφίας καὶ παιδείας αὐτῶν μετέδωκαν καὶ διέχυσαν μεταξὺ ἀλλοφίλων καὶ ἔθηκαν ἐκεῖ ἐν τῇ ξένῃ τὰς πρώτας ἀσφαλεῖς βάσεις ἀναγεννήσεως ἄλλων ἐθνῶν. Ἐν τῇ δεινοτάτῃ ἐκείνῃ κρισι-

μότητι, ὁμοίαν τῆς ὁποίας δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ πάτριος Ἱστορία καὶ τῇ σκληροτάτῃ δοκιμασίᾳ τῆς πολιτικῆς καταστροφῆς τοῦ Ἔθνους οἱ μόνοι εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν ἡρωϊκῶς ἐγκαρτερήσαντες καὶ τὴν ἑαυτῶν τύχην μετὰ τῆς τοῦ Ἔθνους ζωῆς ἀνταυτίσαντες ἦσαν οἱ Ἱεράρχαι. Τούτους καὶ μόνον τούτους ἐκάλεσεν ἡ Ἱστορικὴ Πρόνοια νὰ γείνωσιν ὄργανα τῶν ἀνεξιχνιάστων θείων βουλῶν καὶ ἀναλάβωσιν ὑπὸ τὴν πατρικὴν πρόνοιαν καὶ σκέπην καὶ προστασίαν καὶ ἔμφρονα ἠθικὴν καὶ ἐθνικὴν καὶ πολιτικὴν ἅμα διαπαιδαγώγησιν καὶ ποδηγέτησιν καὶ ἔμπνευσιν αὐτῶν τὴν δουλωθεῖσαν Ὀρθοδοξίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς. Καὶ οἱ Ἱεράρχαι ἔσπευσαν πάραυτα καὶ ἀγογγύστως νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν κλῆσιν ταύτην καὶ φωνὴν τῆς Θείας Προνοίας.

Κατὰ ταῦτα οὐδένα δεσποτισμὸν αὐθαιρέτως καὶ αὐτογνωμόνως ἐσφετερίσθησαν καὶ ἐπέβαλον ἐπὶ τὸν τράχηλον τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας οἱ Ἱεράρχαι, ἀλλ' ἡ Ἱστορικὴ Νέμεσις καὶ Δικαιοσύνη καλέσασα ἔταξε καὶ ἔχει ἔτι αὐτοὺς Πατέρας καὶ Κηδεμόνας καὶ Ἡγέτας καὶ Φρουροὺς τῆς θρησκευτικῆς ἅμα καὶ ἐθνικῆς ζωῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ὁ δὲ ὑπὸ τῶν προμνημονευθέντων ἀρθρογράφων κατηγορούμενος δεσποτισμὸς τῶν Ἀρχιερέων ἡμῶν, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ὑπὸ τῆς ὑπερτάτης Ἱστορικῆς Δικαιοσύνης καὶ Προνοίας ἀπονεμηθεῖσα τῇ Ἱεραρχίᾳ καὶ ἑπομένως ἀπ' αἰώνων κεκτημένη καὶ ἱστορικῶς κεκυρωμένη καὶ κατωχυρωμένη, ἀπαραμειώτως δὲ μέχρι σήμερον διὰ χαλεπῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν διατηρουμένη ἐθνικὴ καθόλου καὶ πολιτικὴ ἐν ταὐτῷ ἀστικὴ δικαιοδοσία τῶν Ἱεραρχῶν ἐπὶ τῶν χριστιανῶν των καὶ λοιπὴ ὑψηλὴ πνευματικὴ ἐποπτεία καὶ ἐπαγρύπνησις αὐτῶν ἐπὶ τῶν τιμαλφῶν συμφερόντων τῶν ποιμνίων των.

Πῶς δὲ διεχειρίσθησαν καὶ διεξήγαγον τὴν ὑψίστην ταύτην ἐντολὴν τῆς Ἱστορίας οἱ Ἱεράρχαι ἐν τοῖς δυσχειμέροις καὶ παγχαλέποις ἐκείνοις καιροῖς βαρυτάτης δουλείας καὶ

στυγνῆς τυραννίας· πῶς ἐμερίμνησαν πατρικῶς ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς πνευματικῆς καὶ λοιπῆς πάσης προκοπῆς καὶ προαγωγῆς τοῦ Ἔθνους· πῶς διὰ θυσίας πολλάκις τῆς ἰδίας ζωῆς ἀπὸ τῆς ἀγχόνης ἐδυσώπησαν ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους τὴν μῆνιν αἱμοδιψῶν τυράννων· πῶς ἔσωσαν καὶ περιεφρούρησαν ἀπὸ ἐξισλαμισμοῦ καὶ πλήρους ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀπωλείας καὶ ἐξοντώσεως τὸ Ἔθνος· πῶς ἐνέπνεον πίστιν καὶ πεποίθησιν εἰς τὸ ἱστορικὸν μέλλον του καὶ ἐνίσχυον καὶ παρεμύθουν αὐτὸ φιλοστόργως ἐν τοῖς δεινοῖς τῆς δουλείας καὶ τυραννίας· πῶς ἐμερίμνουν περὶ ἱδρύσεως καὶ συντηρήσεως ἐθνικῶν προπυργίων καὶ Ἀκροπόλεων καὶ Παλλαδίων, ἤτοι ἱερῶν Ἐκκλησιῶν, Σχολείων, Τυπογραφίων, δημοσιογραφικῶν ὀργάνων, νοσοκομείων, Ὀρφανοτροφείων καὶ παντοίων ἄλλων εὐαγῶν ἱδρυμάτων καὶ φυτωρίων πάσης ἐκκλησιαστικῆς καὶ πατριωτικῆς ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως καὶ μορφώσεως καὶ ἐμπνεύσεως. πῶς ἐν γένει καὶ διὰ τίνων ἀγώνων καὶ θυσιῶν καὶ ἡρωϊσμῶν καὶ ποταμῶν αἱμάτων παρὰ πάσας τὰς παρομαρτούσας φυσικὰς ἐλλείψεις καὶ ἀνθρωπίνας ἀτελείας καὶ ἀδυναμίας αὐτῶν καὶ τοῦ περιβάλλοντος ἐν ᾧ ἔδρων, παρὰ τὴν πιέζουσαν καὶ συνθλίβουσαν ἀκάθεκτον καὶ ἀκόλαστον τυραννικὴν αὐθαιρεσίαν καὶ καταδυνάστευσιν, πῶς παρ' ὅλα ταῦτα διεφύλαξαν καὶ διέσωσαν τὰ τιμιώτατα καὶ ἁγιώτατα ἡμῶν οὐ μόνον ἀπὸ τῆς τουρκικῆς θηριωδίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀπλήστου καὶ ἀντιχρίστου προπαγανδικῆς προσηλυτιστικῆς ἐνεργείας τοῦ παπισμοῦ καὶ τοῦ προτεσταντισμοῦ· πῶς προπαρεσκεύασαν ἠθικῶς καὶ ἐνέπνευσαν καὶ ἐνίσχυσαν καὶ ἱκάνωσαν τὸ Ἔθνος εἰς τὴν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐξέγερσιν καὶ τὴν συνεπείᾳ ταύτης ἐπιτελεσθεῖσαν μερικὴν πολιτικὴν του Δευτερανάστασιν, περὶ πάντων τούτων ἐλάλησεν ἤδη ἡ Ἱστορία. Παρ' ἡμῖν δὲ ἐν Ἀνατολῇ ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ ἐν ἁπάσῃ τῇ Λέσβῳ λαλεῖ περὶ τούτων ἔτι καὶ νῦν διδακτικώτατα ἡ ἐθνικὴ συνείδησις εὐ-

γνωμονοῦσα καὶ μηδέποτε μηδαμῶς δυναμένη νὰ ἐπιλάθηται τῶν ὑψίστων τούτων ἐθνικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἱεραρχίας καὶ τοῦ Κλήρου ἡμῶν καθόλου· καὶ διὰ τοῦτο ὁπουδήποτε καὶ ὁποτανδήποτε Λέσβιος Ἕλλην ἐκ τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ συναντήσῃ κληρικὸν οἱονδήποτε θὰ προσαγορεύσῃ αὐτὸν εὐλαβῶς διὰ τῆς χαρακτηριστικωτάτης καὶ ἱστορικῶς περιεκτικωτάτης προσωνυμίας «Δάσκαλε», ἐνορῶν οὕτω καὶ τιμῶν ἔτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ βασοφόρου κληρικοῦ του τὸν Ἐθνικὸν Διδάσκαλον, τὸν φρουρὸν τοῦτον καὶ σωτῆρα τοῦ ἐθνισμοῦ ἡμῶν, τῆς ἀμωμήτου Πίστεως, τῆς ἐθνικῆς γλώσσης, τῆς ἐθνικῆς παιδείας, τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἱστορικῶν ἐν γένει ἰδεωδῶν τοῦ Ἔθνους.

Τὴν ἐντολὴν ταύτην τῆς Ἱστορίας τοῦ εἶναι καὶ διατελεῖν τοὺς Ἱεράρχας ἡμῶν, ἄχρις οὗ πληρωθῶσι χρόνοι καὶ καιροί, Προστάτας καὶ Προμάχους καὶ Προασπιστὰς τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ὑπάρξεως τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ βλέπομεν καὶ μέχρι σήμερον παρ' ὅλας τὰς δυσμενεῖς περιστάσεις καὶ ἄλλας πλείστας ἀντιξοότητας πιστῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως τηρουμένην εἰς ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐθνικῆς δράσεως τῆς δούλης Ἐκκλησίας. Καὶ μεταξὺ πολλῶν ἀναφέρομεν τὸ πρὸ εἰκοσαετίας περίπου ὑπὸ τῆς Πύλης ἀνακινηθὲν Προνομιακὸν ζήτημα, καθ' ὃ τῶν Λαϊκῶν Συμβούλων ἐν Κωνσταντινουπόλει μὴ δυναμένων ἀκινδύνως νὰ συμμετάσχωσιν εἰς κοινὴν σθεναρὰν προάσπισιν τῶν κινδυνευόντων Προνομίων μας καὶ ἄλλων μὲν τῶν Συμβούλων ἐκείνων διὰ τὸν φόβον τῶν Τούρκων ἀποδρασάντων εἰς Εὐρώπην, ἄλλων δὲ παραιτηθέντων, τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἀγῶνα κατὰ καθῆκον ἀνέλαβεν ἡρωϊκῶς καὶ διεξήγαγε νικηφόρως μόνη ἡ Ἱεραρχία ἀπὸ τοῦ ἐμφανοῦς, ἡγουμένου Διονυσίου τοῦ Ε΄, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Παραλείπομεν τὰ ἀλλαχοῦ γινόμενα· ἐνταῦθα τοὐλάχιστον παρατηροῦμεν, ὅτι διὰ πᾶν οἱονδήποτε ζήτημα μερικῆς, το-

πικῆς κοινοτικῆς φύσεως καὶ ἰδίᾳ γενικωτέρας ἐθνικοεκκλησιαστικῆς μορφῆς εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ τὸν Μητροπολίτην καταφεύγουσι πάντες καὶ παρ' αὐτοῦ, ὡς τοῦ μόνου δυναμένου καὶ δικαιουμένου, ἀπεκδέχονται νὰ ὑψώσῃ ὅπου δεῖ τελεσφόρως καὶ ἀποτελεσματικῶς φωνὴν ὑπὲρ οἱουδήτινος μερικοῦ ἢ καθολικοῦ συμφέροντος καὶ δικαίου παραβλαπτομένου ἢ παραβιαζομένου.

Καὶ ὄντως τίς ἐκ τῶν λαϊκῶν προκειμένου ἰδίᾳ περὶ ζητημάτων ἐθνικῶν θὰ δυνηθῇ νὰ προβῇ ἀκινδύνως εἰς σθεναρὰς καὶ ἐντόνους ἐνεργείας καὶ παραστάσεις ἐπισήμως παρὰ τῇ ἀλλοθρήσκῳ ἀρχῇ ὑπὲρ καταστρατηγουμένων κοινοτικῶν καὶ ἐθνικῶν δικαίων ; Οὐδείς, σχεδὸν οὐδείς. Καὶ ὁ λόγος ἁπλούστατος. Ὅτι τῆς σπάθης τοῦ Τούρκου Δαμοκλέους διηνεκῶς αἰωρουμένης ἀπειλητικῶς ὑπὲρ τὰς κεφαλάς των δυσκόλως ἢ οὐδαμῶς θὰ θελήσουν καὶ θ' ἀποφασίσουν οἱ Λαϊκοὶ Σύμβουλοι καὶ κοινοτικοὶ ἄρχοντες ἐν τῇ προασπίσει ἐθνικῶν δικαίων καὶ συμφερόντων νὰ ἐπισύρουν τὴν δυσμένειαν τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, νὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὴν ὀργὴν καὶ ἐκδίκησιν αὐτῆς καὶ νὰ ἐκθέσουν οὕτω εἰς κίνδυνον ἴδια συμφέροντα καὶ προσωπικὴν ἐλευθερίαν καὶ ζωὴν ἴσως καὶ εὐζωΐαν καὶ μέλλον τῶν τέκνων των καὶ ἀξιώματα καὶ εὐμάρειαν καὶ ἀπολαύσεις τοῦ βίου καὶ λοιπά. Καὶ ὅμως μὴ ὁμολογοῦντες τὴν δεδικαιολογημένην ὄντως ταύτην ἀδυναμίαν αὐτῶν οἱ καινοφανεῖς λαϊκοὶ ἀναμορφωταὶ καὶ ἐκλαϊκευταὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν διστάζουν νὰ διακηρύττουν ὅτι ἔχουν μὲν καὶ αὐτοὶ τὸ ἀπαιτούμενον σθένος καὶ τὴν παρρησίαν καὶ ἱκανότητα πρὸς γενναίαν προάσπισιν τῶν ὑψηλῶν συμφερόντων τοῦ Ἔθνους, ἀλλὰ στεροῦνται τοῦ πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένου ἐπισήμου κύρους καὶ ἁρμοδιότητος, ἤτοι τοῦ νομίμου θετικοῦ δικαιώματος, ὅπερ ἀπὸ ἱστορικῆς ἐμφανίσεως καὶ καταβολῆς τοῦ Ἰσλὰμ μέχρι σήμερον μόνοι οἱ Ἱεράρχαι κέκτηνται τοῦ προστατεύειν καὶ περιφρουρεῖν τὴν

θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν συγχρόνως ὑπόστασιν τοῦ ποιμνίου των καὶ ποιεῖν παρὰ τῇ πολιτείᾳ τὰ δέοντα ἑκάστοτε διαβήματα ὑπὲρ τῶν τιμαλφῶν αὐτοῦ συμφερόντων. Ἀλλὰ τοῦτο ἀκριβῶς τὸ ἀναφαίρετον προαιώνιον τῶν Ἀρχιερέων ἡμῶν δικαίωμα καὶ τὰ ἀναποσπάστως συναφῆ καὶ παρομαρτοῦντα αὐτῷ, χαρακτηριζόμενα ἐπιπολαίως καὶ ἀντεθνικῶς ὡς δεσποτισμὸς ἀσυμβίβαστος δῆθεν πρὸς τὰς ἐνεστώσας ἐθνικὰς ἀνάγκας καὶ ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν, δέον κατὰ τὰς ἰδέας τῶν πρωτοτύπων τούτων ἀνθιεραρχικῶν ἀρθρογράφων καὶ τοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ὁλονὲν ἐξογκουμένου φιλελευθέρου προοδευτικοῦ ρεύματος τῶν λαϊκῶν, ν' ἀρθῶσιν ἀπὸ τῆς Ἱεραρχίας καὶ ἀφεθῇ τὸ Ἔθνος ἀνεπηρέαστον πλέον ἀπὸ τοῦ δεσποτισμοῦ αὐτῆς καὶ ἐλεύθερον νὰ ἐμπιστευθῇ τοὐντεῦθεν τὰς τύχας του εἰς κυβερνήτας καὶ ἄρχοντας φιλελευθέρους λαϊκούς!!! Οὕτω δὲ κατορθοῦται καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ λεγομένη ἐκλαΐκευσις τοῦ μέχρι τῆς νῦν διέποντος τὰ τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἐκκλησιαστικοῦ καθεστῶτος, καθ' ἣν οἱ μὲν Ἱεράρχαι ἀπογυμνούμενοι τέλεον τοῦ κύρους καὶ τῆς δυνάμεως καὶ ἐπιβολῆς, ἣν μέχρι τοῦδε ἱστορικῷ καὶ θετικῷ νομίμῳ δικαιώματι, ἀπρρέοντι ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ θεοκρατικοῦ Μουσουλμανικοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς ἀδήριτου λογικῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων, ἀσκοῦσιν ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους καὶ ὡς πολιτικοὶ ἐθνικοὶ ἄρχοντες αὐτοῦ, δέον νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὰ καθαρῶς πνευματικὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα καὶ ἔργα, ἀναλάβωσι δὲ κοσμικοὶ ἄρχοντες, τὸ λαϊκὸν Συμβούλιον ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ ἡνία τῆς ὅλης διοικήσεως τοῦ Ἔθνους. Τὴν τοιαύτην ἐκλαΐκευσιν οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀρθρογράφοι θεωροῦσιν ἴσως ἀνακαίνισιν!! τῶν ἐθνικοεκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων καὶ τὴν τάσιν πρὸς αὐτὴν ἐκθειάζουσι καὶ ἐξυμνοῦσιν ὡς ἔνδειξιν ἀφυπνίσεως καὶ προοδευτικῆς κινήσεως καὶ ἐπειδὴ τὸ προοδευτικὸν ρεῦμα συναρπάζει πάντας καὶ ὠθεῖ πρὸς τὰ

πρόσω καὶ πανταχόθεν κινοῦνται καὶ ἀγωνίζονται τίς θὰ ἐπικρατήσῃ καὶ προασχθῇ διὰ ταῦτα ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποτινάξωμεν τὴν νάρκην καὶ σπεύσωμεν εἰς τὴν ἐκλαΐκευσιν «ἵνα μὴ ὑστερήσωμεν καὶ καταπατηθῶμεν». Τοιαῦτά τινα καινὰ κενῶς φθέγγονται οἱ ἐν λόγῳ ἀρθρογράφοι.

Ἀλλ' ἀκριβῶς τὴν ἐκλαΐκευσιν ταύτην, ὅ ἐστι τὴν κατασύντριψιν καὶ ἐκμηδένισιν τῆς ἠθικῆς δυνάμεως καὶ ἐπιβολῆς, ἣν ἀρύονται οἱ Ἱεράρχαι ἀπὸ τοῦ προαιωνίου των δικαιώματος ἅμα καὶ καθήκοντος τοῦ ἐπαγρυπνεῖν ἐπὶ τῶν λεγομένων Προνομίων, ἤτοι τῶν ὅρων τῆς ἐθνικοθρησκευτικῆς καὶ ἐν μέρει πολιτικῆς ἐν μέσῃ Μουσουλμανικῇ πολιτείᾳ ὑπάρξεως ἡμῶν, τὴν ἐθνωλέτειραν ταύτην ἐκλαΐκευσιν ἐπιζητοῦσι καὶ ἐπιδιώκουσι διὰ ποικίλων κυβερνητικῶν καὶ πολιτειακῶν τεχνασμάτων καὶ σοφιστευμάτων καὶ οἱ ἐνθερμότεροι τῶν Νεοτούρκων σωβινιστῶν τῶν ἐχόντων ὄνειρον τοῦ πολιτικοῦ των βίου νὰ ἀποψιλώσουν τὴν Ἱεραρχίαν ἡμῶν παντὸς δικαιώματος τοῦ ἀναφέρεσθαι ἐν ὀνόματι τῶν Χριστιανῶν τῇ πολιτείᾳ καὶ ποιεῖν παραστάσεις ἐν πάσῃ περιπτώσει κυβερνητικῶν αὐθαιρεσιῶν καὶ ὑπερβασιῶν καὶ ἄλλων ἐκτρόπων θιγόντων τὸ προνομιακὸν ἐν γένει καθεστὼς ἡμῶν. Ὅταν δὲ τὸ χιμαιρικὸν τοῦτο νεοτουρκικὸν ὄνειρον πραγματοποιηθῇ, ὅταν τοὐτέστιν ἐπιτευχθῇ ἡ ἐπιζητουμένη ἐκλαΐκευσις τῶν τῆς Ἐκκλησίας, τότε εἰς τὰς παραστάσεις καὶ τὰ διαβήματα, εἰς ἃ ὑποτεθείσθω πρὸς στιγμὴν ὅτι ἤθελον προβῇ *οἱ φιλελεύθεροι καὶ προοδευτικοὶ* λαϊκοὶ σύμβουλοι καὶ ἄρχοντες κοσμικοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπὲρ καταπατουμένων κοινοτικῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν προαιωνίων δικαίων, ὡς ἀπάντησις τελικὴ θὰ δεικνύηται ἡ θύρα τῆς εἱρκτῆς, εἰς ἣν θὰ παραπέμπωνται βεβαίως πρὸς σωφρονισμὸν πάντες οἱ ἔχοντες τὸ θράσος νὰ ἐγείρωσιν ἀντιρρήσεις καὶ ἐνστάσεις καὶ νὰ ἀντιδρῶσι κατὰ ὑψηλῶν κυβερνη-

τικῶν ἀποφάσεων καὶ διαταγῶν καὶ νομοσχεδίων τῆς φιλελευθέρας τουρκικῆς Βουλῆς!

Κατὰ ταῦτα φιλελεύθερον λεγόμενον προοδευτικὸν κόμμα — ἂν ὑποτεθῇ πρὸς στιγμὴν ὅτι πράγματι κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀνθιεραρχικῶν ἀρθρογράφων ὑπάρχει τοιοῦτον κόμμα — καὶ σωβινισταὶ νεότουρκοι συμπίπτουσιν εἰς τὰς ἰδέας ἢ τοὐλάχιστον εἰς τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἀτροφικῶν των ἰδεῶν. Συμφωνοῦσι δηλαδὴ εἰς τὴν ἐκλαΐκευσιν τοῦ ἐθνικοεκκλησιαστικοῦ ἡμῶν καθεστῶτος, ἵνα ἀφιέμενον οὕτω τὸ Ἔθνος ἀκέφαλον καὶ ἀφρούρητον καὶ ἄνευ Κερβέρων θρησκευτικοπολιτικῶν ἀρχηγῶν καὶ Ἱεραρχῶν, θεματοφυλάκων τοῦ προνομιακοῦ του καθεστῶτος καὶ τῆς αὐθυπαρξίας του, ἐχόντων τὸ ἱστορικὸν δικαίωμα τοῦ ἐγείρειν φωνὴν καὶ συνηγορεῖν παρ' ἀλλοθρήσκῳ πολιτείᾳ ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν των τέκνων, ἀποβῇ εὐάλωτος ἐθνικὴ λεία τῆς κρατούσης φυλῆς.

Ἀλλὰ τὰς ἀποτόκους εὐπαιδεύτου μόνον ἀμαθείας καὶ παθῶν σκοτίων καὶ χαμερποῦς ἰδιοτελείας ἰδέας ταύτας ἐνίων, ἂν μή τι ἄλλο, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἡμιμαθῶν καὶ δοκισησόφων, ἀτάκτων τοῦ λόγου μαχητῶν καὶ διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς ἀναπήρων καὶ ἀνισορρόπων καὶ ἱστορικῶς ἀνερματίστων, ἀγνοούντων ἐντελῶς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους καὶ δὴ τὴν ἐπὶ τουρκοκρατίας Ἱστορίαν, τὰς ἐθνοφθόρους ταύτας ἰδέας καὶ γνώμας τῶν τοιούτων δημοσιολόγων καὶ αὐτοχειροτονήτων ἀνακαινιστῶν καὶ ἀναμορφωτῶν ἔξωθεν τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀποδοκιμάζει καὶ ἀποκρούει καὶ θὰ ἀποκρούῃ, ἡ ἐθνικὴ συνείδησις ἂν μὴ ὡς προδοτικάς, ἂν μὴ ὡς συμπιπτούσας κατὰ τὸν τελικόν των σκοπὸν πρὸς τὰς τῶν νεοτούρκων ἰδέας, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ὡς διδούσας **τὸ Ἄγιον** τοῖς κυσὶ τούτοις καὶ ὁδηγούσας εἰς δευτέραν ἅλωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους πολλῷ χείρονα τῆς τοῦ 1453, καθὸ συμπληροῦσαν ἐκείνην διὰ πλήρους νῦν ἐθνικῆς ἁλώσεως καὶ ὑποταγῆς τοῦ

Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ ἄρχον ἔθνος τῶν Τούρκων ἢ κάλλιον εἰς τὸ ἐθνικόφρον κράτος τῶν Νεοτούρκων.

Το ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καθ' ὅλον τὸν μακραίωνα ὑποτελῆ βίον του ἐν τῷ προσώπῳ τῶν Ἱεραρχῶν του ἐγνώρισε καὶ γνωρίζει ἔτι τοὺς σεπτοὺς θεματοφύλακας ἱερᾶς καὶ ἁγίας ἱστορικῆς ἐντολῆς, ἣν ἡρωϊκῶς πρὸς πλήρη ἐθνικὸν ἐξαγνισμὸν πίπτων ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων ὁ ἑστεμμένος Ἥρως Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος ἐνεπιστεύετο αὐτοῖς. Ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Πόλεώς του, τοῦ ἀλησμονήτου Ἑπταλόφου Βυζαντίου του, τὸ Ἔθνος ἐν τῷ προσώπῳ τῶν Ἱεραρχῶν του δὲν τιμᾷ καὶ γεραίρει μόνον τοὺς θρησκευτικούς του ἀρχηγούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐθνικούς του ἄρχοντας καὶ πολιτικοὺς ἅμα Ἡγέτας καὶ Κυβερνήτας του. Ἦσαν ἀποκλειστικῶς ἄρχοντες θρησκευτικοὶ οἱ Ἱεράρχαι ἡμῶν μόνον ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἐλευθέρου πολιτικοῦ βίου τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἡμῶν. Ἀπὸ τῆς πρωΐας ὅμως τῆς 29ης Μαΐου τοῦ 1453 ἐχρίσθησαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἐθνομάρτυρος Μαρμαρωμένου Βασιληᾶ μας καὶ ἄρχοντες πολιτικοί, ἄγρυπνοι φρουροὶ καὶ φύλακες τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν κειμηλίων καὶ ἀγαθῶν. Τὴν καταλυθεῖσαν ἐθνικὴν πολιτικὴν τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων ἀνέθηκεν ἡ ἀδήριτος λογικὴ ἱστορικὴ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκπροσωπουμένῃ ὑπὸ τῶν Ἱεραρχῶν της.

Τούτου ἔχουσα βαθυτάτην συναίσθησιν ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἱεραρχία ἡμῶν ὀφείλει νὰ προμαχήσῃ δ' ἐκδικοῦσα ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους τὰ ἑαυτῆς δικαιώματα μέχρις ἐσχάτων. Καὶ τὴν ἱερὰν καὶ ἁγίαν ἐντολὴν καὶ πάνσεπτον Παρακαταθήκην, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τῶν τιμίων χειρῶν τοῦ ὑπὸ τὴν Πύλην τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ ὑπὲρ τῆς ἱστορικῆς τιμῆς τοῦ Ἔθνους σταυρωθέντος ἱεροῦ Αὐτοκράτορός της, ὑποχρεοῦται νὰ διαφυλάξῃ ἡ Ἱεραρχία ἀπαράθραυστον, ἀμόλυντον καὶ ἀλώβητον ἕως οὗ ἔλθῃ, Ὃ ἀπόκειται καὶ Αὐτὸς προσδοκία ἐθνικὴ

καὶ παρὰ τοὺς πόδας Αὐτοῦ καὶ μόνου ἀναστάντος Μαρμαρωμένου Βασιληᾶ μας θὰ καταθέσῃ τὴν ἐντολὴν καὶ θὰ παραδώσῃ τὴν Παρακαταθήκην, οὐδέποτε οὐδαμῶς δυναμένη νὰ ἐπιλάθηται τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ της καὶ νὰ κωφεύσῃ εἰς τὴν φωνὴν τὴν ἐπιτάσσουσαν ἄνωθεν :

«Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί».

Ο ΘΕΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΛΥΤΡΩΤΗΣ (1)

Ἡ εἰς ἀνέφικτα μεταφυσικῶν θεωριῶν ὕψη μεταρσιωθεῖσα καὶ αἰωνίους ἐκεῖθεν ἀποκαλύψασα ἀληθείας ἀνθρωπίνη φιλοσοφικὴ διανόησις διὰ τοῦ ὑπερόχου αὐτῆς ὑποφήτου καὶ ὑπάτου πάντων τῶν φιλοσόφων πάντων τῶν αἰώνων δαιμονίου Σωκράτους εἶπε τὴν τελευταίαν λέξιν της :

«Ἐν τῷ πελάγει τοῦ βίου μόνογ **Θεῖός τις Λόγος**, ἄνωθεν πεμπόμενος διὰ τοῦ ἅρματος τῆς πίστεως δύναται νὰ διαβιβάσῃ ἀκινδύνως τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ πελάγους τοῦ βίου».

Τὴν ἀλήθειαν τοῦ φιλοσοφικοῦ τούτου θεσφάτου, διατυπουμένου ὑπὸ τοῦ κατ' ἐξοχὴν φιλοσόφου, ἐπεσφράγισεν ὁλόκληρος ἱστορία ὁλοκλήρων αἰώνων.

Ἐν τῇ πορείᾳ τῶν αἰώνων ποικιλώνυμα φιλοσοφικὰ συστήματα διαδεχόμενα ἄλληλα, ἠγωνίζοντο ἀγῶνα ταντάλειον ἵνα προσορμίσωσι τὸν ἄνθρωπον εἰς λιμένα ἐ-

(1) Ἐδημοσιεύθη ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων ἐν τῇ Μυτιληναϊκῇ ἐφημερίδι «Λέσβῳ», 23 Δεκεμβρίου 1911, ἀριθ. 99.

σωτερικῆς πνευματικῆς ἀναπαύσεως καὶ ψυχικῆς γαλήνης. Ἐκύλιον Σισύφου λίθον. Οὐδεμία ἀνθρωπίνη φιλοσοφία καὶ ἠθική· οὐδεμία θρησκευτικὴ διδασκαλία καὶ μυσταγωγία ἠδυνήθη νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ ἀνακαινίσῃ τὸν γηραλέον ἤδη καὶ παρηκμακότα ἀρχαῖον προχριστιανικὸν κόσμον καὶ ἀναστήσῃ αὐτόν, ἑτοιμοθάνατον, εἰς νέαν ἱστορικὴν ζωήν.

Τοῦτο ἦτο ἔργον θείας δυνάμεως, οὐχὶ ἀνθρωπίνης σοφίας. Ἦτο ἔργον θεάνθρωπον.

Τὸ διεκήρυξε μεγαλοφωνότατα ἡ ὑπερτάτη καὶ τελειοτάτη ἔκφανσις τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἡ τῶν προγόνων ἡμῶν φιλοσοφικὴ διανόησις. Τὸ διετύπωσεν ἀξιωματικῶς ὁ Φιλόσοφος· εἶπε :

«Μόνον **Θεῖός τις Λόγος** ἄνωθεν πεμπόμενος διὰ τοῦ ἅρματος τῆς πίστεως δύναται» νὰ ἄρῃ τὸν ἄνθρωπον ὑπεράνω τῆς ζωώδους αἰσθητικότητος καὶ κτηνωδίας καὶ «διαβιβάσῃ» εἰς τὸν ἠθικὸν χῶρον τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς.

Ἅπαντα τὰ φῶτα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ γνώσεως ἠδύναντο μὲν νὰ φωτίσωσι καὶ ὑποδείξωσι τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον καὶ Παράδεισον τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ δικαίου, τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἦσαν ἀνίσχυρα καὶ ἀνίκανα, καθὸ γυμνὰ καὶ ἐστερημένα οὐρανίου χρίσματος καὶ θείου κύρους, νὰ διαθερμάνωσι καὶ ζωοποιήσωσι καὶ ἀγάγωσιν ἀσφαλῶς εἰς τὸν Παράδεισον τοῦτον καὶ νὰ «**διαβιβάσωσιν ἀκινδύνως**» εἰς τὸ τέρμα τοῦ ἠθικοῦ βίου. Ἀπητεῖτο θεῖον φῶς, διαθερμαῖνον καὶ διαφωτίζον αἰωνίως, καταυγάζον πάσας τὰς τρίβους τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, οὐράνιον φῶς, συμπληροῦν καὶ ἐνισχύον τὰ ἀνωτέρω ἐπίγεια φῶτα, φῶς δυνάμενον νὰ διεισδύσῃ μὲ θείαν ἐπιβολὴν καὶ ἔμπνευσιν εἰς τὰ βάθη τῶν καρ-

διῶν, νὰ διαπεράσῃ τὰ μυχιαίτατα τοῦ ἀνθρώπου, νὰ συναρπάσῃ ψυχάς, νὰ ἐμφυσήσῃ ζωήν, νὰ φρονηματίσῃ καὶ κατευθύνῃ τὰ διαβήματα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ἀληθὲς τέρμα τοῦ προορισμοῦ του.

Καὶ τὸ θεῖον τοῦτο φῶς ἐπεφάνη προαιωνίᾳ τῆς Θείας Προνοίας Βουλῇ ἔν τινι ἀσημοτάτῃ γωνίᾳ χώρας ὑποτελοῦς, ἐν τῇ κώμῃ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Ἐκεῖ ἐπεφοίτησεν ὁ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας προῤῥηθεὶς καὶ προσδοκώμενος ὑπ' αὐτῆς **Θεῖος Λόγος**.

Ἐκεῖ ἐγεννήθη ὁ Θεῖος Ἐλευθερωτὴς Ἰησοῦς, «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου», ὅτε ἀκριβῶς ἠδύνατο ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς νὰ ποδηγετήσῃ τὸ ἀνθρώπινον εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς ὑπερκοσμίου ἀποκαλύψεως τῆς ὑψίστης ἀληθείας.

Ὁ Θεῖος Λόγος καὶ Λυτρωτὴς τῶν ψυχῶν ἐπεφάνη ἐν μέσῳ ἐσχάτης ἠθικῆς καταπτώσεως καὶ γενικῆς ἀδιαφορίας τοῦ κόσμου. Οὐδὲν τῶν ἐπὶ γῆς ἐθνῶν «ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένων», κυλιομένων εἰς χθαμαλὰ καὶ βοσκηματώδη ἐδάφη παχυλῆς σαρκολατρείας καὶ ὑλισμοῦ κτηνώδους, ὑπώπτευσε τὸν ἐν Βηθλεὲμ ἀθορύβως γεννηθέντα Ἐλευθερωτὴν, πλὴν ἑνὸς προνομιούχου ἐπὶ γῆς Ἔθνους.

Τὸ Ἔθνος τοῦτο, ἀγωνιζόμενον ἐπὶ αἰῶνας νὰ ἀρθῇ ἀπὸ τοῦ ἰοστεφάνου Ἄστεως εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ τελείαν περὶ Θεοῦ καὶ ψυχῆς ἰδέαν, ἀνακαλύπτει ἔκθαμβον ἀπὸ τοῦ ὀλυμπίου ὕψους τῆς ἀθανάτου Ἀκροπόλεως τὸ ἐν Βηθλεὲμ «ἀνατεῖλαν τῷ κόσμῳ φῶς τὸ τῆς γνώσεως»· σπεύδει πάραυτα ἔξαλλον εἰς τὸν τόπον τῆς Γεννήσεως τοῦ προσδοκωμένου Λυτρωτοῦ, προσάγει δῶρα οὐχὶ ὑλικά, ὡς οἱ Μάγοι ἐκεῖνοι χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν, ἀλλὰ δῶρα ἰδεώδη καὶ ὑπερφυῆ, ὅλα τὰ ζώπυρα τῶν μεγάλων πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἱκανοτήτων

του, πᾶσαν γνῶσιν καὶ ἐπιστήμην καὶ σοφίαν του, δῶρα εἰς τὴν ἁγίαν διακονίαν τοῦ Θείου Λόγου του καὶ ἀντ' αὐτῶν λαμβάνει αἰώνιον ἱστορικὴν ζωὴν καὶ στέφανον ἀφθαρσίας καὶ ἀθανασίας.

Ἐν τῇ θρησκευτικῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Ἰησοῦ, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Σωτῆρος, ἐν τῇ Ἠθικῇ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐν τῇ χριστιανικῇ Σοφίᾳ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Γένος εὗρε τὴν ὄντως θείαν συμπλήρωσιν καὶ ἐπικύρωσιν καὶ αἰωνίαν κατοχύρωσιν τῶν μεγάλων διδαγμάτων καὶ ἀληθειῶν καὶ ἰδεῶν, ἃς πρῶτον ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠχμαλωτίσθη ὅλως ὑπὸ τῆς Σοφίας ταύτης. Εὗρε τὴν ἀληθῆ καὶ τελείαν ἐν αὐτῇ ἀπήχησιν τῶν ὑπαγορεύσεων τῆς συνειδήσεως· εὗρε τὴν ὑπερτάτην ἀλήθειαν μὲ τὸ κῦρος τῆς αἰωνιότητος καὶ τῆς ἀθανασίας· εὗρε θαυματουργὸν παραγωγὸν δύναμιν πάσης ζωῆς, γενναίας δράσεως καὶ μεγαλουργίας· εὗρε δύναμιν ζωοποιόν, δι' ἧς ἀνέστη πανσθενὲς εἰς νέαν ὑπερύμνητον ἱστορικὴν σταδιοδρομίαν. Ἀναλαβὸν ἀκαταμάχητον ἠθικὴν δύναμιν, ζωὴν καὶ ἀλκὴν ἐκ τῆς νέας τοῦ Θείου Λόγου θρησκευτικῆς διδασκαλίας, συγκροτῆσαν καὶ μορφῶσαν τὸ Γένος ἡμῶν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης προγονικῆς του σοφίας καὶ ἐκ τῆς θείας εὐαγγελικῆς διδασκαλίας νέον ἰσχυρότατον ἐθνικὸν ὀργανισμόν, ἱκανώθη οὕτω νὰ διεξαγάγῃ ἐπὶ χιλιετηρίδα καὶ ἐπέκεινα ἀπὸ τῆς κλεινῆς Ἐπταλόφου τὴν μοναδικὴν ἐκείνην ἐν τῷ κόσμῳ γιγαντομαχίαν καὶ ἀπαράμιλλον τιτανομαχίαν ὑπὲρ τῶν τιμαλφεστάτων παντὸς συναισθανομένου καὶ διανοουμένου ἀνθρώπου ἀγαθῶν, ὑπὲρ τῶν φώτων τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης, τῆς ἀληθείας, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἡμερώσεως, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ἐν γένει καὶ ἠθικῆς, ἱστορικῆς ζωῆς καὶ σωτηρίας τοῦ κόσμου σύμπαντος.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν, ἐξαντληθὲν τὸ Γένος ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδιαλείπτων ἀνὰ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ ἑρίζοντος ἡρωϊκῶν ἀγώνων ὑπερχιλιετοῦς ἱστορικοῦ βίου, ἀπώλεσε τὴν πολιτικήν του αὐθυπαρξίαν καὶ τότε ἐν τῷ Χριστῷ καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θείου αὐτοῦ Λόγου ἐζήτησε καὶ εὗρε τὴν ὑπερφυᾶ ἐκείνην δύναμιν καὶ ἠθικὴν ἀντοχήν, δι' ἧς ἐπετέλεσε τὰ θαύματα τῆς νεωτέρας ἱστορίας του καὶ ἐπραγμάτωσε τὴν πολιτικήν του Δευτερανάστασιν καὶ ἱστορικὴν Παλιγγενεσίαν.

Εὐνόητον ἄρα ἐντεῦθεν καὶ αὐθεντικῶς ἐκ τῆς ἱστορίας ἐξηκριβωμένον, ὅτι τὸ θεῖον φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ θρησκεία τοῦ Θείου Λόγου καὶ Λυτρωτοῦ εἶναι δύναμις οὐρανία, δι' ἧς καὶ οἱ μᾶλλον ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς ἐν καταπτώσει καὶ δουλοσύνῃ διατελοῦντες λαοὶ ἀνίστανται καὶ ἀποκαθίστανται καὶ δι' ἧς καὶ μόνης θὰ ἱκανωθῇ αὖθις τὸ Γένος ἡμῶν νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἱστορικόν του Ἰδεῶδες καὶ νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν ὑψηλὴν ἐντολήν, δι' ἣν ἡ Θεία Πρόνοια ἐκ νεκρῶν ἀναστήσασα ἐκάλεσεν αὐτὸ εἰς νέαν ζωήν.

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ & ΓΟΛΓΟΘΑΣ [1]

«Τετέλεσται».

Εἶναι ἡ ὑστάτη θριαμβευτικὴ λέξις, ἡ ἠχήσασα ἀπὸ τοῦ ἀχράντου στόματος, τοῦ ἐπὶ Σταυροῦ ἐκπνέοντος Δημιουργοῦ τοῦ Ἠθικοῦ κόσμου.

Ἐκεῖ εἰς τὸ ἀθάνατον ὕψωμα τοῦ ἱεροῦ Γολγοθᾶ, ἡ σαρκωθεῖσα καὶ ἐνανθρωπήσασα θεία Δικαιοσύνη καὶ οὐρανία Ἁγιότης καὶ ἠθικὴ Τελειότης λέγει τὴν τελευταίαν λέξιν Της :

«Τετέλεσται».

Συνετελέσθη ἡ μεταξὺ νοῦ καὶ καρδίας, ψυχῆς καὶ διανοίας, πνεύματος καὶ συνειδήσεως πλήρης ἁρμονία καὶ ἰσορροπία καὶ συμφιλίωσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου.

«Τετέλεσται».

Ἤρθη ἡ μεταξὺ θείων καὶ ἀνθρωπίνων διάστασις· ἠνεῴχθη ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν, ἀπὸ τῆς γηΐνης χθαμαλότητος τῶν ζωωδῶν αἰσθήσεων εἰς τὰ οὐράνια ὕψη θείων ἰδεῶν καὶ ἀληθειῶν.

---

(1) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 135 καὶ χρονολ. 23 Μαρτίου 1912 Μυτιληναϊκῇ «Λέσβῳ».

«**Τετέλεσται**».

Ἐπραγματοποιήθη ἡ ἀπὸ Γολγοθᾶ εἰς τὸ θεῖον ἀνύψωσις καὶ ἠθικὴ τελείωσις καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀποθέωσις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

«**Τετέλεσται**» ἐκφωνεῖ τὸ ὕστατον ἐκπνέων ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ μέγας Μάρτυς τῆς ἀληθοῦς θρησκευτικῆς ἰδέας· «τετέλεσται» ἡ ἀπολύτρωσις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· «τετέλεσται» ἡ θρησκευτικὴ καὶ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ ἀναμόρφωσις, ἀνάπλασις, ἀνάστασις καὶ σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

* * *

Καὶ τὸ μέγα καὶ ὑπέρφυὲς τοῦτο ἔργον τῆς ἀναγεννήσεως ἡμῶν καὶ τῆς παλιγγενεσίας ἐν γένει τοῦ κόσμου «τετέλεσται» ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπὶ τοῦ Θεοβαδίστου Γολγοθᾶ διὰ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἁγίου καὶ Δικαίου Ἰησοῦ ἐτελεσιουργήθη ἡ πραγματοποίησις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τοῦ παγκοσμίως προσδοκωμένου φιλοσοφικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ ἰδεώδους καὶ ἐμυστηριωγήθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἡ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους θυσία τοῦ ἐπιφοιτήσαντος καὶ σαρκωθέντος Θείου Λόγου.

Τὴν ἐπιφοίτησιν καὶ ἐνανθρώπησιν τοῦ Θείου Λόγου, τὸν Μεσίαν καὶ Λυτρωτήν της, ἐναγωνίως ἀνέμενεν ἡ ἀνθρωπότης σύμπασα διὰ τῶν ἐξόχων αἰτῆς ἀντιπροσώπων, τῶν διαπρεπῶν διερμηνέων καὶ ἰχνηλατῶν τῆς ἀληθοῦς Γνώσεως καὶ Ἐπιστήμης.

Ἑκατονταετηρίδας ἤδη π. χ. ἡ τῶν προγόνων ἡμῶν φιλοσοφικὴ διανόησις καὶ ἔμπνευσις προεφήτευσε καὶ ἐκήρυξεν ἀξιωματικῶς διὰ στέματος τοῦ σκηπτούχου καὶ ὑπάτου πάντων τῶν σοφῶν καὶ φιλοσόφων πάντων τῶν αἰώνων, ὅτι «ἐν τῷ πελάγει τοῦ βίου μόνον **Θεῖός τις Λόγος** ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἄνωθεν πεμπόμενος διὰ τοῦ ἅρματος τῆς πίστεως δύναται νὰ διαβιβάσῃ ἀκινδύνως τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ πελάγους τοῦ βίου».

Κηρύττουσα δὲ ἡ προγονικὴ ἡμῶν σοφία, ἡ ἀληθὴς καὶ γνησία ἀνθρωπίνη γνῶσις καὶ σοφία καὶ ἐπιστήμη, τὸ ἀδύνατον τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων καὶ δογματίζουσα τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιφοιτήσεως καὶ σαρκώσεως τοῦ Θείου Λόγου, δυναμένου μόνου νὰ ἄρῃ ἡμᾶς «διὰ τοῦ ἄρματος τῆς πίστεως» εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς προέλεγεν ἐν ταὐτῷ σαφῶς καὶ τὰ πάθη καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ διὰ τὴν ἀναμόρφωσιν καὶ σωτηρίαν ἡμῶν ἐλευσομένου Δικαίου.

Ὁ Ἡσαΐας τῶν Ἑλλήνων, ὁ ὀλύμπιος Πλάτων, προφητεύει ὡς ἑξῆς: «Ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, στρεβλώσεται, δεδήσεται, ἐκκαυθήσεται τῷφθαλμῷ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθών, ἀνασχινδυλευθήσεται».

Εἶναι ἡ αὐτὴ προφητεία πρὸς τὴν τοῦ Ἡσαΐου, λέγοντος: «Αὐτὸς εἶ—ὁ Δίκαιος τῶν Ἑλλήνων ὁ Μεσίας τῶν Ἰουδαίων—ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ μεμαλάκιστοι διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν».

Κατὰ ταῦτα ἦτο καθολικὴ προσδοκία τῆς συνειδήσεως τῆς ἀνθρωπότητος, λαλούσης διὰ τῶν προνομιούχων αὐτῆς πνευμάτων· ἦτο ἐσωτερικὴ ἐξ ἐσωτερικῆς ὑπερφυοῦς ἐλλάμψεως καὶ συναισθήσεως καὶ ἐμπνεύσεως προϊοῦσα πίστις καὶ πεποίθησις τῶν ὑπερόχων μυστῶν καὶ ἱεροφαντῶν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας· ἦτο θέλημα Θεοῦ, λαλοῦντος διὰ τῶν ὑποφητῶν καὶ διαγγελέων Του, ἵνα ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ, ἀπὸ τοῦ οὐρανίου ὕψους τοῦ μαρτυρίου, ἐκπνέων ὁ σαρκωθεὶς Θεῖος Λόγος, ἀπευθύνῃ πρὸς τὴν γεγηρακυῖαν καὶ παρηκμακυῖαν καὶ ἀγωνιῶσαν ἀνθρωπότητα τὴν μίαν ἐκείνην ὑστάτην θριαμβικὴν ῥῆσιν «τετέλεσται».

Αὐτὸς δὲ ἀκριβῶς εἶναι ὁ μόνος λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον πρώτη ἡ προγονικὴ ἡμῶν σοφία καὶ διανόησις ἐσκίρτησεν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς «μιᾶς ταύτης νικητηρίου λέξεως» τῆς

βροντησάσης ἀπὸ τῶν ἁγίων χειλέων τοῦ Ἐσταυρωμένου κατὰ τὴν ἐσχάτην ὥραν τοῦ μαρτυρίου Του.

Ὁ Ἰουδαϊσμός, ὅστις ἐκαυχᾶτο τότε, ὅτι μόνος αὐτὸς διετήρει τὴν ὀρθοτέραν περὶ Θεοῦ ἰδέαν, δὲν ἠδυνήθη διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους νὰ ἀρθῇ ἐν συνόλῳ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀληθοῦς θρησκευτικῆς γνώσεως καὶ εὐσεβείας, εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς, ἣν ἀπεκάλυψε καὶ ἐκήρυξεν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ θνήσκων ὁ Μέγας Διδάσκαλος τῆς Ἀγάπης. Καὶ ὡς δὲν συνεκίνησαν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους τὰ θεῖα ῥήματα καὶ τὰ ὑπερφυῆ ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας ἔργα τοῦ Σωτῆρος· ὡς δὲν συνεκίνησεν αὐτοὺς ἐκείνη ἡ δονοῦσα καὶ τὴν χονδροειδεστάτην χορδὴν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας θεία, οὐρανία ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ μελῳδία τῆς Ἀγάπης: «Πάτερ ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν», ὁμοίως ἡ ξηρὰ καὶ ἄγονος διάνοια τῶν σταυρωτῶν τοῦ Δικαίου Μάρτυρος ἐκώφευσε καὶ εἰς τὴν μίαν ἐκείνην τελευταίαν Του ῥῆτραν «τετέλεσται». Καὶ τοῦτο, διότι «εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον» (Ἰωάν. α. 11).

«Οὐ παρέλαβον μὲν οἱ ἴδιοι», παραλαμβάνει ὅμως Αὐτὸν Ἔθνος ξένον κατὰ σάρκα, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα οἰκειότατον.

Τὸ Ἔθνος τοῦτο ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἱστορικῆς ἐμφανίσεως καὶ καταβολῆς ἐκεῖ, ἀπὸ ἑνὸς δεδοξασμένου θεοστεφοῦς Βράχου, μιᾶς μοναδικῆς ἐν τῷ κόσμῳ Ἀκροπόλεως, ἰχνηλατοῦν τὸν ἄγνωστον Θεόν του, ἀκούει ἔξαλλον καὶ ἔνθουν τὸ λυτήριον ἐκεῖνο πάντων τῶν προβλημάτων τοῦ βίου, ἅτινα τὸ ἀπησχόλουν· ἀκούει τὸ θεῖον ἐκεῖνο ἐπισφράγισμα ὑπερκοσμίου ἀναμορφωτικοῦ ἔργου «τετέλεσται» βροντῶν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Σαβαὼθ· σπεύδει πάραυτα ἐκεῖ· εὑρίσκει τὴν πλήρωσιν καὶ πραγματοποίησιν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ ἰδεώδους του· εὑρίσκει τὴν προσδοκωμένην ἐπιφοίτησιν καὶ ἐπικοινωνίαν τοῦ Δικαίου του· εὑρίσκει Αὐτὸν

ἀκριβῶς τοιοῦτον, οἷον Τὸν προεφήτευσεν, ἀνασχινδυλευθέντα, σταυρωθέντα· προσπίπτει ἐν συντριβῇ καρδίας· κλίνει γόνυ ψυχῆς· προσκυνεῖ βαθυσεβάστως καὶ προσφέρεται σύμψυχον καὶ σύσσωμον εἰς τὴν ἁγίαν διακονίαν καὶ ὑπηρεσίαν Του.

Τοῦτο δὲ βουλὴ Θεοῦ, ἀπαίτησις Προνοίας ὑπερτάτης.

Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς ἀθανάτου Ἀκροπόλεως ἠγωνίζετο τὸ Ἔθνος ἡμῶν νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν Θεόν του, νὰ ἀρθῇ εἰς τὴν ἀληθῆ τοῦ Θείου ἰδέαν, εἰς ἣν νὰ μεταρσιώσῃ καὶ τὴν ἀνθρωπότητα· ἠγωνίζετο ἀσθμαῖνον, ἕως οὗ ἐπὶ τοῦ Παναγίου λόφου τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ Τὸν κατεβίβασεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ Τὸν προσεκύνησε «σαρκωθέντα σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν».

Ἀπὸ τοῦ δαιμονίου τῆς Ἀθηνᾶς Πτολιέθρου ἡ τῶν προγόνων ἡμῶν φιλοσοφικὴ διανόησις μετηρσιώθη εἰς αἰθεροδίνητα ὕψη ὑπερφυῶν καὶ μετακοσμίων ἀληθειῶν καὶ θεωριῶν καὶ ἐτελεσιούργησε τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἀπορρήτων πάσης ἀνθρωπίνης γνώσεως καὶ ἐπιστήμης· ἀλλὰ μὴ δυναμένη νὰ ἀνελκύσῃ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὰ ὕψη τῶν ἰδεῶν της, προσεδόκα τὴν ἄνωθεν ἐξ οὐρανῶν κάθοδον αὐτῶν ἐν προσώπῳ ἱστορικῷ· ἀνέμενε τὴν σάρκωσιν τῶν ἰδεῶν της ἐν ἀνθρώπῳ, πρὸς ὃν, ὡς πρὸς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν, νὰ ρυθμίσῃ ἡ ἀνθρωπότης τὸν βίον της ἐν τῷ ἠθικῷ χώρῳ τοῦ ζῆν. Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Σιὼν, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ ἀνακαλύπτει ἡ προγονικὴ σοφία τὴν πραγμάτωσιν καὶ σάρκωσιν ταύτην τῶν ἰδεῶν, εἰς ἃς ἤρθη ἀπὸ τοῦ Ἰοστεφάνου Ἄστεως, εὑρίσκει τὴν ἀνανθρώπησιν τοῦ ἀναμενομένου Δικαίου της καὶ μετ' Αὐτοῦ, Ἐσταυρωμένου, ἀνακράζει : «τετέλεσται» ἡ λύσις τῶν προβλημάτων καὶ αἰνιγμάτων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης Ἀκρόπολις καὶ Γολγοθᾶς συνδέονται δι' ἀρρήκτου θείου αἰωνίου ἠθικοῦ δεσμοῦ. Ἡ κάλ-

λιον : ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης Ἀκρόπολις καὶ Γολγοθᾶς τάσσονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ διατελοῦσι μέχρι τοῦ νῦν καὶ διατελέσουσιν εἰς αἰῶνας αἰώνων καὶ γενεὰς γενεῶν οἱ δύο αἰώνιοι ἀναλλοίωτοι, ἀδιάσειστοι, ἀπαράθραυστοι τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ Πόλοι, περὶ οὓς περιστρεφομένη θὰ διανύῃ τὴν κανονικὴν τροχιάν της, τὴν ἱστορικὴν σταδιοδρομίαν της, τὴν ὁδὸν τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἡμερώσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ἡ ἀνθρωπότης σύμπασα ἐφ' ὅσον ὑφίσταται αὕτη συναισθανομένη καὶ διανοουμένη, λογικευομένη καὶ θρησκευομένη.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης αἱ ἀπρόσιτοι τοῖς πολλοῖς ὑψηλαὶ μεταφυσικαὶ ἰδέαι καὶ θεωρίαι περὶ Θεοῦ καὶ ψυχῆς ἀπὸ τοῦ ἱλιγγιώδους ὕψους, εἰς ὃ ἤρθησαν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως, κατέρχονται εἰς Γολγοθᾶν καὶ γίνονται πλέον κοινὸν κτῆμα πάντων τῶν πιστευόντων εἰς Χριστόν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης καὶ ὁ ἁπλούστερος τῶν χριστιανῶν ἀποβαίνει ὁ φιλοσοφικώτατος τῶν φιλοσόφων. Διότι ἐν τῷ Χριστῷ γινώσκει πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· γινώσκει διατὶ γεννᾶται καὶ διατὶ ἀποθνήσκει.

Γινώσκει ὁ Χριστιανός, ὅτι ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατ' εἰκόνα Αὐτοῦ καὶ διὰ πάσης ἐν τῇ ἀρετῇ ἠθικῆς προαγωγῆς καὶ τελειώσεώς του μεταβαίνει καὶ ὑψοῦται εἰς ὁμοίωσιν Θεοῦ.

Γινώσκει ὁ χριστιανός, ὅτι γεννᾶται ἵνα ζήσῃ ὡς ὁ Χριστὸς καὶ Κύριός του καὶ ἀποθνήσκει ἵνα ἀναστῇ, ὡς ὁ Ἰησοῦς, ἐκ νεκρῶν καὶ ἐπὶ πτερύγων χριστιανικῶν ἀρετῶν αἰρόμενος μεταβῇ εἰς αἰώνιον μετὰ τοῦ Θεοῦ συμβίωσιν καὶ ζωὴν, τὴν ἀθανασίαν.

Ταῦτα γινώσκει καὶ ὀφείλει νὰ γινώσκῃ καὶ πιστεύῃ ἀκραδάντως πᾶς ἀληθὴς χριστιανός. Μηδέποτε δὲ λησμονῶμεν ἅπαντες, ἀλλ' ἔχωμεν πάντοτε ἐν νῷ, ὅτι τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των, τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικήν των προαγωγὴν

καὶ τελείωσιν καὶ ἐξευγενισμὸν, τὴν ἀληθῆ πρόοδον καὶ τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον καὶ τὴν αἰώνιον μετὰ Θεοῦ συμβίωσιν καὶ ἀθάνατον Αὐτῷ ἕνωσιν καὶ ὁμοίωσιν δύνανται νὰ ἐπιτύχωσι καὶ ἀξιωθῶσι μόνον ἐκεῖνα τὰ ἄτομα, ἐκεῖνα τὰ ἔθνη, ἐκεῖναι αἱ πολιτεῖαι, ἐκεῖνοι οἱ λαοὶ, τῶν ὁποίων πάντοτε αἱ ψυχικαὶ καὶ διανοητικαὶ δυνάμεις καὶ ἱκανότητες καὶ ἐνεργότητες κατευθύνονται ὑπὸ τῶν γονέων, τῶν διδασκάλων τῶν λειτουργῶν τῆς θρησκείας, τῶν συγγραφέων, τῶν δημοσιογραφούντων, τῶν νομοθετῶν, τῶν πολιτειολόγων καὶ λοιπῶν καὶ καθοδηγοῦνται εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ ἀδιάπτωτον προσκύνησιν τῶν δύο ἀϊδίων τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας σεβασμάτων καὶ προσκυνημάτων, ἅτινα ἡ Θεία Πρόνοια καὶ βουλὴ αἰωνίως ἀνήγειρε καὶ ἐγκαθίδρυσε τὸ μὲν ἐν τῷ πτολιέθρῳ τῆς Παλλάδος, τὸ δὲ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σιών.

Ἐπειδὴ δὲ φύσει ὁ ἄνθρωπος σπεύδει εἰς τὴν ψυχικήν του σωτηρίαν, φύσει τείνει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας του, εἰς τὸν ἐξευγενισμόν του, θὰ ἔλθῃ ἀναμφιβόλως ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ ἀνθρωπότης σύμπασα, ἡνωμένη ἐν τῇ «**ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ**» **λατρείᾳ τοῦ Θείου**, θὰ συνταχθῇ καὶ θὰ ἀδελφωθῇ ὑπὸ μίαν ἀδιάφθορον ἁγίαν σημαίαν μιᾶς ἀκαταλύτου πίστεως καὶ πεποιθήσεως, ὅτι **μόνον ἡ Ἀκρόπολις ὁδηγεῖ ἀσφαλῶς εἰς Γολγοθᾶν καὶ μόνον ὁ Γολγοθᾶς ἄγει θριαμβευτικῶς εἰς πᾶσαν Ἀνάστασιν.**

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ [1]

γενομένη κατὰ τὴν ψαλεῖσαν Δοξολογίαν ἐν τῷ ἱερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Μυτιλήνης ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Κωνσταντίνου τὴν 21ην Μαΐου 1913

Ἡ θεία χάρις τῆς Ἑλληνικῆς Θεᾶς Ἐλευθερίας ἀπὸ τῶν αἰθερίων προγονικῶν δωμάτων καὶ κορυφῶν τοῦ ἀθανάτου Ὀλύμπου πνεύσασα καὶ ἐπὶ μέγα τιμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου ἐπιφοιτήσασα ἐσχάτως τῇ πανσθενεῖ τοῦ Ὑψίστου ἐπινεύσει, ἐπισκιάζει σήμερον καὶ ζωογονεῖ ἑκατομμύρια ἀδελφῶν μας καὶ ἐπεκτείνει τὰς πτέρυγας αὐτῆς μέχρι καὶ τῆς ὡραίας ταύτης καὶ πολυθελγήτρου Νύμφης καὶ Βασιλίσσης τοῦ Αἰγαίου, τῆς ἀφνειᾶς Λέσβου.

Ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων τῆς θείας ταύτης Ἐλευθερίας καὶ ἡ κατὰ Μυτιλήνην Ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δι' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ αὐτῆς Λειτουργοῦ καταστέφουσι σήμερον ἐν ἀῤῥήτῳ πνευματικῇ χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει μὲ ἐνθέους εὐχὰς καὶ εὐλογίας, ὕμνους καὶ ᾠδὰς πνευματικὰς τὴν πρώτην ταύτην ἀγομένην παρ' ἡμῖν ἐπέτειον ἑορτὴν τῆς ἐθνικῆς μας Παλιγγενεσίας καὶ ἅμα σὺν αὐτῇ τὸν πρῶτον πανηγυρισμὸν τῶν δεδοξασμένων Ὀνομαστηρίων τοῦ Τροταιοφόρου Ἄνακτος ἡμῶν Κωνσταντίνου - ἐν σκιρτήμασι ψυχῆς γεραίρουσα, δέεται πρῶτον ὁλοψύχως τοῦ Ὑψίστου ὅπως διὰ τῆς κραταιᾶς δεξιᾶς τοῦ χριστοῦ Του Βασιλέως ἡμῶν διαχύσῃ καὶ ἐπιδαψιλεύσῃ τὰ οὐράνια τῆς θείας Ἐλευθε-

1) Ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 23 Μαΐου 1913 Μυτιληναϊκὰ φύλλα «Λέσβος» καὶ «Λαϊκὸς Ἀγών».

ρίας ἀγαθὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα πάντα δουλεύοντα τέκνα τοῦ περιουσίου λαοῦ Του, τοὺς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ καὶ Ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ ὁμαίμονας ἀδελφοὺς ἡμῶν. Εἶτα δὲ ἐν ἱερᾷ κατανύξει δίδει τὸν πρῶτον πρὸς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα ἐπίσημον, πνευματικόν, τίμιον καὶ ἅγιον τῆς Ἐλευθερίας ἀσπασμὸν ὡς Ἀῤῥαβῶνα ἀδιάῤῥηκτον αἰωνίου μετ' Αὐτῆς Ἑνώσεως καὶ συμβιώσεως ἡμῶν.

Μάλιστα. Ὡς πνευματικὸς Ἀρχηγὸς τῶν Χριστιανῶν Μυτιλήνης καὶ Ἄρχων Ἐκκλησιαστικὸς ἐνταῦθα, ἐκπροσωπῶν καὶ διερμηνεύων πιστῶς τὰ αἰσθήματα καὶ φρονήματα, τὰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις τοῦ Χριστιανικοῦ λαοῦ μου, ἔχω ἐντολὴν παλλαϊκήν, παλλεσβιακὴν νὰ διακηρύξω ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν καὶ ἐξόχως ἱερὰν ταύτην στιγμήν, ὅτι ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῆς Λέσβου ἡ ἕνωσις τῆς νήσου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος εἶναι ἤδη συντετελεσμένη καὶ τετελειωμένη, καθαγιασθεῖσα μάλιστα σήμερον καὶ καθιερωθεῖσα διὰ τῶν ὑπὲρ ὑγιείας καὶ μακροημερεύσεως τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου εὐχῶν τῆς Ἐκκλησίας του, ἅμα δὲ νὰ διαλαλήσω ὅτι οὐδεμία ἐν τῷ κόσμῳ δύναμις εἶναι ἱκανὴ νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς Μητρός μας Ἑλλάδος. Καί, ἐὰν Προκροῦσταί τινες καὶ ἀπαίσιοι σφαγιασταὶ καὶ στραγγαλισταὶ τῶν ἀδιαμφισβητήτων ἐθνικῶν δικαίων μας, βάρβαροι αὐτοὶ ἅρπαγες μὲ ψιμύθια πολιτισμοῦ εἰς τὰ πρόσωπα, θελήσουν νὰ παίξουν ἐν οὐ παικτοῖς μὲ τὰ ἱερώτερα τῶν αἰσθημάτων μας καὶ ἀποπειραθοῦν νὰ μᾶς ἐπιβάλουν ὀπισθόβουλον ἐγωϊστικὴν των θέλησιν ἀντικειμένην εἰς τοὺς προαιωνίους πόθους μας καὶ νὰ μᾶς κρατήσουν μακρὰν τῆς μητρικῆς μας ἀγκάλης, ἔχω πάλιν ἐντολὴν τῶν Χριστιανῶν μου νὰ βροντοφωνήσω ἐν ὀνόματι τοῦ Θείου Ἱδρυτοῦ καὶ Θεμελιωτοῦ

τῆς πίστεως ἡμῶν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ ἀπευκταίᾳ περιπτώσει μίαν καὶ μόνην, ὡρισμένην, προδιαγεγραμμένην, καὶ ἀμετάτρεπτον χαλυβδίνην ἔχει ἀπόφασιν σύμπας ὁ Λεσβιακὸς Λαός: Νὰ ἀγωνισθῇ μετ' ἐμοῦ μέχρις ἐσχάτων· καὶ εἰς τὴν κτηνώδη βίαν χυδαίας ἰδιοτελείας, καὶ κατακτητικῆς μανίας τῶν ἀγρίων ἐπιδρομέων τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ (!) ἀντιτάσσων Ἑλληνοπρεπῶς ἀπεγνωσμένον ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν πόλεμον ἐξοντώσεως, νὰ μεταβάλῃ—ἀφοῦ τὸ θέλουν — τὴν καλλίμορφον ταύτην καὶ καλλίπλουτον ἀνθοῦσαν καὶ θάλλουσαν καὶ εὐημεροῦσαν καὶ ἀκμαιοτάτην μὲ εὐρύτατον μέλλον Νῆσον εἰς τέφραν καὶ σποδὸν καὶ ἐρείπια καὶ συντρίμματα, ὑφ' ἃ νὰ ταφῶμεν ἅπαντες, πᾶσα ὕπαρξις Ἑλληνικὴ ἐπὶ τῆς νήσου καὶ νὰ καταστήσωμεν οὕτω ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Λέσβον ἅπασαν τάφον ἀπέραντον, τάφον, ἐξ οὗ νὰ βοᾷ ἐσαεὶ καὶ βροντᾷ ἡ φωνὴ τοῦ ἀθώου αἵματος τῶν θυμάτων τῆς πεπολιτισμένης θηριωδίας κατακεραυνοῦσα μὲ αἰωνίους ἱστορικὰς ἀρὰς τὰς βεβήλους κεφαλὰς τῶν ἀχαρίστων καὶ μυσαρῶν δραστῶν τοῦ φρικαλέου τούτου ἱστορικοῦ ἐγκλήματος.

Τῶν σκέψεων τούτων καὶ ἀποφάσεων τοῦ Χριστιανικοῦ Λαοῦ μου διάγγελος γενόμενος σήμερον ἀναφωνῶ μετ' αὐτοῦ πανευφροσύνως :

Ζήτω ὁ Βασιλεύς.
Ζήτω τὸ Ἔθνος.
Ζήτω ὁ Στρατός.
Ζήτω ὁ Στόλος.
Ζήτω ὁ Βενιζέλος.
Ζήτω ὁ Παῦλος Κουντουριώτης.
Ζήτω ὁ πρῶτος Γενικὸς Διοικητής μας Χ. Βοζίκης.
Ζήτω ἡ Λέσβος μὲ τὸ σημερινόν της ἔμβλημα: «**Ἕνωσις ἢ θάνατος**».

Η 29η ΜΑΪΟΥ [1]

Ἐφ' ὅσον τὸ μηνοειδὲς σύμβολον τῆς ἀσιανῆς βαρβαρότητος βεβηλοῖ τὸν πανάγιον θόλον τοῦ Μεγάλου Ἐκείνου Ναοῦ, ὃν ἡ χριστιανικὴ εὐσέβεια τῶν Πατέρων ἡμῶν ἀνήγειρεν εἰς τὴν Θείαν Σοφίαν, ὁ ἥλιος τῆς 29 Μαΐου ἀντὶ ἀκτίνων φωτὸς θὰ ἐξακοντίζῃ πάντοτε εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰς διανοίας παντὸς Ἕλληνος μαύρην πλήμμυραν θλιβερῶν ἀναμνήσεων καὶ ζοφώδη χείμαρρον πενθίμων αἰσθημάτων.

Ἐφ' ὅσον τὸ τίμιον τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἔμβλημα δὲν ἀποκαθίσταται ἐπὶ τοῦ συληθέντος Βυζαντινοῦ Ναοῦ μας ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ τὴν ἡμέραν ταύτην θὰ χέῃ ἐν σπαραγμῷ θαλερὰ δάκρυα ὀδύνης ἀφάτου, ἀναπολοῦσα ἐν κατανύξει τὴν ἡρωϊκὴν ἐκείνην πτῶσιν τῆς παγκοσμίου πρωτευούσης Πόλεως τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ μετ' αὐτῆς τὴν κατάλυσιν τῆς ἀχανοῦς Αὐτοκρατορίας του.

Ἓν καὶ μόνον ἀνακουφίζει τὴν βαρυαλγοῦσαν σήμερον καὶ συντετριμμένην ψυχὴν τοῦ Ἔθνους : τὸ ἀπαράμιλλον καὶ ἀθάνατον ἐκεῖνο κεραυνοβόλημα τῆς θρασείας τότε ἀπαιτήσεως τοῦ βαρβάρου Κατακτητοῦ καὶ τὸ αἰώνιον καταταρτάρωμα τῆς ὀψιφανοῦς σήμερον βουλιμιώδους ἐποφθαλμιάσεως Σκυθομογγόλων ἀποβρασμάτων τοῦ Βόλγα καὶ τῆς Ταταρίας διὰ τῶν πυρίνων ἐκείνων λόγων τοῦ ἐστεμμένου Ἥρωος, βροντοφωνοῦντος εἰς αἰώνιον φρονηματισμὸν καὶ ἐγκαρτέρησιν τῶν Πανελλήνων ἀπὸ τῶν Ἐπάλξεων τῆν πολιορκουμένης

1) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ «Λαϊκῷ Ἀγῶνι» τὴν 29ην Μαΐου 1913 ἀρ. 274.

Πόλεως: «**Τὴν δὲ Πόλιν οὔ σοι δίδομεν· κοινῇ γὰρ γνώμῃ πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθανούμεν καὶ οὐ φεισόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν**».

Ναί. Ἐφ' ὅσον μία καὶ μόνη ἔτι θὰ ὑφίσταται καὶ καὶ θ' ἀναπνέῃ Ἑλληνικὴ ψυχὴ καὶ θὰ πάλλῃ Ἑλληνικὴ καρδία ὁ Ἥρως Αὐτοκράτωρ ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν αἰώνων, ἀπὸ τοῦ ἀνεφίκτου ἠθικοῦ ὕψους τῆς ὑπὲρ Πίστεως κτὶ Πατρίδος αὐτοθυσίας καὶ τῆς Ἱστορικῆς Του δόξης θ' ἀποκρούῃ πᾶσαν ξένην βέβηλον ἀξίωσιν καὶ ἐποφθαλμίασιν ἐπὶ τῆς «ἐλπίδος καὶ τοῦ χάρματος τῶν Ἑλλήνων» Ἑπταλόφου Πόλεως, βάλλων τοὺς πυρικαύστους ἐκείνους κεραυνούς: "**τὴν δὲ Πόλιν οὔ σοι δίδομεν....**»

Ἀπὸ τῶν τειχῶν τοῦ κλεινοῦ Βυζαντίου ἡ ἱερὰ καὶ ἁγία σκιὰ τοῦ Μαρμαρωμένου Βασιλῆ ἐπισκιάζουσα περιφρουρεῖ ἀγρύπνως τὴν Πόλιν ἀπὸ πάσης φιλοκτεάνου βλέψεως καὶ εἰς πᾶσαν ἱερόσυλον ἁρπακτικὴν κατὰ τῆς Πόλεως τῶν ὀνείρων μας ἀπόπειραν καινοφανῶν βαρβάρων κατακτητῶν καὶ ἐπιδρομέων θ' ἀπαντᾷ πάντοτε μὲ τὴν κατηγορηματικὴν ἐκείνην ἄρνησιν: «τὴν δὲ Πόλιν οὐδαμῶς οὐδέποτε οὐδενὶ παραδίδομεν».

Ἀλλ' ὅταν ὑψηλῇ τῆς ὑπερτάτης ἱστορικῆς Προνοίας ἐντολῇ ἐμφανισθῇ πρὸ τῆς ὀνειρώδους Πόλεως ὁ ἀναστηθεὶς ὁμότροπος καὶ ὁμώνυμός Του Ἥρως Ἐλευθερωτὴς Βασιλεύς, τότε, ναί, μόνον τότε, θ' ἀνακράξῃ ὁ Μαρμαρωμένος ἐν ἀγαλλιάσει: «τὴν δὲ Πόλιν Σοὶ δίδωμι καὶ Σοὶ τοὐντεῦθεν ἀνατίθημι τὴν ὑψηλὴν μέριμναν τῆς περαιτέρω περιφρουρήσεως καὶ διαφυλάξεως αὐτῆς».

ΔΕΗΣΙΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Πρώτη ἐπίσημος δέησις ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Κωνσταντίνου, γενομένη ἐν Μυτιλήνῃ τὴν 21ην Μαΐου 1913 ἀπὸ τῶν προπυλαίων τοῦ Διοικητικοῦ μεγάρου.

Τὴν πρώτην ἐπιτελοῦντες σήμερον ἐπέτειον μνήμην τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Παλιγγενεσίας καὶ συγχρόνως τὸ πρῶτον πανηγυρίζοντες τὰ δεδοξασμένα Ὀνομαστήρια τοῦ Βασιλέως ἡμῶν, ἐκ βαθέων κράζοντες, ὕμνον ἀναπέμπομεν πρώτιστα πάντων ἐγκαρδίου εὐχαριστίας πρὸς Σέ, Θεὲ καὶ Κύριε τῶν πατέρων ἡμῶν, Βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριε τῶν κυριευόντων, καὶ αἶνον ἐκ κέντρων ψυχῆς Σοι προσάγομεν θερμῆς εὐγνωμοσύνης, Ἅγιε Ἁγίων, ὅτι κατηξίωσας ἡμᾶς, μεταλαβόντας ἤδη τοῦ ἐπουρανίου τῆς θείας ἐλευθερίας ἀγαθοῦ, αἴρειν τὰς πρώτας ταύτας ἱκέτιδας χεῖρας μετὰ παλμῶν τῆς καρδίας ἱερῶν καὶ ἁγίων, μετὰ δακρύων ψυχῆς εὐφραινομένης καὶ σκιρτώσης ἐκ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, καὶ κατευθύνειν ἐνώπιον τοῦ Θρόνου τῆς δόξης καὶ μεγαλωσύνης Σου τὰς πρώτας ταύτας εὐχὰς καὶ ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἡμῶν ὑπὲρ ὑγιείας ἰσχυρᾶς, εὐημερίας, μακροημερεύσεως, κράτους, νίκης, θριάμβων καὶ πάσης εὐκλείας τοῦ Τροπαιοφόρου Ἄνακτος ἡμῶν. Ἔπιδε οὐρανόθεν, Ἄναξ ἀνάκτων, καὶ νεῦσον εἰς ἐπικλήσεις ἱκετῶν Σου. Περίβαλε διὰ τῆς πανσθε-

νοῦς θεϊκῆς Σου χάριτος πάντοτε καὶ ἐν παντὶ τὸν Ἥρωα Βασιλέα ἡμῶν Κωνσταντῖνον τὸν Ἐλευθερωτήν. Διαφύλαττε Αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας ἀντικειμένης. Διάσωζε Αὐτὸν ἀπὸ πάσης σκοτίας ἐπιβουλῆς βεβήλου διανοίας καὶ μιαιφόνου χειρός. Ἐνίσχυε τὸν βραχίονα Αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος ὑψηλῇ βασιλικῇ Του μερίμνῃ. Καὶ ἐν καιροῖς καὶ χρόνοις, οὓς ἐν χερσὶν ἔχεις, Ὕψιστε Θεέ, διάνοιξον Αὐτῷ τὴν δαφνόσπαρτον ὁδὸν πρὸς τὴν ἀθάνατον ἐκείνην τῶν Ὁμωνύμων Του Πόλιν, ἣν τὸ δαιμόνιον τοῦ Ἔθνους Σου παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ μάγου Βοσπόρου ἐθεμελίωσεν εἰς δόξαν αἰώνιον Σὴν καὶ εἰς σωτηρίαν τοῦ κόσμου ἀπὸ ἐκβαρβαρώσεως καὶ ὁδήγησον πρὸς τὸν ἀλησμόνητον ἐκεῖνον μέγαν Σου Οἶκον, ὃν ἡ εὐσέβεια τῶν Πατέρων ἡμῶν ἀνήγειρεν εἰς τὴν Σοφίαν Σου.

Ἐπάκουσον ἡμῶν, Βασιλεῦ αἰώνιε, καὶ σκέπε, φρούρει φύλαττε τὸν Βασιλέα ἡμῶν καὶ Αὐτοκράτορα τῶν Πανελλήνων Κωνσταντῖνον τὸν Ἀήττητον.

Γένοιτο, Κύριε, γένοιτο.

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πλήρωσις ἐθνικῆς προφητείας . . . . . Σελ. 5
Προσφώνησις πρὸς τὸν ἐλευθερωτὴν στρατὸν. . . » 14
Δύο ἔτη 1912 — 1913 . . . . . » 15
Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς . . . . . » 19
Κόδρος ὁ Νεώτερος . . . . . » 27
Ἡ Ἀνάστασις τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Πατρίδος . . » 31
Ἡμέρα Κυρίου . . . . . » 39
Προσφώνησις τὴν ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Πάσχα . » 41
Χριστὸς Ἀνέστη . . . . . » 43
Λόγος ἐπιμνημόσυνος εἰς Ἰωακεὶμ Γ' . . . » 45
Λόγος ἐπιμνημόσυνος εἰς Δ. Φιλιππίδην . . . » 49
Ἡ Πρόμαχος τῶν δικαίων τοῦ Ἔθνους Ἱεραρχία . » 53
Ὁ Θεῖος Λόγος καὶ Λυτρωτὴς . . . . » 64
Ἀκρόπολις καὶ Γολγοθᾶς . . . . . » 69
Προσλαλιὰ . . . . . » 76
Ἡ 29η Μαΐου . . . . . » 79
Δέησις ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως . . . . . » 81

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

ἐν σελ.	6,	στίχῳ 1	βροντωθῶς	ἀντὶ	βροντωδῶς
»	9,	» 14	ἀγωνιζωμένων	»	ἀγωνιζομένων
»	10,	» 14	τούτοι	»	τούτοις
»	10,	» 17	κα	»	καὶ
»	10,	» 18	θυυμασίων	»	θαυμασίων
»	10,	» 29	ἀγαλλωμένης	»	ἀγαλλομένης
»	11,	» 29	η	»	ἡ
»	13,	» 5	Κωνσταν́νου	»	Κωνσταντίνου
»	13,	» 13	η	»	ἡ
»	16,	» 18	τυφλώσσει	»	τυφλώοει
»	22,	» 2	τρομεσὸς	»	τρομερὸς
»	51,	» 27	δ' ἡμᾶς	»	δι' ἡμᾶς
»	55,	» 30	ἀλλοφίλων	»	ἀλλοφύλων
»	60,	» 20	ἀπρρέοντι	»	ἀποῤῥέοντι
»	63,	» 21	τὴν πολιτικὴν	»	τὴν πολιτικὴν ἐ-[ξουσίαν